

TRIBUNA

list

študentski

... za objektivno in korektno
o JLA, za demokratični pisanje
po 157. členu kazenskega dialog
zakonika SFRJ

AMEN

Ingrid Bergman in Cary Grant

TRIBUNA

K**I****Č**

Naša armada je imela vedno položaj jugoslovanskega družinskega ljubljence: Prepri bratskih in sestrskih narodov in narodnosti so se pri Armiji vedno nehali in vsi so brez pomisleka segali v žep, če je šlo za njene potrebe. Miljenček se je uspešno razvijal in zavzemal vedno pomembnejšo vlogo v družini. Potem pa je nekatere družinske člane začel obtoževati poskusov detomora; nekateri naj bi to skušali storiti s puško, drugi s pisano besedo, v skladu z lastno tradicijo pač.

Med najnevarnejše poskuse, ki naj bi ogrozili tudi obstoj družine kot celote, je bila uvrščena javno izražena dilema, ali bi moral zvezni sekretar za ljudsko obrambo Etiopcem prodajati puške ali hrano, ali bi bilo sploh bolje, če bi to počel kdo drug. Za obrambo pred domnevnimi napadi so bile mobilizirane vse subjektivne sile, ki niso štedile niti najtežjega orožja. Glavna tarča je bilo uredništvo Mladine, ki je z znanim uvodnikom morebiti res razžalilo zveznega sekretarja, ampak tako razkošnega verbalnega ognjemeta si s tem v nobenem kolikor tolikor razsodnem okolju zagotovo ne bi zaslužilo. In ker je bilo orožje že na položajih, so granate udarjale na vse strani, nekaj tudi na Tribuno. Ob tem smo bili po malem presenečeni, saj o JLA že dolgo nismo pisali in nam ni jasno, kateri prispevek naj bi sodil med »kakih 200 člankov«. Najbolj se nagibamo k mnenju, da tisti, ki ne izbirajo orožja, niso posebno izbirčni niti pri tarčah.

Kot vsako pretiravanje je tudi pričujoči ognjemet skregan ne le z razumom, temveč tudi z dobrim okusom. Naše ljudstvo ima menda rado vsakovrsten kič, ki gre vedno bolje v promet, na svojem področju pa ga negujejo tudi politiki. Sumimo le, da so tokrat med običajne rakete vtaknili tudi bojeve granate.

UREDNIŠTVO**KAZALO**

NOVO ŠTUDENTSKO VODSTVO.....	6-10
FELJTON:Nagodetov proces.....	14
BERLINALE.....	27
MICHEL PETRUCCIANI.....	32
BIG BLACK.....	33
RDEČI PILOT.....	36

TRIBUNA

glasilo UK ZSMS LJUBLJANA
št. 9. leto XXXVII
9. marec 1988

UREDNIŠTVO:

Tomi Gračanin (glavni urednik), Ruža M. Barič (odgovorna urednica), Tomaž Toporišič (kultura), Simona Fajfar, Borut Rismal, in Brane Senegačnik (lektor)

TISK:

Tiskarna Ljudska pravica

PRIPRAVA:

BEP-Dnevnik

NAKLADA:

5000 izvodov

NASLOV:

Kersnikova 4, Ljubljana

TELEFON:

319-496, 318-457

TRIBUNA izhaja načeloma vsakih štirinajst dni, med počitnicami pa počivamo. Cena posamezne številke je 800 dinarjev.

Oproščeno temeljnega davka za promet po sklepu št. 421-170 z dne 22. 1. 1973

NUKOV MISTERIJ

Na priobčeni članek NUKOV MISTERIJ v Tribuni št. 7, letnik XXXVII, sem dolžan pojasniti naslednje:

NUK hrani vse slovensko knjižnično gradivo, tudi tisto, ki se sicer po zakonu ne sme razpečevati, v kolikor ga seveda uspemo pridobiti. Dostopnost do gradiva pa je lahko urejena različno. Velika večina vsega gradiva je javna in prosto dostopna. Posebnost pri režimu dostopnosti pa nastopajo v naslednjih primerih:

1. redko in dragoceno gradivo — vse to gradivo je posebej varovano in je dostopno le raziskovalcem,

2. posebej ogroženo gradivo — imamo v lasti gradiva, ki jih ni mogoče dati v uporabo, kajti so v takem stanju, da pri prelistavanju preprosto sprhnijo,

3. posebej zavarovane zapuščine — darovalec zapuščine si lahko izgovori poseben režim dostopnosti v določenem časovnem obsegu ali tudi trajno, s katerim omeji javno dostopnost gradiva,

4. gradiva, ki jih po zakonu ni mogoče javno razpečevati — za vsa ta gradiva velja zvezni zakon o vnašanju in razširjanju tujih sredstev množičnega komuniciranja in o tuji informacijski dejavnosti v Jugoslaviji (Ur. l. SFRJ št. 39/74), pa tudi zakon o obveznem pošiljanju tiskov (Ur. l. SRS 55/72).

NUK sicer hrani ta gradiva, njihova dostopnost pa je omejena z zakonom, če pa seveda kdo meni in želi drugače, potem mora sprožiti postopek za spremembo zakona, kajti NUK je dolžna spoštovati zakon, ki je v veljavi.

Naj še omenim, da je takega gradiva zelo malo. Belogardistična literatura izdana med vojno je dostopna vsem obiskovalcem. Prav tako je v javnih katalogih in tudi docela dostopna več ko polovica emigrantskega tiska. Ves emigrantski tisk, tudi sovražen, pa je naveden v Slovenski bibliografiji.

Obstaja tako le malo literature, ki je ne smemo razširjati — to ni samo del sovražnega emigrantskega tiska ampak so tudi tiski zaupne narave, ki sicer izhajajo v SFRJ.

Podobne omejitve imajo tudi druge knjižnice v svetu.

Tov. Ivu Žajdeli pa prav prisrčno hvala za vso podporo, ki jo izreka prepotrebni gradnji nove stavbe NUK II, saj pri reki gradiva, ki se redno steka v NUK, v sedanjih prostorih ni več mogoče zagotoviti prostega mesta. Res bi bilo prav, če bi slovenska narodna skupnost v svojih načrtih in pri njihovem uresničevanju dejansko upoštevala izredno pereče potrebe svoje morda najbolj pomembne kulturne institucije.

Tomo Martelanc
ravnatelj NUK

ODPRTO PISMO

DIREKTORJU ČASOPISA POLITIKA

Neverjetno bi bilo, če Politikina nova politika ne bi tega dejansko storila, da bi bila objava oglasa o rednem strokovnem sestanku Filozofskega društva Srbije prepo-vedana.

Politika je s tem vsekakor obogatlila arzenal »samoupravne cenzure«, ki se je s tem raztegnila tudi na oglase (slišali pa smo, da tudi na osmrtnice). In to zaradi nekakšne provokativne vsebine tega oglasa (ker je v njem pisalo samo, da je organizator strokovnega sestanka Filozofskega društva Srbije, da je njegova tema: razprava o ustavnih amandmajih, kdo so predavatelji in kje in kdaj sestanek bo), ampak, tako se zdi, samo zaradi naročnika oglasa.

Do zdaj smo vedeli za »poštene« in druge intelektualce, za »moralno-politično primerne« posameznike in tiste, ki niso takšni, za lojalne državljane in državljane drugega razreda; zdaj lahko tej plejadi dodamo še razločevanje med »socialistično sprejemljivimi oglasi« in tistimi, ki niso takšni (odvisno od tega, kdo je naročnik oglasa).

Vendar takšna inventivnost Politikinih politikcv predstavlja kršitev ene od osnovnih pravic, zagotovljenih z ustavo SFRJ — pravico do javnosti. S tem ko je odklonila objavo oglasa legalno registriranega profesionalnega združenja (kaj bi šele bilo z združenjem državljanov,

ki so ravno tako v skladu z ustavo), Politika onemogoča javnost dela tega združenja in njegovo komunikacijo z javnostjo. To je bila, verjetno, namera Politikinih politikov, da bi prisilili Filozofsko društvo Srbije ostati v getu ozkega kroga svojih članov — ki so s tem postopkom prav tako prikrajšani za informacijo — in da se ne vmešava v »državne zadeve«.

Vendar: kdo je dal Politikinim politikom pravico, da sestavljajo takšne nesmiselne prepovedi (za oglase, osmrtnice in podobno)? Se kolektiv Politike strinja s takšno škodljivo »novo politiko« svojega časopisa in ali gre lahko molče prek pojavov, ki povzročajo, da časopis Politika bere vse manj ljudi in da je iz tradicionalno neodvisnega in objektivnega časopisa postal glasen oznanjevalec (»glasnogovornik«) nekega političnega klana?

Kot bralci časopisa Politika, kot državljani SFRJ, kot člani Filozofskega društva Srbije ostro protestiramo proti tako nesramnemu kršenju najosnovnejših pravic tako posameznikov kot kolektivov, da o svojem delu obveščajo javnost, za kar je Politika prikrajšala Filozofsko društvo Srbije nekajkrat v 1987. in v začetku 1988. leta.

Protestiramo proti takšni politiki časopisa Politika in se sprašujemo, ali si Politikini politiki na tak način predstavljajo politiko sednje oblasti v SR Srbiji, ko pomagajo in spodbujajo preganjanje, žigosanje in odstranjevanje iz javnega življenja vseh tistih, ki so v nemilosti zgolj zato, ker v nasprotju s časopisom Politika predočajo javnosti pogubne posledice revitalizacije republiškega etatizma, konkretno v naši republiki, Srbiji. Prav tako zahtevamo, da se nam naš časopis vrne in da v skladu z lastno tradicijo še naprej služi demokratizaciji jugoslovanske družbe, v nasprotju s politiko, ki jo je njeno vodstvo nedavno inavguriralo.

Zaradi nove prakse časopisa Politika bomo morali zahtevam po spoštovanju pravic državljanov dodati še eno (ki je ni niti v eni demokratični ustanovi, kajpak zato, ker je to povsod po svetu normalna stvar!): pravico do svobodnega oglaševanja sestankov.

V Beogradu

26. 1. 1988.

Za Izvršni odbor
Filozofskega društva Srbije

Predsednik
(Prof. dr. Zagorka Golubović)

INTELIGENCA IN BIROKRACIJA

Ko se začne izgubljati zveza med realnostjo in tistimi vrednotami in principi, ki jih vzdržuje vladajoči razred, ko te vrednote postanejo zavora in okovi napredka, tedaj pride do težkih družbenih pretresov, do moralne krize, ki naprej povzroča druge krize. Samo tiste ide-

je, ki vznikajo iz naroda, iz njegovih korenin, ki predstavljajo njegove življenjske sokove, ki se tičejo njegove eksistence in njegove usode, samo te lahko poženejo in usmerjajo v napredek. Če je vladajoči razred slep za te ideje, ki predstavljajo prebujeno narodno zavest, ali jih ignorira zaradi svojih sebičnih interesov, potem zelo škoduje življenju in postavlja pod vprašaj sam obstoj. O tej zvezi Kohan pravi tole:

»Družba se vedno nagiblje k temu, da povzdiguje na stopnjo absolutnih resnic tiste ideje, ki so nastale na temelju socialnih spopadov. Vladajoče družbene skupine si vedno in povsod predstavljajo cilje najvišjih nadzemskih sil v obliki tistih nalog, ki jih uresničuje sodobna organizacija družbe. In ker so oni na čelu te organizacije, ker le-ta stoji izključno na tistih moralnih, estetskih in drugih vrednotah, ki so jih ustvarili oni, ni čudno, da se potem te vrednote povzdigujejo na stopnjo večnih svetinj, da se zveza med njim in realnimi odnosi, iz katerih so nastali, postopoma izgublja, ne samo v glavah tistih, ki so na njih zasnovali svojo oblast, ampak tudi v glavah tistih razredov, ki jim oblast teh »absolutnih resnic« ni všeč.

... V teh trenutkih nemoči in obupa vladajoči družbeni razred čuti nesposobnost, da bi še naprej usmerjal življenje na svoj način in ne verjame niti v dejstva niti v znanost, niti v tisto, kar vidi z lastnimi očmi. V takšnih trenutkih je oslabljen um pripravljen rogati se doslednosti in jasnosti, povzdiguje protislovnost in brezumje na stopnjo božanstva, peti navdušene himne pijanstvu in napakam...«

Zgodovinsko odgovornost za stanje moralne krize pri nas nosi deloma tista »inteligenca«, ki se vključuje v vrste birokracije. To je tako imenovana poslušna, samozadovoljna inteligenca, brez kritične zavesti, dobro plačana in dobro zrejena. Z eno besedo: to je »inteligenca«, ki ne misli in ne čuti. Kot po pravilu se rekrutira iz mase slabih dijakov in slabih študentov, ki so opravili šole samo zato, da bi se spravili h kruhu in ostali na pol poti tako pri vzgoji kot pri izbrazbi. Ljudje pravijo: zablodili: »Ni pristali tamo, ni vrtili se vamo« (niti niso pristali tam niti se niso vrtili sem). Vsi ti so nešolani ali priučeni tipi, ki so fizično opravili lahke hitropotezne šole z oceno: kdor ne zna dobi dve (»ko ne zna dobi dve«) in dobili tanko diplomu brez kritja. Taki nestrokovni in polstrokovni tipi, ki vzamejo vse nalaho in nevestno, prinašajo družbi veliko škodo. Iz menažerije slabih dijakov in študentov se danes rekrutirajo frazerji in brezdelneži, diletanti, poslušni in prizadevni poltroni, ki mislijo po direktivi odzgoraj, ker njihova zavest tudi prihaja odzunaj od idolov in avtoritet, racionalnih in iracionalnih. Ker v sebi nimajo opore, so usmerjeni na idole in avtoritete, od katerih je odvisna tudi njihova usoda. Zato je njihova edina skrb in opravilo ustreči svojim avtoritetam, od katerih milosti tudi žive. Kadar ne ugodijo željam svojih mogočnejšev, so obupani in

preplašeni, le-tem pa je prav tako veliko do poslušnosti podrejenih poltronov. Poltron ima rajši, da ga njegov mogočnejši kaznuje kot pa zavrže, kajti dokler mogočnejši kaznuje, je poltron še vedno v njegovi milosti in ima možnost, da ga zadovolji. Vendar pa je v njihovi zvestobi velika razlika. Ko avtoriteta pade in postane to, kar je na sebi, ko se odkrijejo njegove skrivne slabosti, tedaj jo poltroni zapustijo, bučno obsojajo in pristopajo k drugim vladajočim avtoritetam. Vendar avtoritete ostajajo vedno zveste svojim poslušnim poltrončkom.

Ta poslušna in neuka »inteligenca« tvori še en družbeni balast, predstavlja zatočišče današnje malomeščanščine in njene potrošniške mentalitete. Malomeščan je tolikšen egoist in zbiralec materialnih dobrin, da mu je ideja patriotizma in žrtve povsem tuja, ker je ne čuti, služi pa mu na jeziku kot španska stena za lastne interese. Ne pozna niti ideje podrejanja svojih želja in strasti kakršnim koli splošnim interesom. Neznana mu je ideja o prihodnosti človeštva, o služenju splošnim človeškim interesom, ker je tako egocentričen, da ves svet zjaja nase in ga podreja svojim interesom. Ker ima tunelsko vizijo življenja, opazuje svet iz svojega subjektivnega, z zablodami obremenjenega mikroobzorja. Zato so njegovi ideali sito in topo življenje v mirnem blatu, popolna inertnost in totalni mir, uravnilovka in sovrašтво do vsega vzvišenega in plemenitega, strah pred vsem novim, ki je napredno in vznemirja mrtvo mlako, v kateri se je utrdil in brani svoj položaj. To vrsto regresivne »inteligence« je lahko prepoznati po drastičnem razkolu med tistim, kar sama dela in uči na eni strani, in po glumaški frazeologiji na drugi. Njeni pripadniki »operirajo« z nekaj odrgnjenimi frazami, komaj na pamet naučenimi parolami in parafrazami, ki jih stalno obračajo po isti šabloni.

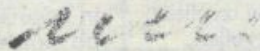
Posebno vrsto inteligence predstavljajo pasivni intelektualci, ki so se vzignili s svojim delom in znanjem, zanašajoč se nase in na svoje sposobnosti. Verjeli so v pravično moralno in materialno nagrado, ki jo je obljubljalo ljudstvo. Vendar so se, ko so videli absurd okrog sebe, napake in njihove naročnike, nasilje in propadle humanistične vrednote in ostali prikrajšani za ustrezne nagrade, razočarali, ker so se upehali v življenjski borbi, se povlekli vase in prepustili življenjski stihiji, da jih vrtinči in nosi v svoje kalne vode. Imeli so svoje ideale in zanos in so sanjali o idealnem svetu, vendar so v spopadu z umazano realnostjo, kjer pretežno zmagujejo močnejši, podlegli. Primanjkuje jim hrabrosti in močne volje, da bi se vzdignili na nivo aktivne, ustvarjalne inteligence, ki krči nove poti in ustvarja nove pojme, vrti kolo civilizacije naprej.

Kritična zavest, ki opaža bistvene pojave in probleme človeškega življenja in s tem razsvetljuje temne steze naše, je lastnost progresivne, ustvarjalne inteligence, ki stremi naprej. Pravi intelektualci so utele-

šenje prebujene zavesti ljudstva o lastni usodi. Kot zvezde nepremičnice sijajo na nebu s svojo lastno svetlobo. Njihov glavni cilj je osvoboditev človeške osebnosti iz stoletnih predsodkov in zablod, iz tiščolnetnih skladov negativne tradicije. Z eno besedo: rešitev pred vsem, kar stoji na poti kot prepreka duhovnemu razvoju človeka, ki ga ponižuje in ovira. Ker imajo čute razvite in izostrene kot orli, kritično zavest pa seizmografsko budno in točno, spremljajo vse bistvene pojave človeškega življenja. Z mišljenjem in razsojanjem prihajajo od dejstev, ki jih prepuščajo skozi prizmo lastnega duha, do pojmov, sodb in zaključkov, do resnic in znanstvenih odkritij. Kritična zavest intelektualcu ne dovoljuje, da bi se pomiril z malomeščansko otrplostjo, s statusom quo, s preseženimi normami, ki zaustavljajo gibanje človeštva naprej. To je zavest sama po sebi, edina zaloga napredka, humanizma in svobode.

14. II. 1988

Miloš Cicmil, Višegrad

FRANJO ŠTEBIH V TRIBUNI

Pred časom je Franjo Štebih, upokojeni bорец in dolgoletni, predolgoletni tajnik ljutomerske občine, na volilni konferenci OK ZSMS dejal, da so oni (kdo oni?) zaskrbljeni, da bi »radi v miru preživel jese svojega življenja« itd.

Tovariš Štebih, popolnoma razumem Vašo zaskrbljenost in željo po mirnem, spokojnem življenju v jeseni Vašega življenja. Seveda! Jesen je za nekatere najlepši letni čas. Jesen je čas, ki nas obdari s plodovi našega celoletnega dela. In vse te barve... Pravi čas za spokojnost in iskanje notranjega MIRU. Ker ste človek in ne Človek, ker ste konkretni, enkratni in neponovljivi (hvala Bogu!) posameznik —lahko (na tej občečloveški ravni razmišljanja) povsem razumem to Vašo skrb in Vašo željo. Za hip si lahko celo dovolim to razkošje, da predpostavim, da je v tej državi res tako kot v naravi, da je jeseni vsak

obdarjen po njenih zmožnostih (po zmožnostih narave torej) in po svojih prizadevanjih... Torej, iz te povsem luksuzne predpostavke lahko sklepam, da je tudi z Vami tako. In ker razumem Vašo željo, da »v miru preživite jesen svojega življenja«, Vam nadvse prijateljsko svetujem (če ste tolikokrat delili prijateljske nasvete, boste, upam, dovolili, da je kakšen podeljen tudi Vam): Imate svoj vinograd — obdelujte ga! Imate svoj sadovnjak — lepo skrbite zanj! Imate svojo družino, morda vnuke — posvetite se jim! In — UŽIVAJTE LEPO V MIRU JESEN SVOJEGA ŽIVLJENJA! Bog Vam požegnaj!

Stvari, na katere se ne razumete (politiko), pa pustite lepo pri miru! Bo bolje za Vas, za te stvari in za vse nas. Če pa tega nasveta ne boste upoštevali, potem vsaj vedite, da ste Vi sami tisti, ki vnašate nemir in jesen svojega življenja.

Toda, tovariš Štebih, ZAL ste tudi politik. V svojem odgovoru IVU ZAJDELI ste zapisali tudi: »...zato pozivamo, da protagonisti A programa za novo mladinsko vodstvo v občini popravijo svoje posplošne ocene o skorumpiranosti posameznih nosilcev javnih funkcij in vsaj za občino Ljutomer konkretno navedejo tiste posameznike, ki so odgovorni za sedanje stanje in ki so nas stare in mlade obremenili z dolgovi«... Ali ni ta misel neverjetno podobna besedam Dušana Loparnika: »In ko se Roman Plohl s svojo alternativno skupino ljutomerskih intelektualcev bori za prazne besede in dejanja, skuša vse po vrsti degradirati. Ob tem pa niti ne vemo, kdo in kaj je kriv za kaj. Vsaj poimensko bi rad vedel, kateri politik ali veljak je kriv za vsaj en (podčrtal avtor citata) konkreten primer, napako!« (Vestnik, 28. 1. 1988, v odgovoru na moj članek v istem listu). No, pa kaj bi to —saj so tudi stari zakonci često povsem podobnih misli...

Neizpodbitno dejstvo je, da pripadate Partiji in ob tem pripadate celo OŽJI PARTIJI, ki — tako kot pri Orwellu — dejansko vlada. Ta OŽJA PARTIJA predstavlja elito samoizvoljenih. Samoizvoljenih, ker ljudstvu sploh ne dopuščajo, da bi jim občasno na svobodnih volitvah izdalo legitimacijo, na osnovi katere bi morebiti dobili pravico, da

vladajo. Samoizvoljenih, ki že debelih štirideset let vladajo, ne da bi od ljudstva dobili mandat. In rezultati te OŽje partije (plodovi vašega dela): dežela, ki je na robu ekonomskega zloma; dežela, ki je na robu ekološke katastrofe; dežela, ki je v kulturnem smislu bogu za hrbtom, da bolj biti ne more.

Seveda, tudi na lokalnem nivoju obstaja ta OŽJA PARTIJA, ki vlada po istih principih in se zna pohvaliti s podobnimi rezultati: NERAZVITOST. Ekonomska, politična, kulturna (tudi in predvsem kulturna, tovariš Štebih!) In dokler bože vi vladali, dokler bo vladala ta vaša OŽJA PARTIJA, bo Ljutomer kveč-

jemu še bolj nerazvit kot je. Životarjenje na robu bede torej!

To so neizpodbitna dejstva. Dejstva, ki vse nas vsakodnevno udarjajo po glavi. Kdo od vas je za katero stvar poimensko odgovoren, pa mene osebno niti ne zanima. To se kar sami, tovariši, zmenite v tej vaši OŽJI PARTIJI!

In za konec vsej bratovščini: Nikar tako vehementno ne kličite vruga. Tako, kot se je zgodilo tovarišu Abdiću, se kaj hitro lahko zgodi še komu. Tisti, ki so še danes hrabri vojščaki v vaših prvih bojnih vrstah, so že jutri lahko enako hrabri v dokazovanju in razgaljanju vaših napak, poneverb, takih in drugačnih sovražnih del...

Vam, tovariš Štebih, pa želim lep pridelek v Vašem vinogradu in mirno jesen. V politiki pa bo že kako šlo tudi brez Vas. Pa brez zamere!

S spoštovanjem
ROMAN PLOHL

VINKO GLOBOKAR

KOZMOKINETIČNO
GLEDALIŠČE

OPERNI
OBSERVATORIJ
PILOT
MIGRANTI

CANKARJEV DOM

O OBLASTI . . . IN DRUGE ZGODBE

Zadnjič smo lahko v časopisih prebrali, na radiu slišali in na televiziji videli, da je januarska proizvodnja v SRS v primerjavi z decembrom 1987 **padla za 11%**. Vest in nič drugega. Nihče si ni posebej prizadeval, da bi pojasnil razloge za tako strahovit padec (januarska proizvodnja je bila še slabša od rekordno slabe proizvodnje v januarju 1987). Naša oblast pa kot da se ne razburja — če v propulzivnem kapitalizmu ekonomski kazalci pokažejo minimalen padec, se skupaj zberejo analitiki, da bi videli, kaj se dogaja, podjetja imajo izgube, kakšno tudi propade, izključen ni niti odstop vlade ali vsaj resorskega ministra.

Pri nas pa nič. Slovensko vodstvo se dela neumno in čaka, da se bo na — 11% **enostavno pozabilo**. Edino, kar se lahko zgodi, je to, da kakšen neobremenjen delegat v skupščini zahteva razloge za 11% do dveh decimalk natančno in zraven še vpraša, kdo bo tolikšen minus uspel pokriti. Zanima me, kaj bi se zgodilo, če bi kdo res zastavil podobno vprašanje. Vse krivde se verjetno ne da zvaliti na Beograd (na zvezne ukrepe) in zato ne verjamem, da bomo kaj izvedeli, kateri so slovenski krivci za — 11%. Tudi v slovenski vladi verjetno nihče ne razmišlja o odstopu, saj naši politiki dosledno ignorirajo kodeks časti (Slovenci pač niso samuraji).

Medtem, ko gre naša ekonomija v . . . , se mi ukvarjamo z drugimi stvarmi. V ospredju so volitve. Letos bomo (mi ne, naši delegati) volili vruga in pol, največ občasnega zanimanja pa je vsekakor usmerjenega v volitve za predsednika Predsedstva SRS. Članom kadrovske komisije se bodo gotovo delale potne srage po čelu, saj je letos evidentiranih sedem (7) kandidatov za to funkcijo (pustimo ob strani dejstvo, da je Peter Dobriča izpadel še pred merjenjem vmesnega časa). Ker si s kriteriji za izbiro kandidata živ krst ne more pomagati, letos svoj piskerček predstavljajo tudi sredstva javnega obveščevanja (ni kaj, lepa gesta, samo malce pozno so se spomnili). **V Delu smo lahko šele v soboto, 27. 2. prebrali nekaj, kar bi utegnili spominjati na programe kandidatov. Medtem pa kandidacijske konference že veselo potekajo in prav zanima me, če se bodo rezultati na konferencah po 27. 2. signifikatno razlikovali od tistih pred tem datumom, ko so aktivni krajni izbirali šefa republike praktično na pamet.** Prav zanima me, s kakšno fazno zamudo se bo v celoten postopek vključila naša TV, ki najavlja, da bodo imeli vsi kandidati svoj televizijski nastop. Zelo lepo, ampak malce prepozno. Če bodo na TV kljub temu vztrajali pri svojem prispevku v predvojnem boju, bo edino smiselno, če ga pokažejo na predvečer volitev in tako neposredno pritiskajo na delegate, ki bodo obkrožali volilne lističe. Tak postopek sicer ne bi bil najlepši in ne najbolj fer (v drugih državah, kjer volitve malo bolj obvladajo, je 24 ur pred

začetkom volitev predvolitveni molk), ampak zaradi ene nerodnosti gor ali dol nas pa res ne bo konec.

Pisanje kandidatov v Delu je kar presenetljivo. Presenečenje št. 1 je brezdvomno brevis laconica izpod peresa šarmantnega in vedno zgovornega Janeza Stanovnika. Včasih se pač zgodi, da nas presenetijo ljudje, za katere smo mislili, da jih poznamo (kaj se je že zgodilo pred dvema letoma, ko je bila kar naenkrat dana podpora za gradnjo TGA Kidričevo?!?!?!)

Presenečenje št. 2 je javno ne-strinjanje s konceptom ustavnih sprememb izpod peresa Cirila Zlobca in Mojce Drčar Murko (očitno tudi med nami še obstajajo ljudje, ki mislijo s svojo glavo). **Presenečenje št. 3 bo, če bo kateri od teh dveh (uradno sta izvoljena kandidata RK SZDL) na koncu izvoljen.**

Naslednja stvar zaradi katere slovensko vodstvo ne more mirno spat, je nedvomno ustava, oziroma spremembe le-te. Temeljni

problem je naslednji: **kaj se sploh spreminja? 9. amandma pove vse — družbena lastnina je neodtujljiva. Razprava se začne in hkrati že konča.** Če je bila ideja o spreminjanju ustave sploh za ad hoc česa smiselna, je bila smiselna prav zaradi kamna okrog vrata, ki se mu reče družbena lastnina. **Ker pa različnih tipov lastnine tudi s spreminjanjem ustave ne bomo dobili, se lahko kar obrišemo pod nosom za kakršenkoli napredek.** To pa še ni vse: prav poceni jo bomo odnesli, če bodo naši predstavniki uspeli zadevo spreminjati po koščkih in ne kar v paket aranžmaju.

O kovačnici bratstva in enotnosti pa niti besede.

In za konec še vprašanje vsem tovarišem in tovarišicam, ki bodo tole morali prebrati po službeni dolžnosti: **»Quis custodiet custodes?«** (če ne znate latinsko, vam tudi ljubi bog ne bo pomagal).

JASMIN

ČAROVNICE NA METLAH DEMOKRACIJE

Pred dolgimi stoletji, za katere mislimo, da so že dolgo za nami in zato neponovljiva, je oblast iskala čaravnice. Služile so za zastraševanje ljudstva in utrjevanje vere v Boga. Črna in bela magija, ki sta bili alternativni tedanjim dogmam in načinu razmišljanja, sta bili v človeških podobah ničkolikokrat sežgani na grmadah. Vonj po sveže zapečenem mesu je dražil nosnice krvi žejnega ljudstva in oblastnikov, ki so tako utrjevali svoj položaj, ustavljali kolo časa ter kazali dejansko razporeditev moči, da bi »nevedno«
ljudstvo ne zahtevalo spremembe družbenih odnosov — spremembe sistema.

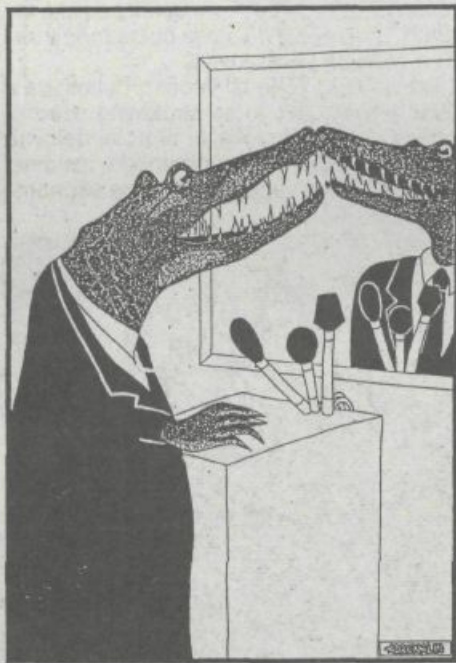
V predalu celjskega temeljnega sodišča ležijo trije obtočni predlogi proti urednikom Katedre: Dragici Korade, Igorju Mekini ter Samu Resniku. Vsak trenutek jih lahko pokličejo pred podobo Justice in jim v »imenu ljudstva«
izrečejo obsodbe. Pred isto podobo ženske z zavezanimi očmi je bila Katedra št. 6 dne 26. 2. 1988 obtožena, da bi utegnila razburiti javnost, zato je senat beograjskega okrožnega sodišča prepovedal to številko Katedre od sedme do vključno desete strani.

Prav tako se je javnost, vsaj po mnenju nekaterih, razburila ob pisanju Mladine. Sporni sta dve številki: šesta in sedma. Kompetentni del »svete trojice«
— je za odgovornega urednika Mladine, Francija Zavrla, sestavilo kar dva obtožna predloga, ker je »odgovoren za sramotitev oboroženih sil in najvišjega predstavnika SFRJ, in sicer zveznega sekretarja za ljudsko obrambo Branka Mamule, ki je v imenu in po pooblastilu predsednika predsedstva SFRJ kot vrhovnega poveljnika oboroženih sil SFRJ obiskal Etiopijo«, ter zato, ker je odgovoren »za neresnično trditev objavljeno s tiskom, ki lahko škoduje časti in dobremu imenu zveznega sekretarja za ljudsko obrambo Branka Mamule, tedaj uradne osebe v zvezi z izvajanjem njegove funkcije, čeprav je vedel, da je objavljena trditev neresnična«.

Prvo »vabilo«
je dobil odgovorni urednik Mladine zato, »ker je bil v 6. št. tega časopisa z dne 12. februarja 1988 objavljen uvodnik z naslovom »Mamula go home«
s podpisom »Uredništvo«, v katerem je Branko Mamula enačen z »dinastičnim militaristom«, v nadaljevanju pa je še zapisano, da je »...krivda jugoslovanskega poveljnika oboroženih sil še večja, ker prodaja puške z rožami neuvrčenosti v ceveh in z zlaganimi nasmeški o nevmešavanju v notranje zadeve, obrambi lastne stabilnosti, itd. Mamuli je bilo prekleto jasno, zakaj oz. proti komu bo uporabljeno jugoslovansko orožje v Etiopiji in Ugandi...«, ter v zadnjem odstavku »...Vojaški poveljnik, »ki se ne more dvigniti nad lastno zlo«, ki dejstva, da je trgovec s smrtjo ne mo-

re vsaj obrniti sebi v prid, ne zasluži niti spoštovanja svojih vojakov. Ni ti treba verjeti v sholastiko Jehovinih prič, nepokornost Mamulini armadi ne rabi posebnega opravičila, kvečjemu zaničevanje! S tem je storil k. d. žalitve SFRJ po čl. 157 KZ SFRJ v zv. s čl. 27/1 KZ SFRJ...«

Drugo »vabilo«
je Temeljno sodišče v Ljubljani poslalo istega dne, 22. 2. 1988, ker je v sedmi številki Mladine objavljen tekst z naslednjo vsebino: »Znano je, da je pred nekaj leti več deset vojakov — namesto, da bi služili družbi in se izobraževali za obrambo naše drage domovine — služilo gospodu Branku Mamuli, saj so med Opatijo in Lovranom v neposredni bližini morske obale

zgradili letno rezidenco vrhovnega poveljnika JLA. Vse tiste, ki so na državno pobudo delali na privatnem gradbišču, pozivamo k sodelovanju; tako bi nam pomagali pri dokončnem izoblikovanju novega mladinskega feljtona z naslovom: »Kako smo gradili vilo Branka Mamule?«
S tem je storil Franci Zavrl »kaznivno dejanje obrekovanja po čl. 107/II in I KZ SRS v zvezi s čl. 114/II KZ SRS in čl. 27/1 KZ SFRJ«.

Pisanje Mladine je seveda pretehtal tudi izdajateljski svet tega časopisa ter RK ZSM Slovenije. Predsednik sveta Mladine, Peter Bekeš, je zaradi slabosti, ki »so omejene na posamezne prispevke v posameznih številkah«, odstopil. Na seji RK ZSMS pa je prevladalo mišljenje, da je kljub napakam namen Mladine dober.

Za nekatere očitno ni pomembno, ali je resnična ali ne trditev, da je Branko Mamula (čeprav v imenu in po pooblastilu predsednika predsedstva SFRJ) odptoval v Etiopijo v neprimernem času in z neprimernimi dolžnostmi. Tako tudi ni pomemben vtis, ki ga pusti trgovec z orožjem v deželi, kjer ljudje umirajo od lakote. Prav tako ni pomembno, ali je res ali ne, da ima Branko Mamula nekje med Opatijo in Lovranom vilo, ki so mu jo gradili njegovi podrejeni, ki bi morali v tem času opravljati povsem druge dolžnosti. Vse to očitno ni pomembno. Pomembno je le to, da je Mladina žalila zveznega sekretarja za ljudsko obrambo, gospoda Branka Mamulo.

V zadnjem letu dni se je jugoslovanska javnost privadila na happeninge afer in aferic. Zaplembe in čistke po časopisih in drugih medijih so bile na dnevnem redu: beograjski Student, zagrebški Studentski list, Katedra, Mladost, Politika, Berekin, TV-Beograd... Različne mladinske formacije so skrbele za svoj del showa: UK ZSMS Ljubljana in Maribor, afera kljukastih križev v Sarajevu, volitve zveznega mladinskega predsednika, volitve občinske garniture v Ljutomeru, ukinitve štafete... Politični vrhovi nekaterih republik so »pranje umazanega perila«
razgnili pred oči javnosti: izključitev v CK ZK Srbije in MK ZK Beograd... Gospodarska kriza se je pokazala v svoji najčistejši in najlepši obliki Agrokomerca in valu štrajkov. Celo vojska ni ostala v aferaški sceni brez udeležbe s Paračinom, Supersonicom, civilnim služenjem vojaškega roka...

Brez večjega trušča pa minevajo ustavne spremembe, ki bi lahko zakoličile novo ekonomsko podlago družbe s spremembo lastninskih odnosov. Soočeni smo s sistemom ideologije, ki ne bo in noče odstopiti od očitnih neumnosti. Sprjaznjeni smo z nesposobno vlado, ki ne ve točno kaj in kako iz krize. Ne oziramo se na inflacijo, štrajki so naš vsakdan, reforma šolstva gre v neznano... Vse, kar je pomembno, poteka v senci kratkotrajnih afer.

Človek lahko nekaj časa verjame, da so afere posledica krize. Tako kot so v srednjem veku med seboj iskali čaravnice. Z nastopom inkvizicije in njenega grobrega delovanja pa je postalo jasno, da vse le ni tako, kot se zdi.

Ker pa se zgodovina ponavlja, bi nas morala vsaj nekaj naučiti...

SIMONA FAJFAR

Nova študentska vlada, končno!

PODOBA NEKEGA PREDSEDSTVA

Pogovor z Gorazdom Drevenškom, študentom četrtega letnika BTF — biologija, predsednikom novoizvoljenega Predsedstva Univerzitetne konference ZSMS Ljubljana

Tribuna: Na Univerzitetni konferenci ZSMS Ljubljana se je končno formiralo novo študentsko vodstvo. Katera bo vaša prva naloga?

Drevenšek: V bistvu je naša prva naloga že v teku: vzpostaviti delovanje tistih rednih organov in delegatov, ki jih imamo na univerzi, v študentskem centru ali kje drugje. Predvsem pa želimo delovati v smeri večje učinkovitosti, saj so banalen primer predolge seje, ki naj bi postale krajše in zanimive za ljudi, ki jih te stvari zanimajo.

Tribuna: Mar to pomeni, da dnevni redi ne bodo več tako dolgi kot so bili do sedaj, npr. petnajst točk?

Drevenšek: Dnevni redi so lahko povsem enako dolgi, toda s tem, da vsakdo, ki ima kaj povedati pot to točko dnevnega reda, pripravljen govori pol minute, morda dve ali tri. Tako da ne razvlečemo debatiranja čez pol ali kar celo uro.

Tribuna: Kako to, da je po lanskoletnih »najbolj demokratičnih volitvah v zgodovini študentske organizacije«, kot so nekateri imenovali kandidiranje dveh list kandidatov, sedaj nastopila ena sama ekipa?

Drevenšek: Za vsako demokracijo nastopi nedemokracija, ali pa tudi tista demokracija ni bila prava. Dve ekipi, ki sta bili takrat, sta bili v toku generacije, ki so se bolj zanimali za dogajanje na študentski univerzitetni ravni. Predvsem so to bili družboslovci s FSPN ali FF, ki so bili med seboj povezani in so izvirali iz generacije »bojkotašev«. Teh pompoznihi stvari ni bilo več in zaradi tega tudi ni bilo neposrednega interesa posameznih skupin, ki bi lahko kandidirale.

Tribuna: Sestava vašega predsedstva je zanimiva, saj ne vsebuje študentov FSPN, imate dve članici s FF, vsi ostali pa ste s fakultet, ki do sedaj niso bile udeležene v sestavi samega predsedstva.

Drevenšek: To je bil večni problem, da z nekaterih fakultet, ki so strokovno izredno močne, ni bilo človeka, ki bi hotel delovati znotraj našega samoupravnega sistema. Sedaj je pri nas večji poudarek na ekonom-

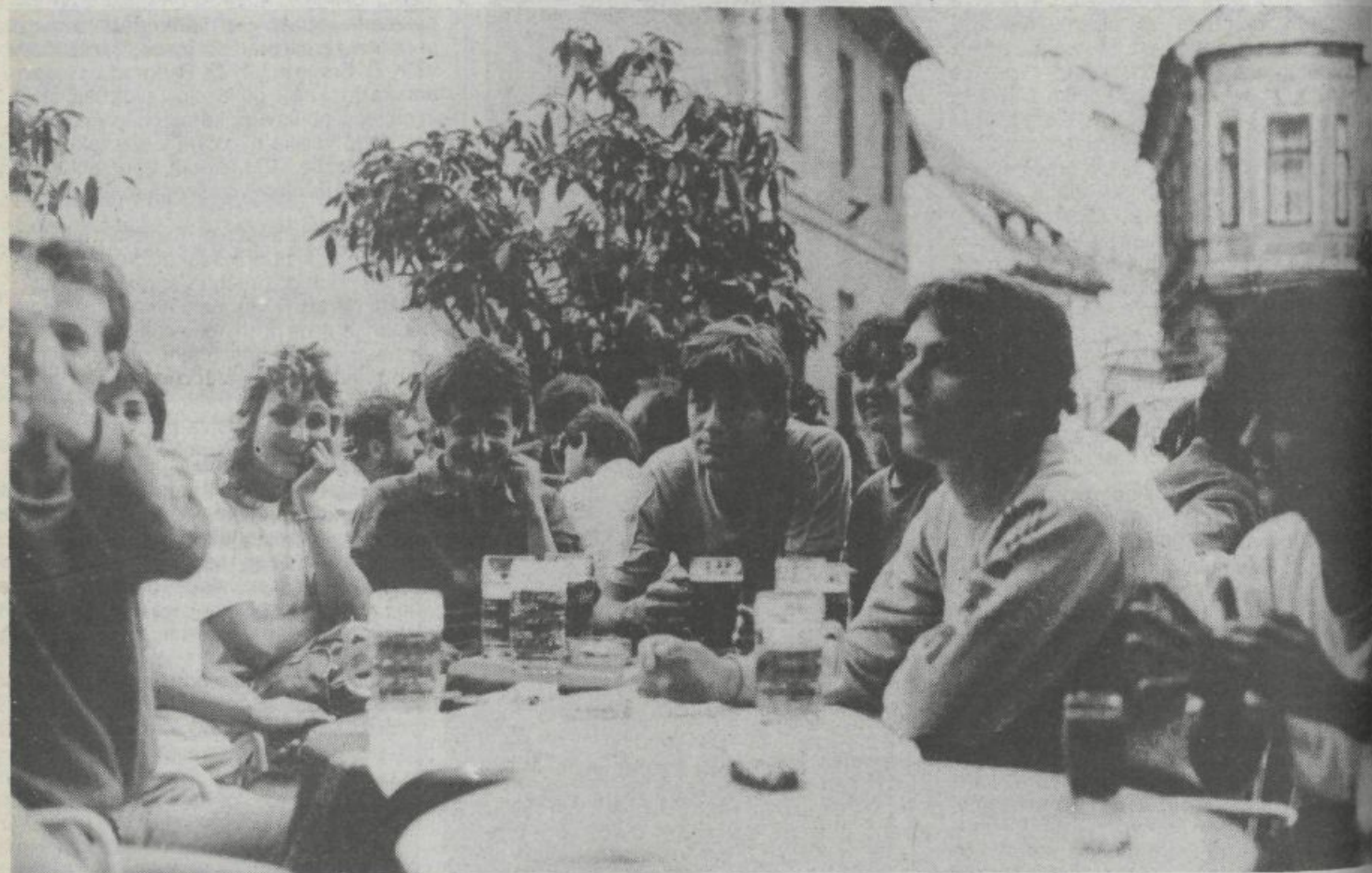
ski fakulteti, pravni ter filozofski fakulteti, ki imajo po dva člana v predsedstvu.

Tribuna: Ste izbirali člane predsedstva po kakšnem ključu?

Drevenšek: Ja, imeli smo neke vrste ključ. Najprej so se javili tisti, ki so bili neposredno zainteresirani za delo v predsedstvu. To je bila skupina študentov s pravne fakultete, ki smo jih nato zreducirali s štirih na dva člana predsedstva. Poiskali smo ljudi na strojni in ekonomski fakulteti, na fakulteti za elektrotehniko pa smo našli študenta, ki bo deloval pri uvajanju računalništva na UK.

Tribuna: Vaš program je sestavljen iz treh večjih sklopov: socialne problematike in študentskega standarda, študijske in družbene problematike. Na čem nameravate imeti bistven poudarek?

Drevenšek: Absolutno na študijski problematiki. Morda je tu še edina možnost, da zainteresiramo študente, da sodelujejo v reformi univerze. Študentje sami naj pomagajo ustvariti nove smernice programov. Ravno zato dajemo velik poudarek študentskemu raziskovalnemu centru, ki bi naj bil center združevanja študentov.

Tribuna: Katere so bistvene točke vašega programa glede študijske problematike?

Drevenšek: Pri študijski problematiki se nameravamo najbolj zadržati pri analizi študijskih programov. Zato naj bi deloval center, ki bi bil osnova za vse nadaljne akcije glede študija in študijskih programov. Vse ostale akcije pa so sezonske, polletne in letne. Le-te bi lahko realizirali dokaj hitro, seveda v sodelovanju z rektoratom in ostalimi fakultetami. Raziskave — upam, da nam bodo uspeli — pa naj bi predstavljale osnovo za vse možne oblike malo bolj znanstvenega delovanja študentov.

Tribuna: V kolikšnem času predvidevate, da bo ta center pričel delovati?

Drevenšek: Prostor bomo našli v tednu, dveh. Potem je problem računalniška oprema, kar pa bomo lahko uredili v mesecu dni. Med to materialno pripravo pa naj bi že steklo novačenje študentov, predvsem z družboslovnih fakultet. Študentje bi se prijavili s svojimi idejami, kako naj bi ta center deloval in kako si predstavljajo svoje sodelovanje v tem centru.

Tribuna: Točne sheme delovanja torej še nimate?

Drevenšek: Ne, ker ni smiselno. Vse je odvisno od tega, kdo bo prišel in kakšnih študentov bo največ. Tisti, ki imajo interes, naj pridejo in oblikujejo neko dejavnost ali institucijo.

Tribuna: Nekdanji UK je postal znan širši javnosti zaradi t. im. ekscesnih aktivnosti, klesanja hloda ter zaradi velike medijske popularnosti. Bo vaš način dela enako pompozno?

Drevenšek: Mislim, da raziskovanje ne more biti ravno pompozno, kvečjemu nasprotno. Če pa bo prišlo do kakšne akcije — saj seveda ne vemo, kaj se bo dogajalo s predmetom SLO in DS — ne bo pompozna zaradi naše zagnanosti, ampak zaradi drugih družbenih dejavnikov.

Tribuna: Študentska populacija kot taka velja za apolitično. Kako nameravate razgibati to množico?

Drevenšek: To bo največji problem, kako vzpostaviti interes. V to, da bi lahko študente že sedaj razgibali, močno dvomim. Morda bomo to dosegli s standardnimi prireditvami, ki jih nekateri že pričakujejo: recimo ekstravagančna predstava za 25. maj ali dan okoli, javna tribuna... tu bo dobrodošla vsaka ideja.

Tribuna: Misliš, da ostale ideje, točke iz vašega programa, ne morejo mobilizirati študentske populacije?

Drevenšek: Problematika, kot npr. priznati študij kot delovno dobo, problematika študentk-mater bi lahko pritegnila študente, da bi sodelovali v akcijah in naše zahteve odprli. Vprašanje je, kako to izpeljati po pravni plati...

Tribuna: V kolikšni meri je vaš program nadaljevanje programa prejšnjega predsedstva, koliko pa je nov. Je možna primerjava?

Drevenšek: Nekateri se bodo večno ponavljale v študentskih programih. Predmet SLO in DS ne bo odpravljen kar tako, tudi ostala študentska problematika bo večno prisotna, mislim, da je bo tudi vedno več... Prav tako se bodo vedno pojavljale nove in nove oblike študentskih skupin, njihovega delovanja... Ekonomska problematika pa bi

v razumni družbi morala biti potisnjena ob stran.

Tribuna: Bo lahko tako majhna skupina ljudi, ki so povrh vsega še študentje, bo lahko takšna skupina izpeljala vaš program? Nameravate delovati v majhnih skupinah, ki bodo vodile določene akcije?

Drevenšek: Kot team naj bi delovali koordinirano med seboj, da bi drug drugemu pomagali v neki akciji. Kdor pa bi zbral neko ekipo, bi že s tem naredil mnogo. Dejansko pa bo moral vsak član predsedstva delovati znotraj teh skupin, kot je npr. raziskovalni center ali projekt interesnih dejavnosti. Vsak član predsedstva naj bi poiskal ljudi med študenti, ki bi potem realizirali projekt. Predsedstvo kot celota pa naj bi bilo, to je moja vizija, koordinacija in pomoč drug drugemu.

Tribuna: Katere so točke vašega programa, na katerih bi spremenili študijski proces, poleg reforme visokega šolstva?

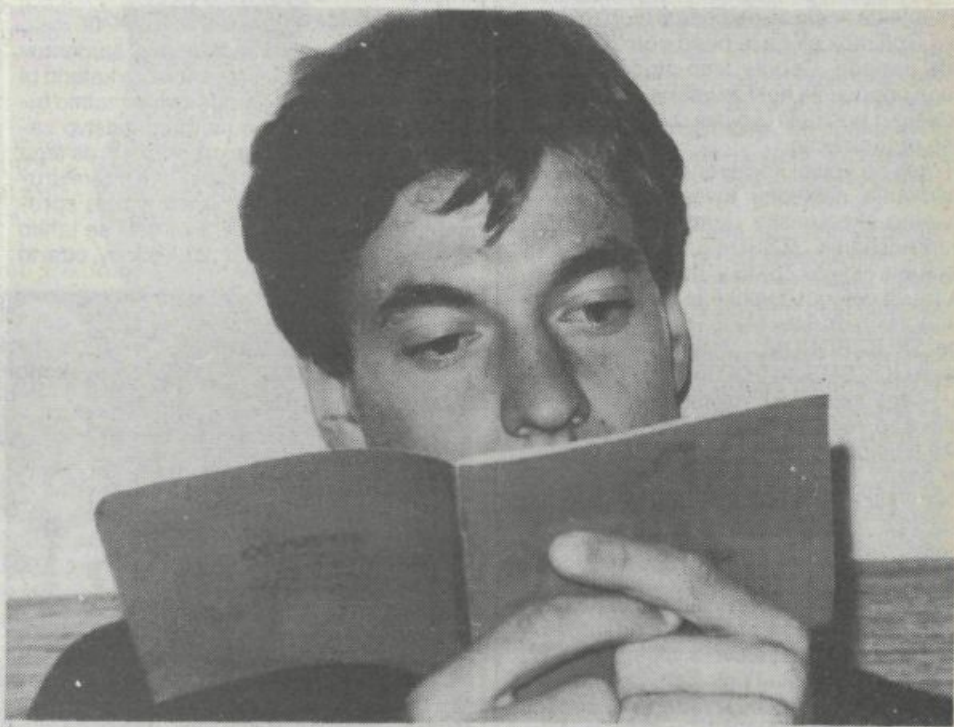
organizacija bolje funkcionirala kot funkcionira sistem sedaj. Tudi na tem področju bomo morali še veliko narediti in tega se zavedamo.

Tribuna: Drug predlog iz študentskih vrst je že delno realiziran na filozofski fakulteti. To je Študentski parlament, ki med drugim zahteva izstop iz ZSM. Kako ti gledaš na to zahtevo?

Drevenšek: Te zahteve so povsem normalne, kot reakcija na spolitiziranost naše družbe. Vsak človek mora biti nekje delegat. Podpiram način spremembe delovanja, tako da ni nihče avtomatično član kakšnega samoupravnega telesa. Zakaj ne bi imeli študentje dveh študentskih organizacij?

Tribuna: Ob obravnavanju družbene problematike bi skoraj morali naleteti na reakcije s strani ZSM, partije ali koga drugega...

Drevenšek: Zaenkrat ni videti, da bi takoj naleteli na to. Pri samem postavljanju kon-

Drevenšek: Reforma je že sama na sebi velik zalogaj. Če bo v skladu s trendi dolgoročnega razvoja in trendi na univerzi, bi podprli nekaj idej: redukcijo programov, predlagamo skupne predmete, predvsem pa to, kar so že sklenili na filozofski fakulteti. Ukinitve določenih predmetov, več globalnih predmetov, ki se ne drobijo na posamezne nesmiselne kratkotrajajoče kurse...

Tribuna: Na nek način je študentska populacija pasivna, po drugi strani pa se ravno v študentskih vrstah pojavljajo alternative sedanjemu organiziranju študentov. Eden takih predlogov je znan pod nazivom »predlog petih«.

Drevenšek: Ta predlog ne prinaša ničesar novega, to sva z Žigo že večkrat rekla. Sprememba je edino v tem, da je nekaj sprememb v poimenovanju, da zamenjajo »kardeljevske« izraze z meščanskimi. Poslanci so nekdanji delegati, parlament je bila nekoč konferenca. Organizacijsko ta ideja ne pomeni nič novega ali revolucionarnega, kar bi dalo garant, da bi celotna študentska

cepta se bomo zelo malo ukvarjali z družbeno problematiko, kajti to nas čaka v drugi polovici mandata, ki pa je spet vprašljiv, saj ne vemo kako se bo vse to izteklo.

Tribuna: Zakaj?

Drevenšek: Preprosto zato, ker lahko stvar dozori, morda lahko kaj spremenimo v organizacijski shemi, morda ne bomo več dorasli funkciji. In takrat bo čas, da gremo. Morda se bo pojavil kdo, ki bo bolj sposoben prevzeti krmilo. Kar se mene tiče bo to čas, da se stvar zarotira.

Tribuna: Mar to pomeni, da ste začasna vlada?

Drevenšek: Ja, preprosto: pravniki, ki so prvi poskusili organizirati novo moštvo so prišli z namenom, da vzpostavijo neki mali pravni red znotraj študentske organizacije, znotraj pravih nasploh. Tudi sam sem pristopil zato, kljub temu da so nekateri člani pristopili zaradi samih dejavnosti, ki naj bi jih opravili. Heterogenost je prej zdrava kot ne.

SIMONA FAJFAR

FRANČEK FOR PRESIDENT

Študent Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani, izvolil si novega Predsednika Univerzitetne konference ZSMS. To je najvišji predstavnik Univerzitetne organizacije ZSMS, katere član si, hočeš nočeš, tudi ti. To organizacijo so nastali, da bi ti skozi njo predstavil širši skupnosti svoje interese in kakšnega po možnosti tudi uresničil. Dejansko je to tudi edina organizacija, v kateri lahko to legalno počneš. Dobro veš, da bo ustanovitev neodvisnega sindikata, nove ZSM, New SKOJ-a ali podobnega političnega subjekta imela za posledico tvoj izgon na Novi Goli otok ali pa te bodo obtožili klevtanja armade. Čeprav smo študenti osveščena populacija bom za vsak slučaj osvežil vedenje o postopku volitev, za predsedstvo naše organizacije.

Torej; na volilni konferenci imajo pravico glasovanja naslednji tovariši: predsednik socialno-ekonomske komisije pri UEK, podpredsednik UZŠSO (?), predsednik sekretariata aktivov ZSMS v Študentskem centru, po en delegat iz vsakega izmed trinajstih študentskih društev (APZ Tone Tomšič, Kazina, ŠKUC, FORUM, . . .) ter po en delegat z vsake OO ZSMS na VDO in VTOZD — teh je 35. Vsega skupaj 51 volilnih upravičencev. Volitve so veljavne če se na konferenci prikaže najmanj polovica naštetih predstavnikov baze.

Na volilni konferenci za predsedstvo UK ZSMS 24. 2. 1988 je bilo prisotnih ravno toliko glasovalcev, da jo je bilo možno izvesti. Z drugimi besedami, manjkali so — delegati s polovice vseh fakultet in višjih šol v Ljubljani. Torej je dejstvo, da polovica študentov na UEK sploh ni izrazila svoje volje. Lahko pa trdim, da na preostali polovici visoko in višješolskih ustanov ni bil izveden kakršenkoli referendum ali vsaj takšna raziskava mnenja študentov, ki bi dajala moralno pravico to mnenje na volilni konferenci zastopati in v skladu z njim voliti. Če se motim, če je bilo vsaj na eni fakulteti, višji šoli za osebno mnenje povprašanih najmanj 50% študentov, naj se mi predstavniki te OO ZSMS nemudoma javijo.

Tako velja, da je na volitvah za predsedstvo UK ZSMS sodelovalo mnogo manj študentov, da bi jih lahko kdorkoli imenoval legitimne. Zato tudi predsedstvo ni moralno legitimni zastopnik interesov študentarije na UEK.

Zakaj je prišlo do te neverjetne apatije in absolutne nezinteresiranosti študentske populacije za ZSMS, za možnost uresničiti svoje cilje, želje, je jasno vsem skupaj in vsakemu od nas. Kolikor smo mladi, smo se v življenju baje vendar nekaj naučili. Poleg tega lahko o tej izkušnji beremo, tudi v tej številki Tribune in se v te razloge ne bom spuščal. Ob strani bom pustil tudi ambiciozni ali ne — program novega predsedstva. Petletnih načrtov in ostalih bolj ali manj ne-

uresničljivih planov smo prav tako preživeli na stotine. So ena izmed naših zgodovinskih izkušenj.

Nepristransko bi lahko iskali motive novih predstavnikov študenta na UEK v razponu med čisto bronamernostjo-idealizmom so druge skrajnosti, oportunitizma. Vendar njihovega dela ni ocenjevati po motivih ampak po rezultatih. Za doseg te ima predsedstvo na voljo dve poti, ki se začneta ob sprjaznitvi z dejstvom, da samo ni legitimni predstavnik večine študentov v Ljubljani. Gre za razčiščenje prav te situacije.

Prava pot je povrnitev zaupanja študentov v ZSMS, oziroma takšne volitve, v katerih bi osebno, neposredno, sodelovalo recimo tri-četrt študentov. S tem naj predsedstvo začne svoje delo. Če pa je prepričano, da tega ni zmožno doseči right away, naj ubere drugo pot. To je samoukinitev v smislu spremembe svojega statusa. Proglasi se lahko za neodvisno skupino prostovoljcev, odprto

vsakemu dela zmožnemu in željnemu in začne uresničevati svoj hvalevreden program kot taka. Realist bo gotovo podvomil v možnost povrnitve zaupanja, sploh zato, ker predsedstvo tega pravice ne sme storiti z izvajanjem svoje petletke, ker le-ta ni potrjena s strani volilcev-študentov. Predsedstvo pa kakor ve.

Kljub dilemi upravičenosti eksistence bodočnost sedanjega predsedstva ni tako črna. Če lahko Filo-faks tudi UK. V svojih rokah ima tisto oblast, ki ji omogoča spremembo pravil igre, to je svojega statuta in temeljnih načel delovanja. In ravno na tem mestu mora narediti prvi korak. Takoj. Ta korak velja več kot program dela in njegovo izvajanje. Legitimnost in lastni status je prvi največji izziv za novo predsedstvo, lahko pa bo tudi zadnji. Naj tvega. Bolje umreti dokončno kot mahati s parolami.

p. s.
Somišljeniki, kje stel!

LEO T.

PSYCHO III

Anthony Perkins je zavozil svojo filmsko kariero s sicer odlično odigrano vlogo v Hitchcockovem Psychu, kajti prepričljiva igra je zaznamovala igralca s pečatom morbidnega moralca, patološkega »maminega sinka«. Ni čudno, da je Anthony zato pristal na snemanje nadaljevanja ali bolje rečeno onaniranja do neskončnosti na temo Mamice-mumije in klasičnega klanja z noži. Psycho III je tako postal zgolj dolgočasno nakladanje o dvojnem glasu **Normana Batesa**, ki ga je Perkins kot režiser z vulgulariziral do amena — recimo mu kar »psihološkim« — z posegom, dodajanja glasu ne tam, kjer je ta najprej obstal — **v Normanovi glavi** — pač pa tam, kjer ga potrebuje režiser, da bi ustrašil gledalca. Buu!

In kaj ima Psycho III skupnega z dogajanjem na univerzitetni konferenci? Presenetljivo veliko. Še bolj beden, kot je omejeni film, je bil happening na volilno-programski konferenci in vse, kar se je v zvezi z njo dogajalo pred tem. Ljudje, ki so se v javnosti predstavljali (in to počno nekateri še vedno!) kot vsi predsednikovi možje najbolj demokratično izvoljenega študentskega vodstva oz. organizacije so kot rezultat lastne nesposobnosti delegatom pokazali kot najvažnejši dogodek svojega početja **novi ekipo, ki bo prevzela delo za njimi. Sicer je lepo, da oče spočne sina in zasadi drevo ter napiše pregled svojega dela, še lepše pa bi bilo, če bi bilo prisotnih več ljudi in predvsem več programov.** Zakaj se ni to zgodilo tudi tokrat? Odgovor nam leži na dlani — seveda, študentje so apolitični, nezainteresirani in sploh niso taki, kot bi to vodstvo od njih pričakovalo. Ravno tako kot gledalci (nad 18 let, kot to priporoča film zaradi svoje »grozljive« vsebine) niso prestrašeni nad mesarjenjem preoblečenega Tončka, niso bili delegati presenečeni nad dogajanjem na konferenci in so prišli — **opravit svojo državljansko dolžnost, obkrožit papirčke in čimprej oditi torej.** Nezaupnico je tovrstno delovanje vodstva študentske organizacije dobilo že na eni izmed prejšnjih konferenc, ki so jo prisotni zaradi nesklepčnosti poimenovali »problemska konferenca«. Zadnja konferenca je nezaupanje »baze« samo še potrdila. Ni namreč slučaj, da so delegati »zbrisali« s svojih mest ravno takrat, ko naj bi se začelo razpravljati o **novih pobudah organiziranosti študentske organizacije (parlament FF-ja in predlog petih).** Klasičen pobeg namreč ne pomeni nujno apolitičnosti in nezainteresiranost, pač pa lahko pomeni, da sicer relevantni predlogi za pogovor niso dobili svojega mesta ravno zato, ker volilno-programska konferenca in UK nista mesto, kjer bi se o tem dalo pogovarjati. P UK ZSMS je svoj kredit zaupanja pri ljudeh očitno izgubilo, novo predsedstvo pa je postavljeno zato pred alternativni: ali delati po starem naprej ali pa radikalno prestaviti težišče delovanja tja, kamor staro predsed-

stvo ni hotelo **(ali pa ni upalo)**, nazaj k študentom in študentski problematiki torej. Kakor vedno, bo le čas dal odgovor na to »historično« zagato, upajmo le, da se v primeru napačne odločitve novo P UK ne bo držalo svojih funkcij ravno tako, kot je to počela stara sestava. Temeljni nesporazum, pred katerim je pogrnil Perkins na svojem izpitu pred gledalci, ni samo dolgočasno ponavljanje Mojstrovih prijemov, pač pa tudi nezmožnost odločitve, da junak Norman končno doživi **pošten spolni odnos z žensko, ne pa da postopa po celem filmu kot voayer.** Ravno tako se mora P UK končno odločiti, da realizira svoj odnos s študenti in novimi zahtevami, ki jih vsaj del izmed njih postavlja. **Delovanje zgolj deklarativnega značaja bo povzročilo še večjo krizo v študentski organizaciji in ni rečeno, da se čez eno leto sedanje vodstvu ne bo moglo pohvaliti niti s svojim naslednikom, ki bi bil v najslabšem primeru pripravljen vsaj prolongirati obstoječe.**

V Zakoniku 12. plošč so zapisana pravna razmerja med očetom in sinom. Oče je seveda lastnik **patriae potestatis**, ima pravico nad življenjem in smrtjo svojih otrok. Vendar **Si pater filium ter venum duiit, a patere liber esto, torej če oče trikrat proda sina, izgubi oblast nad njim.** Anthony je izgubil oblast nad Psychom in sedaj ima ta vloga oblast nad njim — **prvič se proda z neverjetno dobro igro pri Hitchcoku, drugič z neprizadevanjem, da bi slavnega režiserja dosegel in tretjič tako, da proda sebe kot model norca.** P UK ZSMS, ki je bilo izvoljeno lani, je prodalo situacijo trikrat — **prvič, ko je postalo prostor, nezmožen artikulirati različne poglede in mišljenja, drugič; ko je pristalo na sprenevedanje člana P UK, ki je**

napisal program v. d. odgovornemu uredniku Tribune in omogočil neznanstvo za bavno ekskurzijo v novinarstvo sicer prijetnemu fantu; in tretjič; ko je sedanje P UK razglasil za svojega sina. Sin se namreč ne rodi, sin se postane. S pečatom sina svojega še bolj slavnega očeta pa je sedanje vodstvo obsojeno na nezaupanje študentov, ki lahko s svojim aktivnim realiziranjem novih pobud po reorganizaciji študentske organizacije odvzamejo P UK tisti del pogače, ki ga je ta v preteklosti vedno imel — politično zastopstvo — in ga poženejo na področje zgolj operativnega delovanja (kajti denar se žalibog steka ravno na Kersnikovo 4.

Neprijetno za P UK in nesramno z moje strani bi bilo dokončno označiti sedanjo sestavo za nadaljevanje že začelih in narejenih napak. Vendar se človek ob primerjavi s Psycho III ne more izogniti morečemu vzdusju, ki ga zapusti zadnja scena iz tega filma.

Norman Bates medtem, ko ga znova peljejo v norišnico v avtu skrivaj izvleče mumificirano roko svoje že tretjič ne-matere (prvič kot ženske, ki nikoli ni realno obstajala razen v njegovi glavi, drugič kot napačno ubite ženske iz drugega dela in tretjič kot spet napačno ubite ženske v tretjem delu). Norman nam pove, da bo Anthony **znova posnel še eno nadaljevanje Psychy, od tod izredno nelagodje, ki se spremeni kar v obup nad tem dejstvom.** In v primeru, da bo sedanje vodstvo ravnalo kot Norman, imajo delegati na izbiri ravno isto kot filmski gledalci — **prestati še eno mazohistično vulgarno seanso ali pa drugič sploh ne priti.**

Ruža M. Barić

VSE JE DOBRO, KAR SE DOBRO KONČA

Gorazd Drevenshek, Tomaž Miklavc, Žiga Bahovec, Boris Filej, Marija Jovanovski, Vesna Marđonovič, Boris Lenarčič, Alja Brglez, Nebojša Boškovič, Natalija Gorščak so imena nove študentske vlade! Uspela volilno-programska seja Univerzitetne konference ZSMS Ljubljana je na krmilo študentske organizacije postavila novo vodstvo, ki je pretrgala skoraj polletno zatišje in lizanje ran nekoč »najbolj demokratično izvoljene študentske organizacije«.

Prejšnje predsedstvo, ki se je kitilo s takšnim nazivom, je zaradi razhajanj v metodah dela in drugih razprtij — padlo. Cela vrsta odstopov, ki niso v navadi naše politične prakse, je pripeljala študentsko organizacijo v slepo ulico. V decembru sklicana volilno-programska konferenca je samo potrdila dejstvo, da študente kaj malo briga dogajanje v »njihovi« organizaciji, saj je bila nesklepčna.

Na pomlad pa se očitno prebudijo tudi študentske, po definiciji apolitične težnje. Nova volilno-programska konferenca, ki je potekala 25. februarja letos, je po enournem čakanju na zadnjega delegata za sklepčnost ustoličila novo študentsko vodstvo. Najpomembnejše z (začuda samo) dve uri in pol trajajoče seje je pomembno predvsem troje: izvoljeno je vodstvo UK ZSMS Ljubljana, sprejeta so dopolnila Pravil o organiziranosti in delovanju UK ZSMS Ljubljana, (ki sedaj predvideva in odobrava institut odstopa in razrešitve), ter tretje — izvoljena sta šefa Tribune.

Lanskoletni kandidati za predsedstvo UK ZSMS Ljubljana so bili lani uvrščeni na dveh listah, tako da sta se za volilne glasove z veliko medijsko popularnostjo potegovali dve

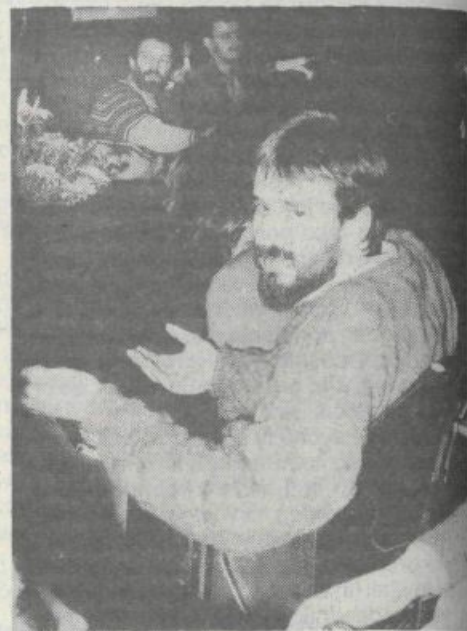
skupini kandidatov. Povsem nova je bila tudi zahteva, da morajo imeti program dela. Letos pa je zanimanje za te funkcije očitno upadlo, saj je bila ena sama kandidatna lista s programom, ki je v večini nadaljevanje lansko leto začelih (ali načrtovanih) akcij izbrane liste.

Da je prišlo do takega osipa, seveda ni krivda novoizvoljenega predsedstva, ampak je to posledica jesenskih ujim, ki so pustošile na UK-ju. Pred slabim letom dni je predsedstvo UK s pomočjo tako imenovanih »ekshibicionističnih« akcij — med katere spada klesanje štafete-hlada pred Maximarketom, radikalno postavljene zahteve za ukinitvev SLO in DS na fakultetah ipd. — prebudilo javnost. UK ZSMS Ljubljana se je pričel zavedati svoje vpetosti v sistem in možnosti vplivanja na določene strukture. Postal je pomemben študentski politični faktor. Njegovega vpliva ni bilo čutiti samo ob sindikalistično študentskih zahtevah (volitve rektorja in prorektorjev), marveč tudi v drugih družbenih sferah (razprava o spremembi ustave).

Toda kmalu po vrhuncu medijske popularnosti organizacije (klesanje, drugačno praznovanje 25. maja...) je zaradi notranjih razprtij ugled padel. Pot navzdol se je začela.

Tako preostane sedanjemu vodstvu samo to, da bo moralo vložiti veliko več moči in vztrajnosti v doseganju tega, kar je prejšnje predsedstvo storilo dosti hitreje. Predsedstvo UK ZSMS Ljubljana je tako postavljeno pred težko nalogo: vrniti vsaj delček izgubljenega ugleda organizaciji ter nadaljevati začete akcije.

Zadnja kriza UK-ja pa je izkristalizirala še eno veliko napako sedanjega koncepta organizacije: problem predstavlja delovanje občudijskih dejavnosti (sem spadajo Radio Študent, Tribuna, Kazina, ŠKUC, KRT...), ker ne morejo — predvsem finančno — delovati, če študentska vlada ne funkcionira tako, kot je potrebno. Ravno zaradi »mrtve« polletne sezone se sedaj razmišlja o reorganizaciji,

spremembi, ki bi omogočila delovanje občudijskih dejavnosti tudi v daljših kriznih obdobjih.

O novih oblikah študentske (in ne samo občudijske) organiziranosti naj bi bilo govora tudi na tej volilno-programski konferenci. Podpreti ali zavrniti, predvsem pa pregledati bi bilo potrebno »predlog peterice« in na Filozofski fakulteti izoblikovano ter obnem realizirano obliko nove organizacije »Študentski parlament«. Toda ker so bile volitve kandidatov že opravljene in je zato velika večina delegatov-študentov odšla, je bilo vse to prestavljeno na naslednjo konferenco.

Študentje imamo pač takšno vlado, kakršno si zaslužimo!

SIMONA FAJFAR
fotografije z volilno-programske
konference:
JASNA RAJH

ŠTUDENTSKI PARLAMENT: TRIJE ŠTUDENTJE OB PIVU

Gornji našlov se seveda nanaša na uvodnik iz prejšnje številke Tribune, pod katerega se je podpisal ponovno izvoljeni urednik tega lista Tomi Gračanin.

V zadnjih nekaj tednih me je več javnih občil poprosilo, naj skozi krajši ali daljši intervju predpostavim idejo o novi organiziranosti študentov, ki je pred meseci zvniknila na filozofski fakulteti in ki jo je javnost začela identificirati kar s pojmom **Študentski parlament**, čeprav predstavlja parlament v naši predvideni (je še v fazi nastajanja) organizacijski shemi nič več in nič manj kot ključno institucijo (ob vseh ostalih institucijah) znotraj **Nove študentske organizacije**, ne pa celoten organizacijski koncept le-te. Parlament se pač očitno »lepo sliši«. Novinarje, s katerimi sem se pogovarjal, so zanimale predvsem **vsebinske spremembe**, ki jih prinaša s seboj nova organiziranost študentov, manj pa so se poglobljali v podrobnosti organizacijskih mehanizmov in nihče ni postavljen pod vprašaj **legitimnosti** Študentskega parlamenta. To velja tudi za novinarko Tribune, ki je pogovor z mano objavila v isti številki tega časopisa — torej v številki, ki jo odpravlja že omenjeni uvodnik.

Vse odkar smo se začeli ukvarjati z idejo o Študentskem parlamentu, ki bi deloval na principu **neposredne demokracije** in tako omogočal vsem zainteresiranim študentom, da se **brez posrednikov** vključujejo v proces odločanja, nam je bilo jasno, da bomo slejkoprej naleteli na kontraargument, ki ga vladajoča birokratska elita vedno z največjim navdušenjem in s pravičniškim nasmeškom na obrazu potegne iz rokava, ko je treba zatreči in onemogočiti katerikoli pojav, ki ni popolnoma skladen z njihovo samoupravno socialistično dogmo: **NELEGITIMNOST**. Vendar pa so nam bili neuradni šepeti, ki so prišumeli do nas iz nekaterih političnih forumov, presenetljivo dobrodušno naklonjeni (kar pa je seveda treba jemati z dobršno mero rezerve, saj je to ena izmed tipičnih poz oblastnikov, ki so prepričani v svojo moč). Skratka, prav nihče od politikov nam še ni stopil na prste in nam vrgel v obraz starega reakcionarnega očitka o nelegitimnosti; to so doslej jasno in glasno storili le prodekan FF Ludvik Horvat, nekateri predavatelji skupnih predmetov, katerih urnik si naš parlament prizadeva skrbno (pri tem seveda prednjačijo obrambovc) in — kar nas je zelo osupnilo — glavni urednik študentskega lista Tribuna Tomi Gračanin. Ta zadevo vulgariziral celo do te mere, da je iz našega principa uveljavljanja neposredne demokracije izpeljal »kavarniško varianto«: **trije študentje se usedejo ob pivo in izglasujejo to in to v imenu vseh ostalih tisočev študentov. Hoc est simplicissimum**, bi vzkliknil José Arcadio Buendía junak romana Sto let samote (G. G. Márquez). Ta izpeljava se zdi na prvi pogled res sila preprosta in logična,

nam, ki zadevo poznamo malce globlje, pa se zdi v trenutku, ko Študentski parlament na FF še vedno išče svoj prostor in afirmacijo, tovrstno »zdravo kmečko rezoniranje« zelo **nevarno, kočljivo in neokusno** (še posebej zaradi naslova, iz katerega prihaja).

V prepričanju, da omenjena izpeljava ni plod reakcionarnih idej Tribunega glavnega urednika, marveč gre le za »pesniško pretiravanje« porojeno iz nepopolnega razumevanja našega novega koncepta organiziranosti študentov in iz pomanjkanja natančnih informacij o vseh mehanizmih tega koncepta, sem se odločil, da v tem zapisu razgrnem še večino preostalih tančic, ki so do zdaj zakrivale (po mnenju T. G.) »skrivnost« tehničnih principov funkcioniranja Študentskega parlamenta.

Za princip neposredne demokracije smo se odločili iz več razlogov. Prvega bi lahko na kratko označil z angleškim stavkom: **Eliminate the middleman and get to the point** (neskončna veriga posredništev v našem genialnem delegatskem sistemu je glavni aparat za odtujevanje oblasti ljudskim množicam). Drugi razlog izvira iz nekaterih posebnosti študija na Filozofski fakulteti — FF je razdeljena na **17 oddelkov**, znotraj teh pa obstajajo še različne katedre. Za večino smeri je obvezen dvopredmetni študij, možno je ogromno številov kombinacij. Število redno vpisanih študentov niha okoli cifre **2500**. Vsi dosedanji poskusi mobiliziranja te množice preko predstavnikov so propadli, najbrž zaradi razumljivega nezaupanja in odpora študentov do delegatskega sistema in so Zveze socialistične mladine, ki naj bi bila nosilec organiziranja študentov.

Pa tudi če bi kdaj uspela izgraditev posredniškega sistema, v katerem bi predstavniki letnikov »legitimno zastopali interese svojih sosolcev« (ta pravljica nam je vsem dobro znana iz drugih okolij; ali ji še sploh kdo verjame?), bi ta hišica iz kart kaj kmalu padla pod udarci pošasti imenovane **NEKLEPČNOST**. Nas študentov ne morejo več zanimati zgrešeni organizacijski dinovravri, ki jih duši lastna teža in okorelost; kar potrebujemo je »lahka konjenica« — **gibljev akcijski organ, ki bo po načelu TUKAJ IN ZDAJ omogočil kateremukoli študentu, da daje pobude in hkrati skupaj s soborci odloča o vsem**, kar je moč znotraj fakultete (pa tudi širše) doseči v zvezi s **kvaliteto in kvantiteto študija, socialno ekonomskim položajem študentov, občudijskimi dejavnostmi ipd., in to je naš Študentski parlament**.

Zdaj pa smo pri točki, ki je sprožila tole: **kdo bo izvrševal sklepe ŠP, za koga bodo ti sklepi obvezujoči, kako bo zagotovljena njihova »legitimnost« ...?** Kot sem že omenil, so pravila nove organiziranosti še v fazi nastajanja, zato bom v odgovor na gornja vprašanja le na kratko predstavil organi-

zacijsko shemo, kot smo jo predvideli za našo Študentsko organizacijo. V bistvu bomo pri tem uporabili del sedanjega samoupravnega sistema FF in ga učinkovito vključili v nov sistem — združili bomo vse predstavnike študentov v fakultetnem svetu in ostalih pomembnejših samoupravnih organih fakultete (za te ljudi lahko mirno trdimo, da so »legitimni predstavniki študentov«, saj so bili od le-teh izvoljeni — to pa je bil po starem tudi njihov **edini** konkretni stik s študentsko množico) v **predstavniški odbor** in znotraj tega odbora se bo formiral **izvršilni odbor** Študentskega parlamenta, ki bo **vezni člen** med ŠP in predstavniki. To bo zapolnilo ogromno vrzel v dosedanji praksi, ko študentski predstavniki v samoupravnih organih niso vedeli ne koga ne kaj ne zakaj zastopajo, ravnali so pač po hipnem navdihu. Izvršilni odbor bo **skliceval** zasedanja ŠP (enkrat na vsa meseca ali po potrebi), jih **vodil in izvrševal sprejete sklepe** z njihovega prenosom v predstavniški odbor in s tem v samoupravne organe fakultete. Kadar to ne bo zadostovalo, bo izvršilni odbor predlagal parlamentu **radikalnejše metode** delovanja za doseg cilja (BOJKOT, propagandne akcije . . .). Čim pa se bo pri kakšnem pomembnejšem sklepu postavljalo vprašanje legitimnosti ŠP, bo izvršilni odbor izvedel **REFERENDUM**, ki bo pokazal **voljo večine** in s tem tudi nepreklicno **legitimiziral** sam Študentski parlament in njegove sklepe (razen v primeru negativenga izida, seveda); čeprav smatram, da legitimnosti ŠP tudi brez referenduma ne bi smel nihče oporekati — vsako zasedanje bo najavljeno tako, da bodo zanj vedeli vsi študentje, ki hodi-jo na predavanje in zainteresirani bodo prišli ter odločali. Udeležba ali neudeležba bo torej **zavestna in prostovoljna odločitev posameznika** in kogar ne bo, pač ne bo imel svoje besede.

Tej duhamoreči molčeči večini bomo tako končno odvzeli moč, da s svojo hladno polprisotnostjo onemogoča akcijo tistim, ki jim ni vseeno. Pa čeprav bi se število slednjih skrčilo na trojico, ki bi ob pivu odločali o tem in onem. **Nekdo pač mora!**

IZTOK ABERŠEK

P. s.

Svoj uvodnik končuje T. G. z besedami: » . . . eden od ustanoviteljev in glavni zastopnik FF parlamenta v javnosti pa je tamkajšnji dolgoletni (zsmšjevski) študentski voditelj. Dovolj jasno, ne?«

Kaj je »dovolj jasno«? Da nisem Devica Orleanska, ali kaj?!

* Junak romana Sto let samote (g. g. Márquez).

SLOVENIJA EX PRESS

Ljubljana, 8. januarja: Da bi Socialistična zveza delovnega ljudstva — SZDL — dokazala, da ni »kavni nadomestek ZK«, kakor se glasi zlobna oznaka, ampak avtonomna politična formacija, ki hoče ohraniti pluralizem preddolomske OF, je z novim letom sklenila ustanoviti v svojem okrilju Klub krščanskih socialistov.

(Čuk na obelisku)

Ljubljana, 1. januarja: Vodstvo slovenskih komunistov se je oddahnilo, ko so Slovenci šele po praznikih zvedeli iz Družine, da so celo Sovjeti v nekaterih pribaltskih republikah priznali božič kot dela prost dan.

Mogoče ne veste, da . . .

— da je bil sedanjí predsednik jugoslovanske vlade Branko Mikulić šef UDBE na zloglasnem Golem otoku . . .

— da so raziskave javnega mnenja pokazale, da danes 80% naravoslovcev verjame v Boga . . .

— da je v dispanzerju univerzitetne psihiatrične klinike vpisanih več kot 2000 bivših borcev, kar številčno predstavlja približno eno slovensko divizijo . . .

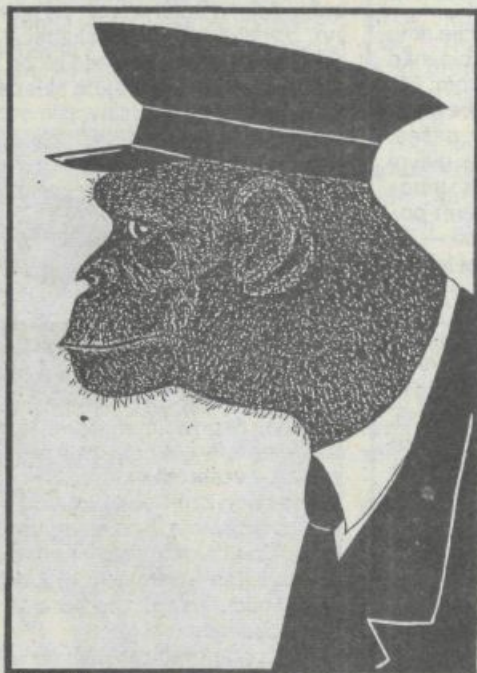
— da je inž. Tomšič, predsednik stavkovnega odbora v Litostroju, na zborovanju v mesecu decembru predlagal, naj Komunistična partija odstopi, naj se ustanovi Socialdemokratska zveza in naj se za ustanovitev oblikuje iniciativni odbor, katerega predsednik naj bo dr. France Bučar . . .

— je bilo v letih 1951-52 v Sloveniji zaprtih kar 200 duhovnikov, med njimi kasnejši nadškof Pogačnik 7 let, škof Lenič pa 8 . . .

— da je pokojni jugoslovanski predsednik Josip Broz razpolagal s 23 dvorci (italijanski predsednik 7), njagova žena Jovanka pa je imela 200 krzen . . .

— da sta ob nastanku NDH (Neodvisne hrvatske države) leta 1941 vodilna komunista Hebrang in Bakarić imela razgovore z ustaško oblastjo, da bi se ustanovila Komunistična partija NDH . . .

(Mladika)

«DRAGAN»

«DRAGAN»

AFORIZMI

Aforizme pošiljajte še naprej na naš znani naslov: Tribuna, Kersnikova 4, Ljubljana!

TO NISO IGRE BREZ MEJA. TO JE FEDERACIJA.

(Baljak)

V NEKATERIH DEŽELAH IMAJO TANKI SVOBODO GIBANJA.

(Čotrić)

PRISPELI SMO DO DNA. KONČNO TRDNA TLA POD NOGAMI.

(Baljak)

KOMAJ SO ČAKALI DA UMRE. ŠE ZA ČASA ŽIVLJENJA SO MU POSTAVLJALI SPOMENIKE.

(Čotrić)

ZA POLITIČNE PRAVICE (4)

ZAPORNIKOV V TEMNICAH SFRJ

Potrebno se je zavzemati tudi za ostalo zaporniško populacijo, da bi imela bolj human tretma v temnicah, kar pa ne pomeni, da lahko v isti koš strpamo zahteve zapornikov zavesti skupaj z zahtevami po izboljšanju splošnega položaja kriminalnih delikventov.

V nasprotnem bi dopustili ukinjanje opozicije iz za zaporniških rešetak, dopustili bi delovno eksploatacijo tistih, ki niso povzročili družbi nobene materialne škode. Največja kazen za politične zapornike je že sama izolacija od družbe, kar pa izključuje izkoriščanje gole giljotine v postopkih z njimi.

Sedanji status političnih zapornikov ne omogoča niti minimalnih pogojev in časa za vzdrževanje pridobljenega znanja ali poklica, oz. za lastne dejavnosti in napredek. Izpostavljanje obči delovni terapiji, ki je sicer predvidena za resocializacijo oseb brez delovnih navad oz. za kriminalne zapornike, je degradirana in degradira osebnost in poklic političnih zapornikov. **Književniki, profesorji in inženirji včasih tudi po deset let spletajo košare, šivajo blazine ali impregnirajo bencinske cisterne. S takimi postopki se zakonsko predpisana resocializacija manifestira kot nepopravljivo nazadovanje.**

Po členu 5 KZ SFRJ je normativni namen izrekanja kazenskih sankcij **zmanjševanje družbeno nevarnih dejavnosti, preprečevanje storilcu, da bi zakrivil kazensko dejanje torej, kar dosežejo z izolacijo delikventa od družbe.** Kljub temu zaporniki vesti razen tega, da so izolirani, postanejo tarča raznih napadov, podtikanj ali predrznih provokacij, ki jih sprožijo upravnik kaznilnice in njegovi uslužbenci (pri tem se je posebno izkazal upravnik lepoglavske kaznilnice mag. **Miloš Budženovac** in njegov namestnik **Antunović**).

Mnenje, ki je potrjeno tudi v praksi, je, da so ostale kategorije zapornikov **programirane kot svojevrstni pomočniki zaporniške uprave v grobem šikaniranju in pretepanju do onemoglosti političnih zapornikov, katere tretirajo kot vtelešeno družbeno zlo in sredstvo, preko katerega poskušajo dokazati lojalnost tej družbi.**

Zaporniki vesti so torej de iure kot kategorija nepriznani, de facto pa obstajajo kot najtežja in najbolj zapostavljena kategorija, ki je prepuščena sami sebi. Zakonsko predviden adekvaten postopek glede njihove prevzgoje sploh ne obstaja, prisiljeni so k neprimerni delovno-kazenski terapiji, individualizacija kazni je za njih neizvedljiva, kajti preveč jih je, vse pravice in beneficije vključujoč dopust, izhod v mesto in letni oddih doma so za njih ukinjeni. Razgovori z družino so vsakič moteni s prisotnostjo civilnih oseb zapora, ki spremljajo in poslušajo celoten pogovor. Zakonsko predvidena prevzgoja političnih zapornikov je iluzorna, ker je zvedena na golo represijo in teptanje človekove integritete.

S priznanjem posebnega statusa je edina prava pot, po kateri bodo zapori za njih in za družbo v celoti postali testna postaja mehanizma oblasti in pokazatelj stopnje demokracije odnosa do nasprotnikov opozicionistov.

Z Ženevsko konvencijo o postopanju z vojnimi zaporniki (12. 8. 1949), ki je bila ratificirana z ukazom Prezidijuma Narodne skupščine 28. 3. 1950 v Beogradu, je predvideno spoštovanje vojnih zakonov celo do vojnih zločincev in v odnosu do njih so prepovedani kakršni koli nečloveški postopki, za kar je predvidena celo smrtna kazen po našem kazenskem zakoniku (glej 16. poglavje KZ).

Sam na sebi je to zadosten razlog in povod za spoštovanje človekovih pravic zapornikov in doslednosti, da se v jugoslovanskem pravosodju ustanovi institut custodia honesta.

5. Zahteve po spoštovanju svobode veroizpovedi za vse zapornike

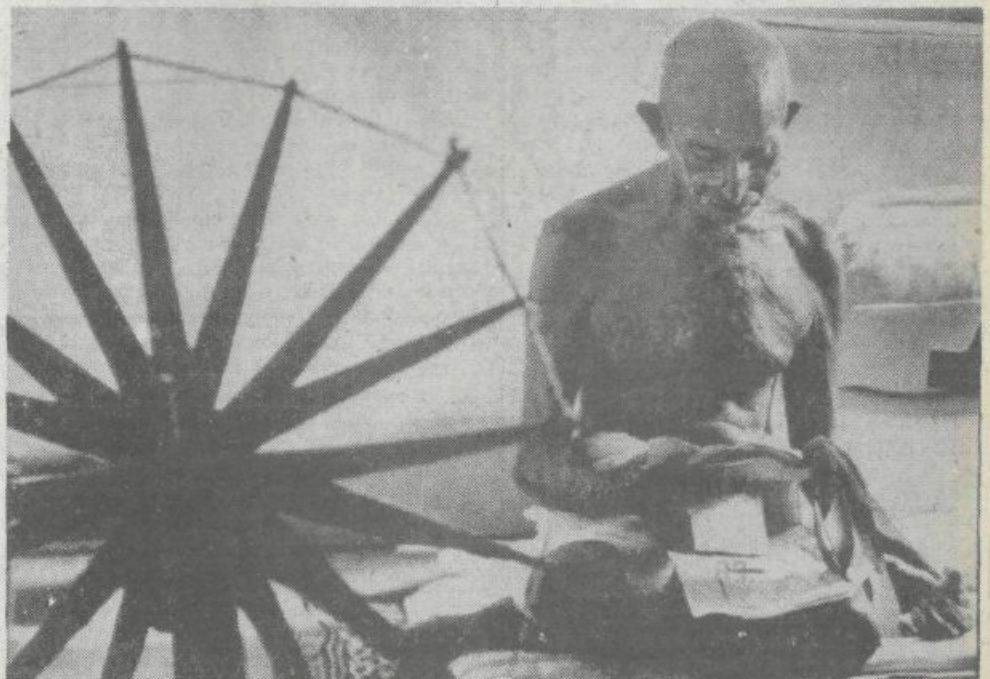
Drugi vidik obrambe človekovih pravic je bil prizadevanje zapornikom vesti, da bi zaščitili svobodno izražanje verskih opredelitev v smislu z ustavo zajamčenih pravic vernikov in dostojanstva človeka. V teh prizadevanjih so se zapornikom vesti v Lepoglavju pridružili tudi posamezniki obsojeni za druge delikte (**A. Sorić, M. Vlahović, I. Škvorc, Ž. Cvitković**), ki so ravno tako želeli prakticirati svojo vero. Upravičenost teh zahtev izhaja iz Pravilnika OZN o minimalnih

standardih za postopek z zaporniki, ki predvideva spoštovanje verskih pravic v zaporih religioznih zapornikov, ker te pravice človeku ne more odvzeti nobena sodba.

Odvzemanje religioznega življenja vernim zapornikom v kazenskih domovih in psihiatrijskih bolnicah je težka kršitev človeških pravic, za katere je odgovorna vsaka oblast, ki to dopušča in tolerira.

Politični zaporniki (**J. Bogović, T. Marinović, D. Paraga, A. Prpić, J. Sarajlić, M. Dizdar**) so se obrnili 20. 10. 1983 na Predsedništvo RK SZDL Hrvatske v Zagrebu in na komisijo IV. Sabora za odnose z verskimi skupnostmi SRH s peticijo, v kateri so pozvali odgovorne oblasti k **reviziji represivne in restriktivne politike do vernikov-zapornikov v temnici.** Verske pravice so zagotovljene v 174. členu ustave SFRJ, kar omogoča vernikom, da so **deklarirani pripadniki svoje veroizpovedi.** Z ustavo ni zagotovljena samo svoboda verskih opredelitev v smislu verske deklariranosti, ampak tudi svoboda aktivne veroizpovedi, kolikor je ta vera živa in obstaja. Pristop k predstavnikom posameznih konfesij in dovoljenje za opravljanje verskih obredov v zaporih bi pomenili velik premik k resničnemu spoštovanju svobode vesti in človekovega dostojanstva temelječega na ustavnih načelih naše države. Hkrati je to edini sprejemljivi način za komuniciranje in **sporazumevanje s posameznimi formalnimi in neformalnimi sloji te družbe. Humanizem ne pozna politične razdelitve, ki preferira ateiste in diskriminira vernike.**

(se nadaljuje ...)
Dobroslav Paraga

Ljubo Sirc:

NAGODETOV PROCES (2)

„Nadalje je izpovedal Sirc, kako je dobil od poveljnika karabinerjev v Ljubljani med okupacijo propustnico za potovanje. Za protiuslugo mu je Sirc obljubil, da mu bo poročal, kateri študentje so v Perugi, vendar pa poveljniku ni sporočil imen vseh študentov, ampak samo Bogdana Groma, Zdenka Groma in Zidariča, ki so se skrivali pred okupatorjem.“

V resnici sem dejal nekaj podobnega, toda tudi to je bilo smešno. Vsi trije omenjeni so bili moji najboljši prijatelji, vsi so bili prijavljeni na policiji in se njihova imena nahajajo na tiskanem seznamu italijanske Univerze za tujce v Perugi. Povrh je šla Ksenija Zidarič večkrat obiskat svojega brata v sienskem zaporu, kar bi komaj mogla storiti, če bi se skrivala. Seveda se javni tožilec za take malenkosti ni zanimal.

Tožilec me je tudi vprašal, ali sem bil povezan z SS. Seveda sem dejal, da ne.

Pa je tožilec pomočnik spet skočil na noge in mi pomolil pod nos fotografijo s ceste v Perugi, na kateri smo bili Nemka Anneliese, moj mladostni prijatelj Rudi in jaz sam.

„Ali poznate te osebe?“ je zavpil.

„Da, seveda.“

„Kdo je drugi moški?“

„Rudi Hrška.“

„Kaj je bil on?“

Kot sem opisal že prej, sva bila z Rudijem, ki je bil mešanega češko-nemškega rodu, kot otroka skupaj v sanatoriju v Avstriji. Po naključju sem ga med vojno srečal v Perugi, kjer mi je pripovedoval, da je bil nekaj časa pri Waffen-SS, a se je pri čiščenju orožja ustrelil v nogo in se vrnil k žurnalističnemu poklicu. Namesto, da bi to povedal in dejal: „No, in kaj potem?“, sem nagonsko skušal stvar omalovaževati in sem dejal: „Ni bil SS, bil je pri Hitler-Jugend.“

Tožilec Žalik je triumfiral: „Vidite! To je vseeno.“

Storili so, kar so mogli, da bi me osmešili skupaj z ostalimi obtoženci. Moral sem biti obrnjen proti predsedniku sodišča in odgovarjati na vprašanja, ki mi jih je zastavljala tožilec. Ta pa je stal za menoj na desni. Seveda sem se obrnil proti njemu, ko me je ogovoril, in nekoč obstal s hrbtom proti predsedniku.

„Obtožence, obnašajte se spodobno! Ne kažite hrbta sodišču!“

Poslušalci so se zasmjeli.

Zastavljali so mi vprašanja o tem, ali mi je Snój dal govor, ki ga je Dragoljub Jovanović imel v Skupščini med debato o petletnem planu. To je bilo videti resen zločin. Prav tako je bilo videti zločin, da sem dal Nagodetu več izvodov knjige, ki jo je Dragoljub Jovanović z uradnim dovoljenjem izdal v Beogradu pod naslovom „Novi Antej“ in v kateri je bil opisan njegov zemljoradniški program.

Predsednik me je vprašal: „Ali je imel Furlan namen organizirati še kako nadaljnjo zvezo s tujimi predstavniki?“

Sirc: „Enkrat mi je rekel, da bo prišel nov poslanik neke tuje države, ki ga pozna.“ Šlo je za novega ameriškega ambasadorja.

Ob tej izjavi so vsi majali z glavami nad pokvarjenostjo imperialističnih vohunov.

Tipično predsednikovo vprašanje je bilo npr.: „Obtoženi ste, da je Nagodetova skupina uporabljala umazana sredstva, s katerimi je blatila naše najvišje organe in najvišje predstavnike ter tudi sklepala o odstranitvi nekaterih, da ste pripravljali svoje osnutke, se udeleževali zborovanj, zbirali razne podatke in napačno tolmačili razne razgovore med predstavnikom naše vlade in predstavnikom tuje države.“

To je bila precej čudna zbirka različnih točk in ta ni bila edina. Dejal sem torej: „Kar se tiče razgovora, se spominjam nekaterih besed, ki so bile izrečene precej ostro.“

Ta megleni odgovor je bil podlaga za naslednje mesto v sodbi: „...da je član omenjene zločinske organizacije namerno napačno tolmačil razgovor med predstavnikom naše vlade in predstavnikom tuje države...“

Kot opisano, sem res tolmačil razgovor med britanskim konzulom in podpredsednikom slovske vlade. Med preiskavo so me vprašali, kako sem prevajal ta razgovor. Nisem si bil na jasnem, kaj naj na tako vprašanje pravzaprav odgovorim. Verjetno sem dejal: „Kakor se pač prevaža“ ali kaj podobnega. Toda ko so še nadalje pritisnili name, kako in kako, sem dejal: „Skušal sem ustvariti mirnejšo atmosfero.“ Pograbili so za to izjavo in začeli trdit, da sem prevajal napačno, kar je končno tudi osvojilo sodišče. Kasneje je sam podpredsednik nekemu znancu rekel, da zna dovolj angleščine in da prav dobro ve, da nisem ničesar prevedel napačno.

Zaključek poročila o mojem zaslišanju v „Poročevalcu“ se glasi: „Popolnoma pa zanika obtoženi Ljubo Sirc, da bi dobil kakršnekoli podatke o stanju v naši tekstilni industriji od svojega očeta, soobtoženega Franja Sirca. Tudi zanika, da bi brskal po spisih in aktih, ki jih je oče puščal v stanovanju, ter da bi zahajal k očetu v pisarno na ministrstvo.“

Brandci niso stavili nobenih vprašanj. Vsega skupaj je vzelo sodišču tri do štiri ure, da me je zaslišalo o vseh točkah v obširni obtožnici.

Prihodnje popoldne so me spet odvedli v dvorano. Na poti sem srečal Zorana Hribarja, ki ga je paznik peljal nazaj v zapor. Pravkar je bil soočen s profesorjem Furlanom in jaz sem bil na vrsti, da me z njim soočijo.

Ko sem stopil v dvorano, sva se s Furlanom pozdravila z očmi.

„Obtoženi Sirc, kaj ste odgovorili na vprašanje, kako je obtoženi Furlan gledal na ožgane ljudske oblasti in na petletni plan?“

Sirc: Prav tako kot jaz. (To je „Slovenski poročevalec“ izpustil.)

Predsednik: Kako ste gledali vi?

Sirc: Delno negativno, kritično.“

Vzdušje se je začelo ogrevati, ne vem zakaj. Čutil sem se skoro kljubovalnega.

Po nekaj manjših točkah je tožilec načel vprašanja zastopnika Ameriškega Rdečega križa.

Tožilec: Obtoženi Sirc, na vprašanje, če to lahko Furlanu poveste, da vam je naročil, da je bilo treba poročilo, ki je bilo namenjeno predstavniku ameriškega RK v Jugoslaviji, prevesti v angleški jezik, ste izjavili v razpravi --- da.

Obt. Sirc: Midva sva govorila o tem.

Tožilec: Dobro, kakšna so bila ta vprašanja? Koliko jih je bilo?

Obt. Sirc: Okoli deset.

Tožilec: Kakšna so bila ta vprašanja?

Obt. Sirc: Nanašala so se na zgodovino osvobodilne borbe.

Tožilec: Kdo je dobil ta vprašanja od Furlana?

Obt. Sirc: Jaz.

Tožilec: Komu je rekel, da bo še dal ta vprašanja? Ali je rekel, da jih bo dal Snójju?

Obt. Sirc: Da, Snójju, je rekel.

Tožilec: Snój potrjuje, da je dobil dvanajst vprašanj, da je vedel, kakšna so ta vprašanja in da so med vprašanji bila tudi vprašanja o agrarni reformi, o volitvah in o nacionalizaciji. Obtoženi Furlan, zakaj ste to prej zanikali?

Furlan: Toda jaz sem se s Sircem samo posvetoval.

Tožilec: Ali ste rekli, da boste Snójju dali vprašanja?

Furlan: Tega ne zanikam, toda...

Predsednik: Ali ste te popravke poročila, ki naj bi ga napisala Hočevarjeva, delali skupaj?

Sirc: Delala sva skupno.

Predsednik: Torej, kdo je diktiral?

Sirc: Deloma jaz, deloma profesor Furlan.

Predsednik: Kaj je Furlan rekel, za koga so ti odgovori in vprašanja?

Sirc: Za predstavnika ameriškega RK v Jugoslaviji.“

Nato je tožilec začel brati ta vprašanja in odgovore, ki so jih našli v našem stanovanju.

Profesor Furlan je videl, da bo to dolga procedura in je pokazal predsedniku, da bi se rad vsedel. Predsednik je prikimal. Jaz sem se vsedel na klo, poleg njega.

Bilo je zares zabavno poslušati javnega tožilca, kako je bral nekatere docela toč-

ne obtožbe proti komunističnemu načinu osvobodilne borbe, da si bili izrazi precej močni in so bile nekatere stvari pretirane. S profesorjem Furlanom sta se začela murzati in imel sem vtis, da se je občinstvo za njuno tudi smejevalo. Celo predsednika si ni mogel kaj, da se ne bi enkrat zasmejal. Javnemu tožilecu se je od jeze tresel glas.

Ko je nihal brati, sva s Furlanom stotič razložila, da sva to poročilo prebrala, da sva ga imela za prekrepekga in zato neprimernega, da bi ga dala tujcu. Skušala sva ga predeklati, nato pa sva se odločila, da ga je treba napisati na novo.

Javni tožilec naju sploh ni poslušal. Obesil se je na en sam popravek. Ko sva brala o „hitlerjevskih zverinstvih“, je Furlan pripomnil, da Anglezi in Amerikanci nimajo radi takih krepkih izrazov in je predlagal, naj bi napisala „hitlerjevske okrutnosti“. Prečital sem besedo in napisal „okrutnosti“ nad njo.

Sedaj je tožilec vpil: „Ali ste prečitali eno vrsto teh laži in nesramnosti? Kaj je prečitano? Zverinstvo hitlerjevcev? Vi ste pa napravili poteni krutost Hitlerjeve okupacije in ste sami izjavili, da je zverinstvo hujše kot krutost. Obtoženi Furlan, ali ste prečitali, kar smo doslej prebrali?“

Profesor Furlan je nekaj zamrmral.

Glavna točka sodbe o profesorju Furlanu se glasi: „... da je sprejel za predstavnika ameriškega RK v Jugoslaviji listo vprašanj o splošnem državnem in političnem položaju v državi, prestavil ta vprašanja na slovensko, izvod v angleščini izročil soobsojenemu Sircu Ljubu, izvod v slovenščini pa obdržal zase in ga skril v svoji knjižnici, da je dalje odločno obljubil odgovoriti na vsa stavljena vprašanja.“

Za izpolnitev te obveze se je obrnil na člana Nagodetove organizacije, o špijonskem delovanju katere je bil točno obveščen iz pisma omenjenega pod točko 2. Preko soobsojene Hočvarjeve je dobil od Vodetove poročilo, za katerega je v smislu liste vprašanj dal navodila, kako naj bo sestavljeno in katere točke naj obsega. To poročilo vsebuje vohunske podatke o političnem in gospodarskem stanju v državi in prikazuje to stanje, kakor da bi v državi vladal teror in brezpravje. S tem poročilom se je v celoti strinjal.“

Druge točke proti Furlanu so bile, da je povezal nekatere člane Nagodetove špijonske organizacije s člani neke tuje misije v Ljubljani (berič z britanskim konzulatom) in da se je pripravljaval pobegniti v tujino.

Na koncu zasliševanja je javni tožilec — falirani študent prava — podučeval Furlana — dekana pravne fakultete — o „naših zakonih“ in ga skušal osmešiti.

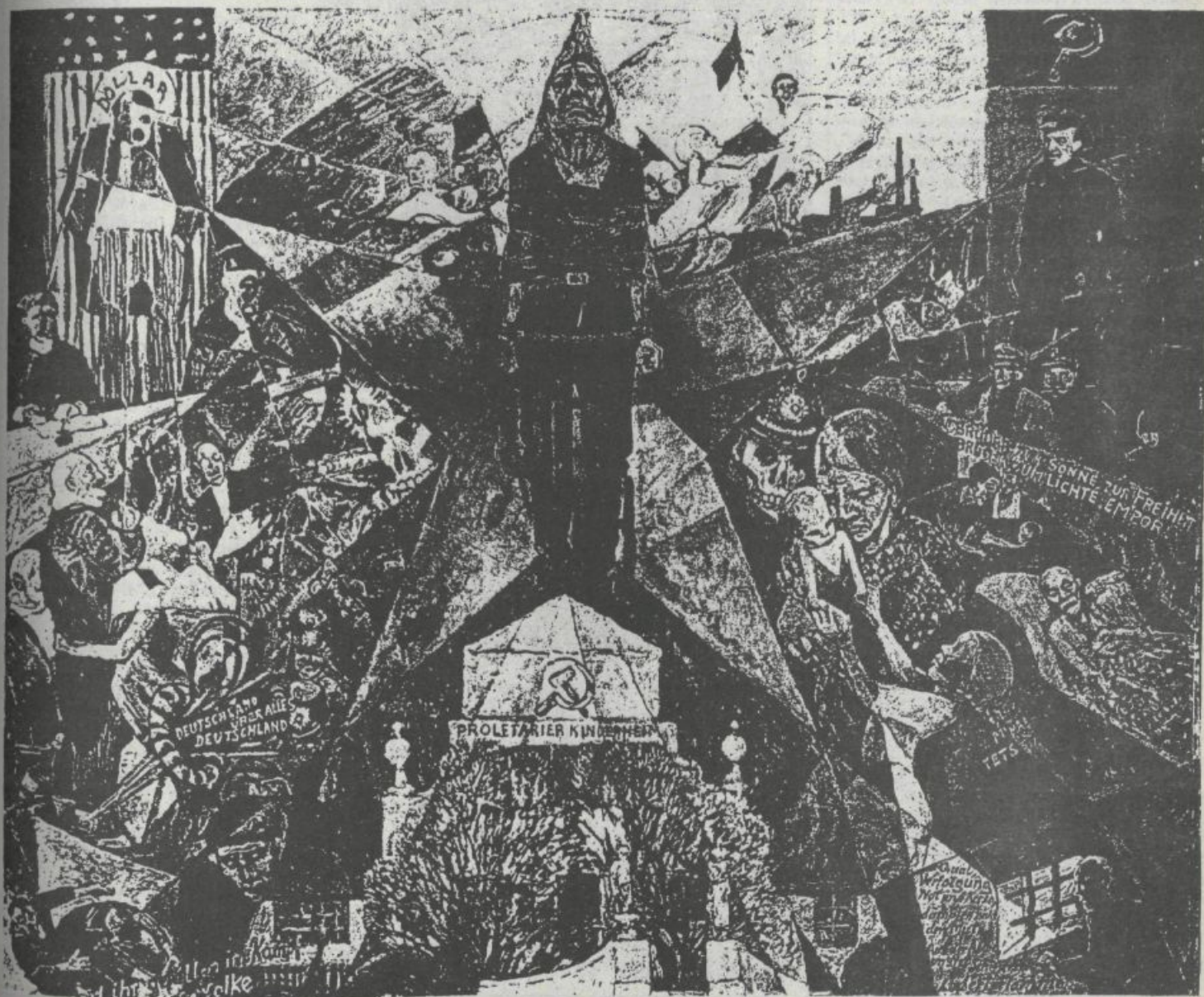
Ko so nas pazniki drugega za drugim gnali po hodniku, je imel profesor Furlan očitno isti občutek majhne zmage kot jaz, kajti dejal je svojemu pazniku: „Ali smem dati Sircu roko?“ Seveda sta paznika takoj skočila med naju.

Ko sem se vrnil v celico, sem bil zelo, zelo srečen.

Toda ta sreča je kmalu izpuhtela. Začel sem se spraševati, kaj bo solidarnost, ki sem jo javno pokazal s profesorjem Furlanom, prinesla meni, in kar je bilo še hujše, mojemu očetu. Ti strahovi so se še povečali, ko se nekaj dni ni nihče pokazal.

Končno je prišel Ambrož in mi povedal, da bo obtožnica razširjena na bivšega ministra Snoja in da je javni tožilec dobil odlog treh dni, da dopolni obtožnico.

Zjutraj 7. avgusta so nas spet odpeljali v sodno dvorano, da bi nam prebrali obtožnico proti Francu Snoju, bivšemu ministru, ki je bil v zaporu od konca julija.

Posebno zanimive točke obtožnice so bile, da je interveniral za aretirane in obsojene narodne izdajalce, za katere se je Nagodetova skupina zanimala; da je „posejal v raznih krajih Slovenije svoje bivše somišljenike iz predaprilske Jugoslavije“, toda ti obiski seveda niso bili politični, ampak so imeli namen „zbrati in izročiti dalje podatke o političnih in splošno državnih zadevah“. „te podatke pa je izročal pripadnikom inkriminirane organizacije v zgoraj označenem smislu“; ter da je prejemal od soobtoženega Furlana klevetniško literaturo v tujem jeziku, jo po navodilih soobtoženega Furlana prevajal in razširjal, tako npr. Bullitov sramotilni članek o Sovjetski zvezi, in da je širil knjigo pod naslovom „Živalska farma“ in klevetniški članek Bogdana Radice o Jugoslaviji.

Bullitov sramotilni članek je bil članek, ki ga je ta bivši ambasador Združenih držav v Moskvi priobčil v reviji „Life“. Ta članek je bil pohleven v primerjavi s tistim, kar so jugoslovanski komunisti pisali o Sovjetski zvezi po l. 1948. „Živalska farma“ je seveda odlična satira Georgea Orwella na komunizem. Da smo bili mi zaradi „Živalske farme“ obsojeni, ni motilo mladinske revije v Ljubljani, da ne bi prinesla l. 1953, ko nas je bila večina še v zaporu, obširen pohvalen prikaz Orwellove kasnejše in še bolj kritične knjige „1984“. Bogdan Radica je bil hrvaški časnikar, ki se je po vojni vrnil v Jugoslavijo in bil nekaj časa zaposlen na ministrstvu za informacije. Toda stanje se mu je zagabilo, tako da je Jugoslavijo zapustil in napisal knjigo „Tragični nauk Jugoslavije svetu“, ki jo je l. 1946 objavil Reader's Digest.

Ker je bil Franc Snaj „minister vlade LRS in pozneje upravnik Državnega avtomobilskega podjetja Slovenije“, je seveda „izrabljaj svoj službeni položaj“ in „dajal podatke zaupne politične in splošno-gospodarske vsebine posameznim pripadnikom inkriminirane organizacije, zlasti obtoženima Nagodetu in Sircu ter ostalim, kar so obravnavali na ilegalnih sestankih vohunske organizacije ter izkoriščali pri sestavljanju poročil članom predstavništva tuje države v domovini“.

Nevšečno je bilo, da ni nihče vedel, kateri so bili ti zaupni podatki. Edina stvar, ki jo je predsednik omenil, je bil osnutek volilnega zakona. Morda je bil tudi govor poslanca Dragoljuba Jovanovića na javni seji Ljudske skupščine tudi zaupen, ker komunistom ni bil všeč!

Po branju dodatne obtožnice proti Snaju, so nas odpeljali nazaj v celice, medtem ko je moral Snaj odgovarjati sodnikom in tožilem.

Sledila je resnična komedija. Istega popoldne so me odpeljali spet dol v dvorano, kjer naj bi bil tajni del zasedanja. Ta tajni del je bil preprosto nesmisel z namenom, prepričati ljudi, da se razpravljajo najhujše državne tajnosti.

V resnici je bilo takole:

Najprej je javni tožilec prečital seznam vseh Angležev, Američanov in Francozov, kar jih je prišlo v Ljubljano po takojimenu osvoboditvi l. 1945. Po naključju sem jih skoro vse poznal, kar je bila po mnenju javnega tožilca Avblja zelo huda stvar.

Nato me je vprašal, ali sem vedel, da je bil kapetan Gibbs, britanski tiskovni

ataše v Ljubljani, član Intelligence Servicea. Jaz tega nisem vedel in verjetno tega ni vedel niti Gibbs sam.

Predsednik je hotel zaključiti moje zaslišanje, toda k besedi se je oglasil dr. Zirovnik, branilec mojega očeta. Dejal je: „Ljubo Sirc, ali si res kradel očetu dokumente, ki jih je pustil v stanovanju, in ali si res obiskoval očeta v njegovem uradu in tam kradel še druge dokumente?“

Skušal sem odgovoriti, toda javni tožilec je planil pokonci in začel vpiti: „To ni način, kako naj poteka tajna razprava.“

Nisem docela razumel, zakaj je dr. Zirovnik ponovno vztrajal na vprašanju, ali

sem kradel očetove dokumente, ker sem to izrecno zanimal pred sodiščem. Razumem to sedaj, ko sem bral v „Slovenskem poročevalcu“ o zaslišanju svojega očeta pred sodiščem.

Očetu se je predsednik Senata Vrhovnega sodišča Ljudske republike Slovenije med zaslišanjem zlagal: „Ljubo Sirc je dajal podatke o tekstilni industriji naprej agenciji in obveščevalni službi in pravi, da je te podatke dobil od vas, ki ste imeli ta sektor.“ Ni treba ponovno poudarjati, da nisem izjavil ničesar takega.

Tožilec je dejal očetu: „Vaš sin je sam povedal, da je prišel v vašo sobo, kjer je

dobil vse podatke, katere je hotel imeti, nezaklenjene, podatke o vseh dogodkih v vaši sobi. Vi ste govorili svojemu sinu tudi o stanju bombaža.“ Seveda si je Viktor Avbelj to gladko izmislil.

Da bi preprečil vsak ugovor, da podatki o tekstilni industriji in bombažu sploh niso „tajnost“ najmanj pa „strogo čuvana državna tajnost“, je javni tožilec na koncu vzkliknil: „Ali je to majhna stvar, dajati podatke tekstilne industrije Slovenije v roke predstavništva tuje države, ki jih pošilja v inozemstvo?“

Javni tožilec ni hotel, da bi obrazložil nekatere izjave med zaslišanjem in mi je zato preprečil, da bi govoril.

„To ni pravičen postopek za tajno sejo sodišča!“ je rohnel, „jaz sem hotel, da nam obtoženci povedo, kaj so jim govorili člani tujih misij in kakšna navodila so od njih dobivali.“

Tako v mojem kot v drugih primerih ni bilo veliko povedati o „navodilih“, zaradi česar me je javni tožilec začel zmerjati z „izdajalcem“ in „špijonom“ tako prepričljivo, da sem se skoro sam začel tresti nad svojo pokvarjenostjo.

V petek zjutraj so začeli dokazni postopek.

Dr. Nagodeta so prvega vprašali, ali ima kakšne predloge. Komaj je odprl usta, je že predsednik njegove predloge odklonil. Predsednik: „Drugi obtoženec.“

Dejal sem: „Nimam kaj predlagati.“

Kavčnik je zahteval, naj prečitajo njegovo pismo Kardelju iz l. 1946 o železnici Brčko—Banoviči.

Angela Vodetova je predlagala, naj zaslišijo vse člane „Stare pravde“ kot priče o tem, da ni bila članica te skupine. Jaz bi to z lahkoto potrdil, ker je nisem pred razpravo nikoli videl.

Moj oče je želel, naj vsi obtoženci pričajo, da ni vedel sploh ničesar o tej organizaciji.

Čez nekaj časa je predsednik odredil odmor. Med odmorom je prišel moj branilec k meni v steklenem hodniku. Od prvega sestanka sva se videla le enkrat v prisotnosti oznoveca za nekaj minut. Govorila sva komaj kaj več, kot da mi je izročil materine pozdrave.

To pot me je vprašal, zakaj nisem predlagal nobenih dokazov. Dejal sem mu: „Saj nima smisla!“ Pred tem sem napisal v svoj izvod obtožnice: „Qui s'excuse s'accuse — Kdor se opravičuje, se obtožuje.“ Branilca sem še vprašal: „Ali naj se sploh branim?“

„Seveda se morate,“ je odvrnil, „toda ne pozabite, da jaz ne morem storiti ničesar in da ste svoj lastni režiser.“

Ko se je razprava nadaljevala, je branilec vstal in dejal, da bi rad stavil nekaj predlogov. Rekel sem torej, da želim, naj zaslišijo kot priče moje soolce iz Perugie, da bodo povedali, da jim nisem storil najmanjšega zla. Kot sem pričakoval, je predsednik predlog zavrnil: sicer ne bi bilo mogoče napisati v obsodbi, da sem bil italijanski špijon.

Ko smo sedeli skupaj na obtožni klopi, me je dr. Nagode šepetaje vpraševal, kakšen bo po mojem mnenju konec. Menil je, naj jaz ne skrbim, ker bodo očeta nedvomno oprostili, medtem ko mora on biti pripravljen na najhujše. Profesor Kavčnik, ki

je sedel na drugi strani, ni spregovoril besedice. Nekajkrat sem se nagnil naprej in ujel vesel pogled profesorja Furlana. Nisem mogel videti ostalih obtožencev, ne da bi se obrnil, kar mi ni bilo dovoljeno, dati se mi je včasih posrečilo ozreti in videti mater in Katjo med občinstvom.

Nato je prisednik Knez začel brati (dnevnik dr. Nagodeta. To so bili njegovi osebni zapiski, ki niso bili namenjeni objavi, in so tako vsebovali dokaj pikre pripombe o komunističnih voditeljih pa tudi o soobtožencih. Nastalo je neprijetno vzdušje. V dnevniku je bilo nekaj ostrih opomb o profesorju Furlanu in Francu Snoju. Ob priložnosti se je dr. Nagode opravičil profesorju Furlanu na hodniku, ko so ju peljali drug mimo drugega, in Furlan se je nasmehnil: „Oh, nič za to.“

Sodišče in javni tožilec sta se trudila, da bi ustvarila napetost med obtoženci in jih prikazala kot navadne pokvarjence. Velika reč je bila, ker so v Furlanovi pisalni mizi našli kopije pisem, namenjenih tretjim osebam. Nato je prisednik Knez bral poročila, ki jih je v glavnem sestavila Angela Vodetova in so šla na Koroško.

Nato so čitali pismo, ki sem ga jaz pisal amerišskemu ambasadorju v Beogradu po sestrelitvi ameriškega letala nad Kranjem in ki ga je dr. Nagode izročil britanskemu konzulu v Ljubljani, da ga pošlje dalje. Pisal sem, da ni mogoče imeti ljudi v Jugoslaviji odgovornih za dejanja vlade, ki je niso sami izvolili, in da želimo biti prijatelji Združenih držav in Sovjetske zveze. Pismo mi je bilo kar všeč, ko sem ga spet slišal, in dr. Nagode je moral imeti podoben vtis, ker mi je zašepetal: „Dobro napisano!“

„Slovenski poročevalec“ piše: „Nadalje so bili prečitani še drugi dokazni dokumenti, ki nesporno dokazujejo krivdo obtožencev: Sirčev potni list, s katerim je šel v Švico zaradi snovanja kurirskih zvez...“ Šlo je za potni list, ki mi je bil izstavljen l. 1935, ko sem bil star 15 let, da sem šel v Avstrijo in nato v Švico zdraviti pljučno tuberkulozo.

Zabavno je postalo, ko je prisednik Knez bral dokumente tajnega „Intelligence Service“ o dr. Jančikoviću iz Zagreba in o profesorju Furlanu. Poročilo o profesorju Furlanu so našli v njegovem stanovanju in se je začelo: „Profesor Boris Furlan je bil rojen viharne noči v Trstu...“ Nato je bilo rečeno, da je Furlan „zelo dober svetovalec za zaljubljenca“. Vsakemu normalnemu človeku je bilo jasno, da so to „tajno poročilo“ med vojno sestavili nekoliko okajeni gosti na nekakšni zabavi v New Yorku. Vsi, vštevši predsednika, so se smejali. Toda prisednik Knez očitno ni bil posebno hitre pameti, ker je bral in bral kljub obupanim predsednikovim znakom. Končno mu je predsednik potegnil papir iz rok.

Soobtoženega Kumlja so Nemci med vojno odpeljali v Dachau. Po prihodu Nemcev v Ljubljano l. 1943 je slovenski Rdeči križ dobil dovoljenje, da pošlje nekaj svojih članov v Italijo, da organizirajo vrnitev tistih, ki so jih deportirali Italijani. Seveda so vsi ti delegati potovali z nemškimi dokumenti in Kumelj je bil med njimi. Gestapo je končno poslal vse te delegate in delegatke Rdečega križa, ki jih je uspel aretirati, v Dachau, ker so pomagali vsem brez izjeme, vštevši komunistom.

Sedaj je Ozna našla Kumljevo propustnico za Rdeči križ, ki jo je seveda izdala nemška policija, in je iz vsega tega naredila zločin. Da bi zvenelo bolj verjetno, so našli nekega nemškega vojnega zločinca, ki je bil pripravljen izjaviti, da je nekoč potoval v Verono, šel tam v urad gestapovskega šefa in po naključju videl na njegovi pisalni mizi neko propustnico. Dalje se je po naključju spominjal, da se je ta propustnica glasila na Kumljevo ime in da so take propustnice izdajali samo najožjim sodelavcem Gestapa.

Tega vojnega zločinca so izbrali izmed skupine Nemcev, ki so jih tisti čas sodili na čelu z Rainerjem, glavnim nacističnim Gauleiterjem za Slovenijo. Najbrž je Ozna obljubila uslužnemu Nemcu, da ga ne bodo ustrelili, ako krivo priča proti Kumlju.

Kumelj je zaman protestiral. Navedel je dve priči: enega svojih kolegov strokovnih učiteljev in pisatelja Juša Kozaka, ki mu je pomagal vrniti se iz italijanske internacije. Nedvomno je bil presenečen, ko so izjavi njegovih prič prebrali. Morali so brati izjave, ker je sodišče odredilo, da ne bo nobena priča zaslišana osebno.

Kumljeve kolega je bil očitno prestrašen na smrt, ko je podpisal izjavo proti njemu. Pisatelj Juš Kozak je na vse načine omalovaževal pomoč, ki mu jo je nudil Kumelj, in končno zlobno pripomnil, da je med razgovori v Italiji opazil, da je Kumelj proti Osvobodilni fronti.

Prisednik Knez je nato bral pismo, ki smo ga poslali francoskemu radikalnemu politiku Herriotu, ki se ga je dr. Nagode spominjal iz Pariza kot predsednika Lige za zaščito človečanskih pravic. Pismo je opisovalo položaj v Jugoslaviji in pozivalo Zahod, naj vsaj ne imenuje tiranije v Jugoslaviji demokracijo, če že ne more z ničemer pomagati Jugoslovanom. Nismo vedeli,

da stari francoski politik ni mogel več slediti: dogodkom in je bil tudi še po vojni bolj proti Nemčiji kot proti komunizmu.

To pismo je odposlal v Francijo ravnatelj Francoskega inštituta v Ljubljani Jean Lacroix. Komunistična policija ga je zato začela nadlegovati in vrgla ga je skupaj z ženo iz sobe v hotelu Slon. Končno je Lacroix moral zapustiti Ljubljano. Bil je posebno razočaran, ker je bil pred vojno v dobrih odnosih z mnogimi povojnimi voditelji in je pred vojno tudi pomagal mnogim komunistom iz težav.

Stvari so zašle s tira, ko je tožilec začel naštevati dokaze proti profesorju Kavčniku, ta pa je vstal in zahteval, naj dokumente preberejo, da bo poslušalstvo vedelo, za kaj gre.

Brali so pismo, v katerem je Kavčnik svaril podpredsednika Kardelja, da prstovoljno delo na progi Brčko—Banoviči ni dobro opravljeno. Iz propagandnih razlogov so hoteli komunisti to progo dokončati kar se da hitro. Zato niso čakali, da bi se napisli posedli, marveč so položili tire na sveže. Posledica je seveda bila, da so morali prihodnje leto celotno progo preložiti.

V drugem pismu podpredsedniku Kardelju mu je profesor Kavčnik skušal razložiti, da je marksizem zastarel, in mu je ponudil nekaj novih idej.

Tako „bogokletstvo“ je razdražilo javnega tožilca Avblja. Pognalo ga je pokonci: „Tovariši sodniki! Nisem imel namena, motiti vašega postopka, ker pa vidim, da obramba nima te obzirnosti in da hoče to delo motiti, se čutim dolžnega, da apeliram, naj bi vsakdo, ki ima pripombe, te pripombe zapisal in jih predložil na koncu dokazovanja, ki ga izvaja sodišče samo...“ Nato je začel zmerjati profesorja Kavčnika: „Obenem ko je delal Kavčnik vse te

ogabne zločine, si je drznil pisati podpredsedniku zvezne vlade Edvardu Kardelju pismo in prav to pismo poslati dr. Dragoljubu Jovanoviču (ta je bil seveda takrat še podpredsednik Prezidijske ljudske skupščine, ki je bila vsaj formalno nadrejena vladi), advokatu dr. Subicu in 20 drugim ljudem. Obtoženi Kavčnik pravi, da Stalin, Marx in Lenin ne pomenijo nič, ampak predstavlja za ves svet vse samo eden, namreč Kavčnik!"

Zatem je po „Slovenskem poročevalcu“ predsednik sodišča izjavil, da je „med razpravo sodišče prejelo mnoga pisma in razne resolucije sindikalnih in množičnih organizacij, ki obsojajo delo obtožencev in zahtevajo najstrožje kaznovanje.“ V resnici so po vsej Sloveniji različne organizacije imele sestanke, na katerih so nas prikazali kot zločinske pošasti in nato sprejeli resolucije, ki so zahtevale hude kazni. Mnogo naših sorodnikov in prijateljev se je znašlo v težkem položaju, ko so morali prisostvovati sestankom, na katerih je govorniki žejalo po naši krvi.

Ko so spet vprašali po predlogih, sta jih stavila samo Nagode in Kavčnik. Ta je zahteval, naj zaslišijo takratnega veleposlanika komunistične Jugoslavije v Varšavi Rada Pribičevića. Pribičević se je med vojno skrival v Kavčnikovem stanovanju več mesecev in je vedel, da Kavčnik ni bil za ustaše, kakor je trdil tožilec. Da ni bil, je bilo jasno vsakomur, ki ni imel namena zlobno klevetati.

Po soočenju Snoja in profesorja Furlana je sodišče zavrnilo vse ostale predloge obrambe kot „nebitvene“. Nato je bila razprava prekinjena do 7 zjutraj naslednjega dne.

V soboto 9. avgusta 1947 je prišlo do presenečenja, vsaj zame.

Predsednik je nepričakovano začel brati pismo ljubljanskega škofijskega ordinariata od 4. avgusta 1947, ki je zatrjevalo, da osebje škofijskega ordinariata ni imelo nobenih stikov z dr. Nagodetom, kakor so pisali časopisi dan pred datumom.

Takoj po vojni so bili komunistični voditelji zelo obzirni do cerkvenih dostojanstvenikov, toda, ko je postalo jasno, da hierarhija nima namena sodelovati s komunisti pod njihovimi pogoji, so jih začeli poniževati in preganjati. Sedaj je bil na vrsti generalni vikar ljubljanske škofije poznejši škof Vovk. Njegovo pismo je tožilcevo vnelo le še povečalo. Poklical je obtožena Hribarja, naj izpove pred sodiščem o svojem obisku pri škofu Vovku.

Niti pojma nisem imel, da je Hribar škofa kdaj obiskal. Zdi se, da so nekateri naši prijatelji, potem ko sva po nekem sestanku v februarju s profesorjem Kavčnikom svetovala, naj prekinemo stike, nadaljevali z izmenjavo dopisov s Koroško in ukrenili še nekatere druge stvari, o katerih midva nisva bila poučena: Hribar je npr. poizvedoval, ali je mogoče kupiti sestavne dele za radijske oddajnike, in je šel obiskat škofa.

Hribar je po „Slovenskem poročevalcu“ izpovedal sledeče o obisku pri škofu:

„Ker je čakalo še mnogo ljudi, je bil najin sestanek kratek, ker se mu je očitno mudilo in me je opozoril, da bi bilo treba za tak razgovor več časa. Povedal sem mu seveda, zakaj sem prišel, in mi je odgovo-

ril na to: 'Kakor vidim, je razgovor, ki ga želite, politične narave' —, kar sem potrdil. Nato je odgovoril, da me opozarja, da ni naloga in dolžnost Cerkve baviti se s politikom, temveč s širjenjem nauk Cerkve, in me prosil, naj za danes prekineva ta razgovor, ker ima še mnogo nujnih opravkov, dočim zahteva tak razgovor več časa.“

Predsednik je vprašal: „Ali je bil pripravljen razgovarjati se z vami o političnih zadevah?“

Hribar: „Torej rekel je: 'Jaz ne vem pravzaprav, kaj hočete, ampak lahko se oglosite.'“

Zaključek javnega tožilca je bil: „Iz tega je razvidno, da je pismo, ki ga je poslal škofijski ordinariat javnemu tožilstvu LRS in predsedstvu vrhovnega sodišča LRS, v popolnem nasprotju z objektivnim ugotovitvami sodišča. Obenem je pa pismo v ostrem nasprotju z resolucijami, ki jih spontano pošilja sodišču in javnemu tožilstvu slovensko ljudstvo, v katerih zahteva za take špijone, kot so ti obtoženci, najstrožjo kazni. Ugotavljam, da ljudje, ki so to pismo poslali, niso dokazali s tem nič drugega kakor to, da so dosledni v svojem delu, ki so ga izvrševali v dobi okupacije proti slovenskemu ljudstvu.“

Ta ugotovitev je bila sprejeta v razpravni dvorani z burnim ploskanjem in odobravanjem.

To še ni bilo konec. Potem ko smo bili obsojeni, je imel Edvard Kardelj v Ljubljani na Taboru govor, čigar namen je bil, da okleveta in naščuva množico proti škofu:

„Tovariši in tovarišice, zanimivo je pogledati, kakšni ljudje so pravzaprav sestavljali takozvani Nagodetov krog in Furlana

novo družino. Med slovensko inteligenco je vselej obstajal del, ki je bil vselej v tuji službi, ki se je vselej prodajal, ki je bil hlapčevsko uslužen do vsega tujega, a zlasti do tujega denarja. Vsi imperializmi, ki so se polakomnili naše zemlje, so se opirali na ta del prodane inteligence, ki je vsem lizala pete. Ona se je prodajala vselej in vsakomur, poceni, za majhne denarje in celo zastonj pa tudi za klofute, ki jih je dobivala. Tako je ta del inteligence služil tudi svoji lastni buržoaziji. In prav ta del prodane, korumpirane in brezidejne inteligence na čelu z Nagodetom, Furlanom, Vodetovo in drugimi, ta je sedel na zatožni klopi. Tam je torej sedelo golo, prodano izdajstvo v tuji službi. Podležni so zaslužili težjo kazni. Samo človekoljubnosti ljudske demokracije se imajo nekateri od njih zahvaliti, da jih ni ljudska roka še težje zadela.“

No, proces proti Nagodetu je obenem pokazal — kar so že prej pokazali vsi podobni procesi pri nas, a pred temi procesi sama narodna osvobodilna vojna — da je velik del vodilne slovenske cerkvene hierarhije tisti faktor v slovenskem narodu, ki se dosledno in neprestano upira vsem težnjam slovenskega delovnega ljudstva po srečnejšem življenju, težnjam slovenskega naroda po resnični nacionalni svobodi in slehernemu napredku tega naroda. Nihče ni prinesel temu narodu toliko nesreče, krvi, mučeništva in trpljenja, kakor ga je prinesla ta majhna reakcionarna klika, vselej v tuji službi, vselej lakaj izkoriščevalcev delovnega ljudstva, vselej dekla kapitalizma in mednarodnega imperializma.“

In tako dalje, in tako dalje.

(se nadaljuje)

»SOVRAŽNIKI REVOLUCIJE«

Zakaj je danes potrebno odpreti vso problematiko NAGODETOVEGA in vseh ostalih podobnih procesov?

Odgovorov je kar nekaj in, kot bomo videli, se še kako tičejo naše vsakdanje prakse.

Nagodetov proces je bil klasični staliniški proces — sredi Slovenije. Če pogledamo samo dva glavna politična sodna procesa, Nagodetovega lani 1947 in dachauske v letih 1948 in 1949, potem lahko ugotovimo sramotno dejstvo, da so bili tisti, ki so te procese **zrežirali**, bolj papeški od papeža, torej od svojega duhovnega in vojščaškega vzornika Stalina.

Vsem, ki količkaj poznajo politično sceno tistega časa, je lahko povsem jasno, da je glavni organizator ter s tem tudi krivec za to vnebovpijočo početje bila samo partija in najvišji partijski in s tem državni voditelji. Partija je takrat bila popoln hegemon celotnega upravljanja družbe. Preprosta pamet lahko ugotovi, da si tako blazno velikih in **usodnih dejanj**, kot so bili na primer Nagodetov in dachauski procesi ter blaznica Goli otok, niso mogli izmisliti ljudje z nižjih političnih lestvic, kot na primer notranja uprava, ampak so vse to morali in **mogli** spremljati le najvišji »voditelji« države. Partija s svojo vojaško logiko oziroma organiziranostjo je brez dvoma glavni uporabnik teh blaznih iger.

Eno temeljnih vprašanj, ki se ob tem pojavljajo, je, zakaj je partija oziroma državno (in republiško) politično vodstvo rabilo oba procesa in na tem »tekočem traku« še Goli otok (če se omejim le na te tri represivne norosti)?!

Partija je bila v tem času neverjetno močno navezana na Stalinovo smrtonosno mašinerijo. Stralinovemu orwellskemu aparatu je morala dokazovati pravovernosti. Vendar je to počela zaradi svoje narave tudi po razdoru z Informbirojem.

Nor je tudi način, da je poleg dokazovanja pravovernosti, hotela z megalomanskimi sodnimi procesi prepričevati ljudi o svoji »moči« in jih seveda tudi naravi ustrezno **ustrahovati** (prenos procesov preko zvočnikov po mestnih ulicah, tovarniških halah ter neposredno preko radijskih sprejemnikov in velika publiciteta v dnevnem časopisju).

Ker je partija razen lepotnih popravkov prav malo spremenila svoj svetovni nadzor in način organiziranosti, počne podobne proticivilizacijske nonsense ves čas »povojne izgradnje samoupravnega socialističnega sistema« — obvladovanja ljudi — do danes. Poglejmo srbske partijske čistke (boj za oblast), pa slovensko partijsko gonjo proti Novi reviji, plakatu ter sedaj proti Mladini! SZDL je na žalost le patijin nedonošenček, ki pa klub svoji pohabljenosti — namreč, nima svoje glave — kar dobro stoji na materini liniji. Partija se na žalost skozi vso povojno prakso kaže, kot avantgarda, je pa v resnici (v praksi) zaviralec napredka. Že grobi pregled preganjanj slovenske inteligence v vseh teh letih njenega monopolnega vladanja pove, kdo je partija. Ta podoba se še bolj razjasni, ko pogledamo v zakulisje organiziranosti in delovanja občinskih partijskih komitejev.

Iz te pomembne teme moram preskočiti nazaj k obravnavani tematiki.

O dachauskih procesih se danes, predvsem po zaslugi pisatelja Igorja Torkarja, pravzaprav vse ve (mimigrede: Torkar pravi, da že tretjo izdajo svoje pomembne knjige Umiranje na obroke, ki obravnava dachauske procese in v tej izdaji bo nekaj prav zanimivih dopolnitev, kot je na primer **anketa pomembnih slovenskih intelektualcev** o tem, ali so bili dachauski procesi staliniški ali ne. Ta anketa v prvi in drugi izdaji ni smela biti objavljena).

Glede dachauskih procesov ostajajo še naprej odprta vprašanja, kje so (ne) posvečena mesta na smrt obsojenih. Ali so bili takoj po perverzni obsodbi **justificirani**? Ali so pokopani na Žalah? Ali pa so jih po smrtni obsodbi »koncentrirali« v Kočevsko Reko na »delo« v vojaške delavnice, saj je bila namreč večina njih strokovno visoko usposobljena (na primer: šest je bilo inženirjev!).

V **Nagodetovem procesu** je bila obsojena **vrsta slovenskih izobražencev!** Obsojeni so bili zaradi **izražanja svojega mišljenja**.

Prav tako, kot je postalo kristalno jasno, da so bili prav vsi obsojenci na dachauskih procesih **popolnoma nedolžni** in so zaradi tega danes že v veliki meri rehabilitirani (vendar še vedno ne popolnoma!), je tudi za vse obsojence Nagodetovega procesa jasno, da so **popolnoma nedolžni!**

Zahteva po popolni rehabilitaciji — moralni in materialni — je zato samoumevna, tako rehabilitacija Črtomirja Nagodeta, kot vseh ostalih soobsojencev. Ob tem je seveda logična zahteva, da se ob rehabilitaciji nemudoma dovoli Ljubu Sircu vstop v rodno Slovenijo, in da se ob tem prevrednoti sintagma »slovenski politični emigrant«.

Ali si tako majhen narod, kot samo Slovenci, res lahko privoščijo takšno ravnanje z znanstvenikom, kot je Ljubo Sirc, ki ga najprej obsodijo popolnoma po nedolžnem na smrt, potem pa mu je štirideset let kasneje še vedno prepovedan prihod v rodno Slovenijo?!

Nekoč, v veliki meri pa tudi še danes, so partijski psevdopolitiki z lahkoto pométali z intelektualci, danes pa tega ne moremo in ne smemo več dovoliti. »Boj« proti tej partijsko-policijski samovolji je za mlade odločilni »boj«. Če bomo tu popuščali, lahko o boljši prihodnosti le sanjamo.

Poglejmo samo, s kakšnim popolnoma anarhističnim besednjakom hočejo partijski psevdopolitiki v južnih republikah prisiliti slovensko politično vodstvo, naj obračuna z Mladino, Katedro, Teleksom in Novo revijo! Nekateri slovenski politiki pa seveda niso nič boljši, kot se je dalo videti na nedavni seji RK SZDL!

Kje živijo ti ljudje!!!?

Saj vendar s klicanjem represije počnejo kriminal — politični kriminal. Dovolj tega političnega kriminala smo že morali prenesti — dežela zaradi njega dobesedno umira!

In v vsem tem razsulu bi (nekateri) borci radi imeli svojo muzejsko trofejo! Preteklosti nikakor ne smemo dopustiti nagačiti, am-

pak moramo v njej neprenehoma iskati korenine — korenine dobrega in zla.

Besedičenja o političnih taktiziranjih in »levih radikalih« pa so le orwellizacija glav, ki to besedičijo.

Prav malo je znana povojna vloga oficirjev notranjega sektorja (Ozna), ki so bili jeseni 1944 poslani na »usposabljanje« na enkavedejevske tečaje v Moskvo na akademijo Djerdjinski. Kot dobri učenci so verjetno prenesli v domovino izpopolnjeno enkavedejevsko prakso in so z njo odločno vplivali na zasnovno in potek insceniranih sodnih procesov — tako Nagodetovega, kot desetih dachauskih.

Tribuna sedaj že skozi nekaj števil objavljala odlomek iz knjige Ljuba Sirca NESMISEL IN SMISEL, ki je izšla leta 1968 v Veliki Britaniji (sic!). Sam sicer ne vidim v tej knjigi popolnoma nič soprnega, a me vendarle muči ugotovitev, da štirideset let po OSVOBODITVI slovenska partija in njeno zgodovino-pisje ne moreta podati kvalificiranega oziroma nepristranskega pregleda Nagodetovega procesa. Uveljavljeni slovenski zgodovinar (ime bom zamolčal) je izjavil, da ne želi o Nagodetovem procesu za javnost ničesar povedati. Značilno — koliko preteklosti je še vedno v naši sedanosti. Dejstvo je celo, da slovenski zgodovinarji niso sposobni izdati niti ene kvalitetne študije o dachauskih procesih, da o zgodovinskih obdelavi slovenskega belogardizma in domobranstva sploh ne govorim (Sajetova tendenčno enostranska zastarela monografija iz leta 1951 sega le do kapitulacije Italije)! Kljub vsemu pa Pleterški in Biber pišeta o tem, da je slovensko zgodovino-pisje nekaj vendarle ustvarilo. Oh, ta vaša skromnost!

Nemudoma se morajo prevrednotiti tudi politideološki konstrukti, kot so »POLITIČNA EMIGRACIJA«, »SOVRAŽNE EMIGRATSKÉ PUBLIKACIJE« ipd. Še zdaleč niso vse slovenske PUBLIKACIJE, ki izhajajo v »političnem eksilu«, »nekvalitetne« ali »protikomunistične«. Dejstvo je, da nam pod temi nalepkami izdeloški čistuni **onemogočajo** svoboden vpogled v to literaturo, tako da ne moremo sami presoditi, kaj je kvalitetno in kaj ni, s tem pa se z blokadami počne slovenskemu narodu in njegovemu civilizacijskemu razvoju neizmerna škoda. Gospodje politiki, ideologi in policaji, kdaj boste sposobni o tem trezno premisliti in se boste nehali igrati te podle igrice s prepovedmi in izločanjem sposobnejših?! Se vam ne zdi, da je skrajni čas, da prepovedi in prisluškovanja zreducirate na nujni minimum, kot so to že zdavnaj storile civilizirane družbe!?

V Trubuninih objavljenih odlomkih iz Sirčeve knjige o Nagodetovem procesu se večkrat pojavlja ime visokega slovenskega politika, **Mitje Ribičiča**, ki je sicer drugače zelo znan kot pesnik ter partizan Ciril in v preteklih letih tudi tvorec znanih fraz »S knjigo nad knjigo« in tiste o petelinu, ki je prežgodaj pel (Stane Kavčič in drugi). Naj Mitja Ribičič razjasni, kaj je počel pri Nagodetovem procesu!

Kim Il Sung: RAZVIJAJMO DALJE NAŠO KNJIŽEVNOST IN UMETNOST

Govor dramskim in filmskim umetnikom
29. oktobra 1963

Naša Partija si je vse od osvoboditve ne-
utrudno prizadevala, da bi razvila književ-
nost in umetnost, in je dosegla na tem polju
mnogo uspehov.

Neposredno po osvoboditvi je imela naša
dežela kaj malo podlage za razvoj književ-
nosti in umetnosti. Nismo imeli orkestra, ni-
simo imeli glasbenih inštrumentov, niti boga-
te zaloge umetnikov. Na dramskem
področju smo se lahko pohvalili z nekaj iz-
kušeni igralci in dramatik, ki so sicer
ustvarili dobra dela, toda večinoma so živeli
v južni Koreji. Spočetka je bilo le nekaj
umetnikov v Pjongyangu. Po osvoboditvi so
umetniki pričeli drug za drugim prihajati iz
južne Koreje v severno polovico, sledeč
pravilni politiki naše Partije. Do leta 1948 je
bilo takih umetnikov že zelo veliko število.

Skozi vsa leta Domovinske Osvobodilne
Vojne so se naši umetniki dobro borili pod
vodstvom naše Partije, ne da bi se vdajali te-
žavam. Pridružili so se vojakom Ljudske
Armade v bitkah in grenkih preizkušnjah, ter
se tačas razvijali. V času težavnega umika,
na primer, so naši umetniki v slavnatih san-
dalah pešočili vse do province Chagang,
sledeč naši Partiji in ljudski vladi. Ko so se
po težavnem umiku srečali z nami, so celo
potočili solze sreče.

V preizkušnjah vojne so si naši umetniki
pridobili višjega revolucionarnega duha in
osebno začutili, kako dragoceni so njihova
Partijam, njihova dežela in njihovo ljudstvo.
Konec koncev so bile te preizkušnje odlo-
čilna vzgoja zanje.

Naši pisatelji in umetniki so se tudi v ob-
dobju povojne graditve dobro odrezali. Za-
gnano so se predali ustvarjalni in umetniški
dejavnosti po tovarnah, po vaseh in po eno-
tah Ljudske Armade. Ko so protipartijski,
kontrarevolucionarni frakcionisti leta 1956
poskušali z zvijačnimi manevri skrivoma vtihotapiti revizionizem, so naši umetniki ne-
prizadeto in odločno sledili Partiji.

Zdaj se je številčnost in moč v vrstah na-
ših pisateljev in umetnikov povzpela na več
tisoč. Ideološko so nadyse zdravi in tesno so
povezani med seboj. Če bi morali odbrati
njihove pomanjkljivosti in opozoriti nanje, bi
dejali, da se pri njih semtertja razodeva ravnodušnost, ta pa ima opraviti z dolgimi po-
vojnimi leti mirnodobnih naporov za narod-
no obnovo. Vendar je kazanje ravnodušnosti po obsegu sila omejeno in ga je
moč zlahka popraviti s kritiko.

Velike korake smo naredili tudi v ustvarja-
nju literarnih in umetniških del. To lepo po-
nazarjajo nedavno izdelani celovečerni fil-
mi: sijajni so zlasti *Rdeč agitator*, *Rdeči cvet*,
Blizu vasi na demarkacijski črti, *Povratek*
domov in Mladenič z ladje Kalmaegi. Še po-
sebnost sta *Rdeč agitator* in *Rdeči cvet*.

Čeprav sama igra ni ravno vrhunska, upo-
dablja *Rdeči cvet* zdajšnjo resničnost vero-
dostojno, v kontrastu s preteklostjo, pa tudi
téma filma je čisto in jasno začrtana. Prav
tako dobra sta scenarij in režija. Mnogi gledalci,
tako odrasli kot otroci, so bili ganjeni
do solz. To dokazuje, da si je film utrl pot do
človeških src. Celovečerec *Zinnia* je tudi
dober, in sicer je njegova vrednota v tem, da
vzgaja tiste, ki jim ne diši delo v goratih
predelih.

Nič skromnejšega uspeha nismo dosegli
v dramatik. Zlasti Državno dramsko gleda-
lišče kaže drugim gledališčem pot k ustvar-
jalnemu delu, ki se ukvarja s tekočo stvar-
nostjo. Drama *Rdeč agitator*, ki jo to
gledališče uprizarja, je zelo priljubljena celo
pri tujcih. Slišim, da je gledališče pred dve-
ma letoma prejelo naslov »Gledališče Chol-
lima«; morali bi nadaljevati z delom in dobiti
priznanje še enkrat.

Tudi druga gledališča bi se morala zgle-
dovati po Državnem dramskem gledališču
in ustvariti več dobrih iger.

Številni tujci zdaj priznavajo, da se naša
književnost in umetnost zelo hitro razvijata,
in se skušajo iz naše umetnosti celo učiti.

Vendar ne moremo zavoljo naših dosež-
kov spati na lovorikah. Še vedno je nekaj
drobnih pomanjkljivosti v nekaterih naših
umetninah.

Celovečerni film *Znova pridobljeno ime*
se preveč na dolgo ukvarja z življenjem v
preteklosti, premalo pa z današnjim življe-
njem. Ta film naj bi predstavil živopisno sliko
srečnega življenja junakinje, ki ga ta dolguje
agrarni reformi po osvoboditvi, in sledil naj
bi njenemu nesrečnemu životarjenju pod
veleposestnikovim pritiskom v času japonske
imperialistične nadvlade. Vendar film
preskromno pokaže 18 let življenja po
osvoboditvi, na široko pa se posveča prete-
klemu življenju. Tako na koncu ni jasno,
kakšno je sporočilo filma. Nekateri prizori z
veleposestnikom ne rešijo njegove surovo-
sti realistično, prizori njegovih zločinov po-
stanejo dolgočasni. Ta film se v glavnem
posveča prikazovanju veleposestnikovih
zločinov, prav zato pa je vzgojna vrednost
filma omejena. Malo popravite zadnji del in
dobili boste dober film.

Nujna je v umetniškem delu primerjava
med preteklostjo in sedanostjo, saj taka
primerjava spodbuja ljudi, da z upi zro v pri-
hodnost, ko črno na belem vidijo, kako
srečno je njihovo življenje danes. Ta vodilna
misel bi morala iz takšne primerjave veno-
mer jasno izstopati. Ta glavna misel je ime-
nitno poudarjena v celovečercu *Rdeči cvet*
in zato ta film tako visoko cenimo.

Napake so tudi v celovečernem filmu *Po-
tovanje ob zori*. Konec filma je dolgočasen.

Popraviti bi ga bilo treba. Prizori za primerjalno vzgojo morajo z drznim olajšanjem pokazati superiornost socialističnega sistema. Popravite zaključni del s tem v mislih, in tudi ta film bo boljši.

Naša drama in igrani film za zdaj ne znata ustreči zahtevam razvijajoče se stvarnosti. Revolucionarna književnost in umetnost bi morali pomagati pri pospeševanju razvoja stvarnosti. Književni in umetniški delavci bi si morali prizadevati, da književnost in umetnost stopita v korak z razvijajočo se stvarnostjo, in da se povzdigneta na višjo raven.

Pisatelji in umetniki bi morali največjo pozornost posvetiti pisanju scenarijev in režiji.

Če hočete narediti dober film, potrebujete na prvem mestu dober scenarij in primerno režijo. Trenutno kljub imenitnim igralskim dosežkom ne nastajajo dobri igrani filmi, kajti v pisanju scenarijev in v režiji so pomanjkljivosti. Zlasti scenariji niso dovolj dobri. Celovečercer *Rdeč agitator* je požel uspehe, vendar ne zato, ker bi bil scenarij dober, pač pa zato, ker je prirejen po uspešni drami. Glasbeno plesna igra *Pod svetlim soncem* je tudi dobra, in taka bo tudi, če jo priredimo za filmsko platno. Toda ne bo dovolj, da kar posnamemo odrsko delo kot tako. Dobro ga je treba predelati, da dobi filmska inačica sebi lastno izrazitost. Filmska prizvodnja je lahko uspešna edino v primeru, da imamo dobre scenarije. Drugače ne bo nikakršnega uspeha, pa če bodo vloge še tako imenitno odigrane.

V bodoče naj pisci ustvarijo veliko dobrih scenarijev, režiserji pa naj okrepijo svojo vlogo. Sproducirati morate čimveč umetnin, ki naj se ukvarjajo z delavskim razredom. Če to storite, boste lahko globoko navdihnili delavski razred v njegovem boju in ga bolje indoktrinirali v razredni zavesti.

Proizvajate mnogo del, ki kažejo kmete, le malo pa je takih, ki slikajo delavski razred. Nekateri med vami sicer pišete takšne scenarije, vendar brez uspeha. Med ljudstvom je že slišati kritična mnenja o pomanjkanju dobrih del o delavskem razredu.

Zdi se mi, da naši pisatelji in umetniki zato ne znajo napraviti takšnih izdelkov, ker le malokateri izmed njih izvirajo iz delavskega razreda. Pisci ne morejo primerno opisati življenja delcev zato, ker o tem življenju nimajo nobenih izkušenj. Povedali so mi, da pisatelji ne znajo dobro oslikati delavskega razreda niti potem, ko so preživeli leto dni med delavci ali prebili pol leta na njihovih delovnih mestih. To kaže, da še vedno nimajo osebnih izkušenj, z delavskim življenjem.

Dasi niso vsi naši patrijski delavci sodelovali v revolucionarnem boju in nimajo dolgotrajnih izkušenj s partijskim delom, vseeno danes opravljajo to delo in se učijo iz stvarnosti. Tudi pisci in umetniki bi se morali potruditi in si pridobiti neposrednih izkušenj iz življenja delavskega razreda, se iz njih učiti ter se realistično prebiti so samega osrčja stvari.

Ni se treba bati, češ da je težko ustvariti dela, ki prikazujejo delavski razred. Seveda se lahko spočetka zdi težko; a če poskusite, vam bo zlahka uspelo izdelati dobra dela.

Naslikati delavski razred ne pomeni predstaviti čimveč prizorov ljudi pri delu. Treba je bobro očtrati medčloveške odnose in naj-

globja človeška čustva, kakor smo videli v filmu *Rdeč agitator*.

Pisatelji in umetniki bi morali živeti revolucionarno življenje. Težak revolucionarni cilj je pred nami: znova moramo združiti deželno. Svoje književne in umetniške dejavnosti bi morali povezati z našimi revolucionarnimi smotri in zaživeti bi morali revolucionarno, kakor ti smotri terjajo. Budnost in revolucionarnost življenja bosta preprečili vtihotapljanje revizionizma. Književni in umetniški delavci bi morali živeti še bolj revolucionarno od drugih in vselej bi morali pokazati optimizem in nado. Njihova književna in umetniška dela bi morala utripati v upanju in optimizmu.

Lahko rečemo, da sta ruska celovečerca *Svetla pot* in *Zgodba o sibirski deželi* razmeroma dobra. Dobra sta v tem, da imata nekaj komičnih prizorov in da ljudi navdajata z mislimi o svetli prihodnosti. To pa dosežeta z vedro pesmijo. V prihodnje bi morali tudi naši filmi imeti veliko optimističnih pesmi.

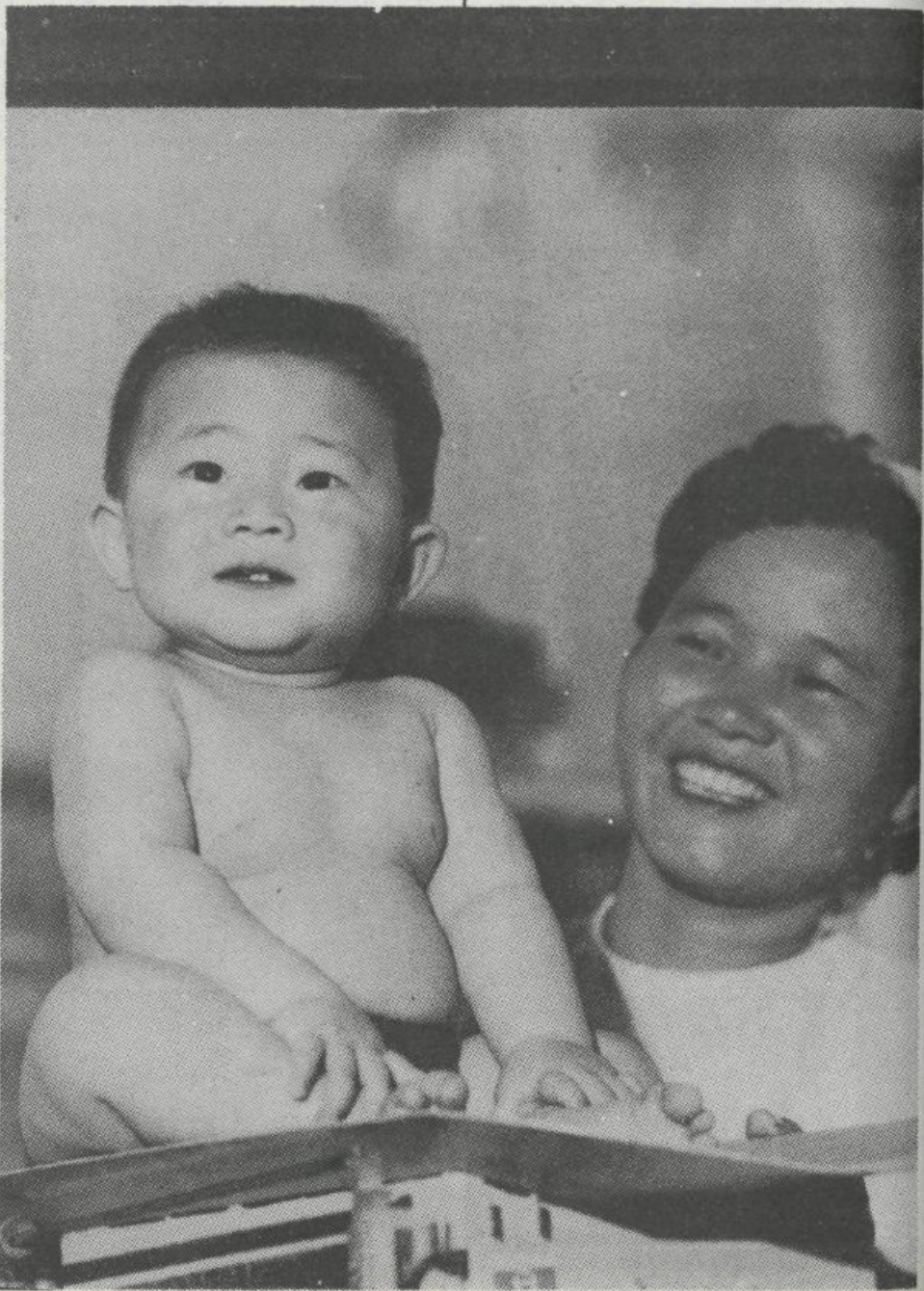
Da bi ustvarili dobre umetnine, moramo dvigniti kakovost med pisci in umetniki.

Celovečerni film *Cirkuški oder* je slabo odbelal problem primerjalne vzgoje, kar kaže na nizko politično raven pisateljev in režiserjev. To raven je treba naglo dvigniti na gladino, ki jo je začtrala Partija. Šele tedaj bodo lahko uravnavali svojo ustvarjalno dejavnost in vse druge plati svojih življenj po načelih partijske politike.

Pisci in umetniki bi se morali udeleževati skupnih in široko zastavljenih kritičnih zborovanj. Obenem bi si morali ogledovati tuje filme s kritičnega stališča ter se iz njih naučiti, kolikor je moč. Iztrgati hi se morali iz omejene ozkosti in čimveč videti in razmišljati. Le na ta način lahko ustvarijo dobre umetnine.

Pisatelji in umetniki se ne bi smeli zadovoljiti s svojimi dosežki, ampak bi morali napredovati dalje v duhu »Gledališča Cholli-ma« in še bolj razviti našo književnost in umetnost.

Prevod: Aleksa Šušulić

KIM IL SUNG

ZA TISTE, KI VEDO, KAJ SO DOBRE STVARI NI NIKDAR PREPOZNO!

Za tiste, ki vejo, kaj so dobre stvari ni nikdar prepozno!
Tudi marca lahko postanete naročnik TRIBUNE, jo osmega marca naročite za svojo ženo, izvoljenko, mamo, ljubico, hčerko. Zadeva je povsem enostavna. Obrnite številko 319-496 in zrecitirajte svoje ime, nato priimek, pa naslov, spol, sklon, stan.....

Lahko tudi vzamete v roke razglednico z veduto vašega miljeja, dopisnico, pismo, napišite svoj naslov in izrazite željo po naročništvu in naslednja številka TRIBUNE bo priromala v vaš nabiralnik.

To pa še ni vse. Lahko dobite tudi izvode prejšnjih števil. Napišite, katere so vam pri srcu in dobili jih boste.

Naš naslov: KERSNIKOVA 4
61000 LJUBLJANA

**RE
CA**

okrah Udbe

Letnik XXXVII / cena 300 din / št. 4

TRIBUNA
študentski list

57 **nova 6162 nova**

priloge ni za slupenst, nacionalni program

Pozabil sem kupiti/izgubil sem lanskoletno TRIBUNO številka 4 z izbranimi teksti iz NOVE REVIFE, zato naročam taisto številko TRIBUNE. Ušivih 900.- dinarjev za 88 strani napetega in poučnega branja bom plačal poštarju.

Ime mi je .....

Stanujem pa .....

(naš naslov : TRIBUNA, Kersnikova 4, 61000 LJUBLJANA)

.IZAM

I SISTEM

Letnik XXXVII / cena 800

TRI

Podpisani .....,
stanujoč .....,
naročam ..... izvodov posebne izdaje TRIBUNE. (knjiga
Vojislava Koštunice in Koste Čavoškega Stranački pluralizam
i monizam)

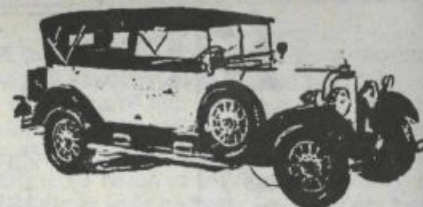
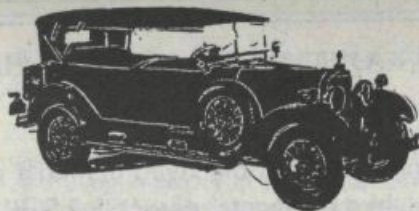
Posebna izdaja stane 4000 din, naročniki TRIBUNE imajo 25%
popusta.

Plačljivo po povzetju.

Naročilnice pošljite na naslov: TRIBUNA
Kersnikova 4
61000 Ljubljana

**KULTUR
TERORISTA**

V štirinajstih dnevih pred koncem februarja ni in ni hotelo biti »usodnih« dogodkov v kulturnih sferah, premiera **Heliosa** oziroma **Gledališča** z veliko začetnico ni pokazala ničesar drugega kot dolgočasna preigravanja že znanih in dolgočasnih stvari, ki hočejo postati usodne, a to ne morejo, **Boris Godunov** in sicer ostal veliki projekt v veliki dvorani **Cankarjevega doma**, ljudje so ga šli gledat, kritiki so napisali kritike, ampak to je bilo tudi vse. Ljudje so najprej govorili o denarju, potem so pa na vse skupaj pozabili. Edini res Dogodek z veliko začetnico bi lahko bil koncert **Michela Petruccianija** v srednji dvorani CD-ja, na katerem pa z tipično za slabo organizaciji tako CD-ja kot **Francoskega centra** — zato, ker ni bilo prave reklame, je vse skupaj poslušalo samo okrog stopetdeset ljudi. Preden bo stiskana tale številka **TRIBUNE**, bo mimo zanimiv projekt CD-ja, Obalnih galerij itd. predvsem pa **Andreja Medveda: PASOLINI — KDO JE? Štirje filmi**, predstavitev poezije, likovne razstave, pogovori itd. V kinu bo še nekaj časa igral **Blue Velvet** **David Lynch**, film, ki ga je **TREBA** videti, v kinu **Vič** še ena od brezimnih ameriških komedij, pa kot lahko zaenkrat samo ugibamo, zanimiv program v kinu **Križanke**. Da je glasba **Laibach** postala »mus« stvar za vsako plesno gledališče, je potrdil tudi **Plesni studio Celje** s svojo predstavo **Maša za sedem dejanj**. Kot glasbena spremljava pa so se zraven znašli tudi **Pavel Mihelčič, Srp in Test Departement**. **TRIBUNA** izide točno na dan začetka **Dnevo jugoslovanske zabavne glasbe**, ki bo spet v CD-ju, tisti, ki jim take stvari niso všeč, bodo lahko pihali oziroma poslušali koncert **Državnega pihalnega orkestra iz Celovca** v torek, 15. marca, v sredini marca pa naj bi v **HT ali Hali Tivoli** poslušali tudi **Depeche Mode**. Tisti, ki ne marajo ne prvega, ne drugega, ne tretjega, bodo pa lahko v četrtek, 17. marca in petek, takoj za tem četrtkom, gledali solistični par **Janos Kovacs in Takumi Kubota**, se pravi šli na koncert **SF ali Slovenske filharmonije** z dirigentom in solistko-violinistko. Program: **Lebič, Mendelssohn, Beethoven**. 17. do 20. marec: **kult dnevi Slovencev iz Avstrije**, 23. marca pa **Nepokopani mrtveci in Theater a. d. Ruhr**, ki smo ga že napovedali. Ob ponedeljkih so v **Palmi** še vedno jazzy večeri, v **Turistu** kulturni večeri, v četrtek spet v **Turistu** Mladinini večeri, ob četrkih v **Emonske kleti** spet jazzy večeri itd. Vsa ljubljanska retro in ostala normalna scena pa je vsak večer ne več po tanovem v **Nebotičniku**.

Prvi teden v marcu bomo lahko v Kinoteki videli Kitajsko četrt **Romana Polanskega**, rock-bluez-kult-film **Janice Joplin, Eschnapurskega tigr Fritza Langa**, nič veličastne **Veličastne Ambersonove Orsona Wellsa**, pa **Kurosavo**, pa **Johna Hustona**, pa **Louisa Bunuela**, ampak to že do srede 8. marca. Za dan žena **Ulica sanj Rene Claira**, v četrtek, 10. **Ivana Groznega Sergeja M. Eizenštejna**, v petek **Slika Doriana Graya** pa **Avanturo M. Antonionija**. Potem še eden **Langov** nemški film: **Das Indische Grabmal** ali **Indijski nagrobni spomenik**, v ponedeljek spet **Orson Wells Dama iz Sanghaja** z **Rito Hayworth, Orsonom Wellsom** itd. Potem pa res remek delo **A. Resnaisa**, novoromanovski film **Lani v Marienbadu** po režiserjevem in **Robbe-Grilletovem** scenariju. Potem še en **Kurosawa**, pa **Bergmann** — **hudičevo oko**. In potem veliki **Griffithov** projekt: **Intolerance ali nestrpnost**, isti dan, se pravi v sredo, 16. 3. 88. Naslednji dan **Huston** po romanu **Carson McCullersa**, v petek **Lovec na jelene Michaela Cimina** z **de Nirom** in **Meryl Streep**. V soboto **Viscontijev Gepart**, v ponedeljek, 21. **Touch of Evil O. Wellsa** in **Godadev Prezir iz leta 1963** z **Michelom Piccolijem, Brigitte Bardot** itd. Ostane še torek, 22. **Zlodejeva lepota** z **Gerardom Philipom**. Sama znana imena in znani filmi, skratka dovolj zabave tudi za tiste, ki so vse filme videli že vsaj enkrat.

V torek, 29. marca pa seveda **WAYNE SHORTER GROUP** v **HALI TIVOLI**.

(t. t.)

BRIDGE +++++ BRIDGE

V galeriji **FENIKS**, bomo organizirali tečaj **BRIDGEA**, pod vodstvom članov **BRIDGE** kluba Ljubljana.

Tečaj bo potekal 10 tednov, vsak ponedeljek od 18. do 21. ure, v naši galeriji na Mestnem trgu 10. Pričetek tečaja bo takoj, ko bomo zbrali dovolj prijav.

Za vse podrobnejše informacije in prijave pokličite od ponedeljka do petka med 9. in 13. uro na telefon 223 922; v ponedeljek, četrtek in petek med 16. in 18. uro pa na telefon številka 212 972.

PRIČAKUJEMO VASI
galerija Feniks

WAYNE SHORTER

CBS

PREDSTAVLJATA
SKUPINO
LEGENDARNEGA
JAZZISTA

WAYNE SHORTER QUINTET

WAYNE SHORTER — saksofoni
RENEE ROSNES — klaviature
BERNARD WRIGHT — klaviature
KEITH JONES — bas
TERRI LYNE CARRINGTON — bobni

WAYNE SHORTER je eden največjih zvezdnikov ameriške jazzovske scene, virtuozni instrumentalist in genialni skladatelj, bivši član **BLAKEYJEVIH JAZZ MESSENGERSOV**, skupine **MILESA DAVISA** in desetletni vodja **WEATHER REPORT**, se nam bo predstavil s svojim najnovjšim kvintetom in svežo plesno jazzovsko glasbo

29. marca 1988 ob 20. uri,
v **HALI TIVOLI**

PREDPRODAJA VSTOPNIC:
LJUBLJANA: blagajna CD, galerija FENIKS, KVARNER EXPRESS
in INTEGRAL
MARIBOR: INEX
NOVA GORICA: SLOVENIJA TURIST
ZAGREB: OKC Oktagon in OKC Teslina 7
RJEKA: KVARNER EXPRESS

Člane fan-kluba **Problemi LITERATURA** obveščamo, da se nadeja uje cikel predavanj

15. marec 1988 Andrej ILC: MUZICITIRANJE

22. marca 1988 Barbara KORUN: KRITIKA KRITIKE

na uredništvu **Problemovd**, Gosposka 10/1 ob 20.00 h

DEREK JERMAN IN NJEGOV DEPRESSIVE CINEMA

Pred trinajstimi leti je posnel svoj prvi film **Sebastian**, za nekatere tendenčni gay film, za druge zanimiv filmski eksperiment, za tretje zanimiv eksperiment z uporabo latinškega oziroma latinškega jezika z angleškimi naglasom. K filmu je **Derek Jarman** prišel po pionirskih izkušnjah s teatrom, točneje scenografijo in kostumografijo. Po **Sebastianu**, v katerem se je takorekoč na samem začetku pojavil celo Lindsay Kamp je prišel na vrsto **Jubilee**, pa **The Tempest** ali slovensko Vihar po »romantično-pravljični« Shakespearovi igri. Po **Angelic Conversation** je predlansko leto končno posnel film, s katerim si je zagotovil svoje mesto v filmski zgodovini: **Caravaggio**, film, ki ga je snemal sedem let in v katerem se je prvič opazno pojavila tudi danes že skoraj zvezda angleškega filma **Tilda Swinton**.

Po »že skoraj gledljivem filmu«, kot ga je označil ne ravno jarmanovsko navdahnjen angleški filmski kritik in prispevku za filmski omnibus **Aria** (spet **Tilda Swinton**), ki ga je

posnel čez vikend kot home movie, je sledil šok. **The Last of England**, film posnet na videu in prenešen na 35 milimetrski trak, spet po mnenju nekega angleškega kritika »neznosni kolaž nihilističnega seksa.«

Vprašanje: Umetniški film?

Odgovor: *Ko bodo The Last of England predvajali na Japonskem, ga bodo gledali kot FILM in točno to tudi je. Ne vem zakaj, ampak na Japonskem ni tradicije neodvisnih filmov. Ta film bodo prikazovali skupaj z »The Untouchables«, »Angel Heart« ali drugimi podobnimi filmi. Poleg tega film, ki ga gledaš kot predfilm, kmalu vidiš tudi na znamkah. V tem je razlika med Evropo, Ameriko na eni strani in Japonsko na drugi.*

Derek Jarman se v zadnjem času precej pogosto ukvarja s snemanjem video spotov. Po letu 1980 je posnel video clipe s Pet Shop Boysi, Marianne Faithfull (ki poje zaključno pesem v njegovem Zadnjem Angležu), Marcom Almondom in The Smiths. Za tiste, ki imajo te stvari radi, je njegov The Last of En-

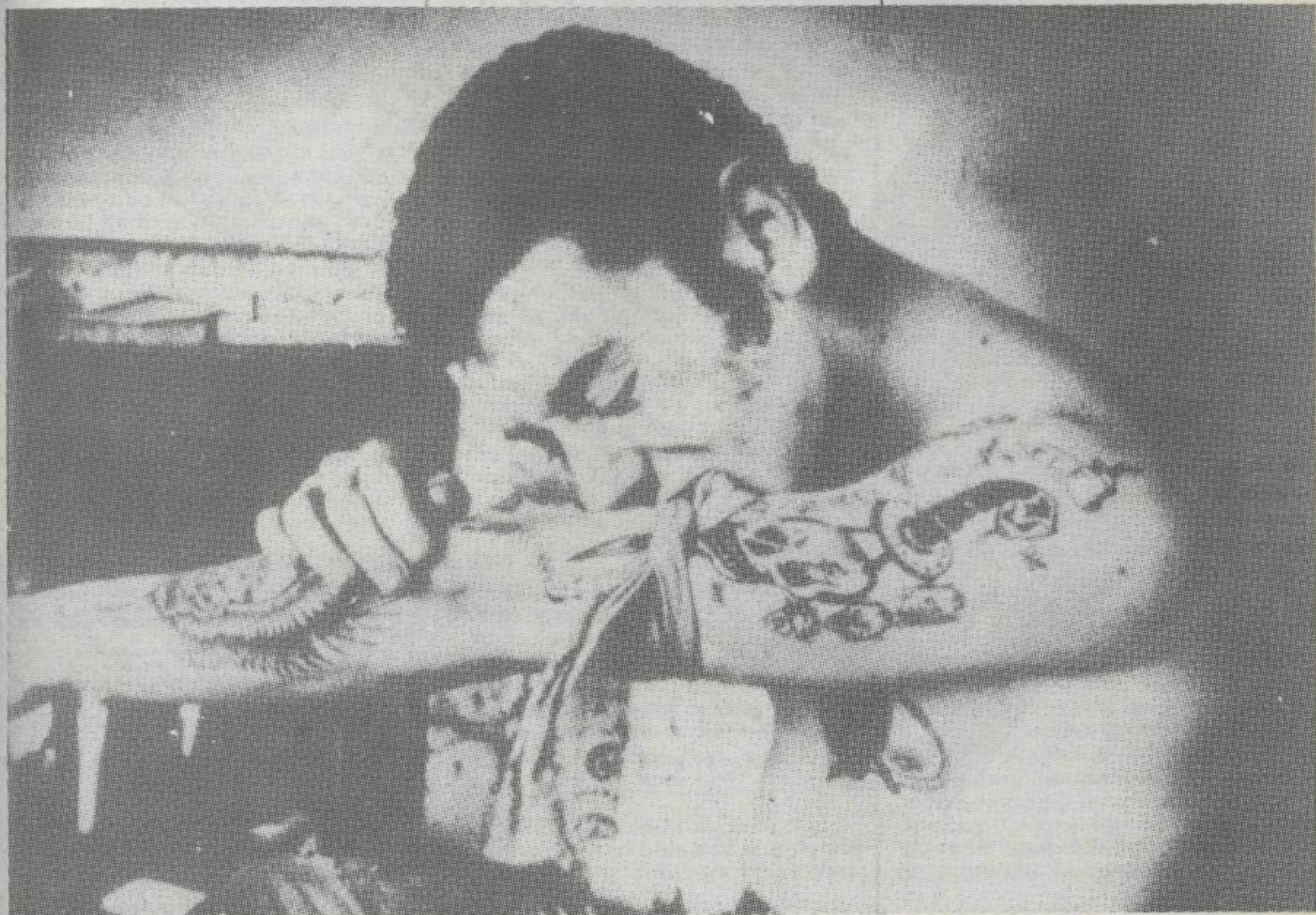
gland tako kot The Absolute Beginners nekakšen neskončen pop video, nov umetniški medij, ki ni več samo film, ampak je že tudi nekaj drugega.

The Last of England gotovo ne bo lepo sprejet v »posh« predelih Evrazije, ampak Derek Jarman filmov ne snema na podobne ljudi.

Vprašanje: Kakšen vpliv je imela na vaše filme t. i. renesansa angleškega filma?

Odgovor: *S prijatelji smo bili underground filmski delavci. In GAY. Slaba reklama za Anglijo. Tako so nas izključili. V renesansi, ki jo vodi gospod Puttnan, za nas ni bilo prostora. Hočem reči, na koncu se začneš spraševati, ali je film sploh še stvar teh, ki ga delajo. Res obstajajo tudi drugi filmski režiserji, ki so se resno ukvarjali z zadevo, npr. Pasolini in Tarkovski, ampak oba sta bila izgnanca, Pasolini v svoji lastni deželi, Tarkovski pa dobesedno. Moj film je res depresiven, ampak to je dobro. Sit sem že zabavnosti.*

(F. A.)

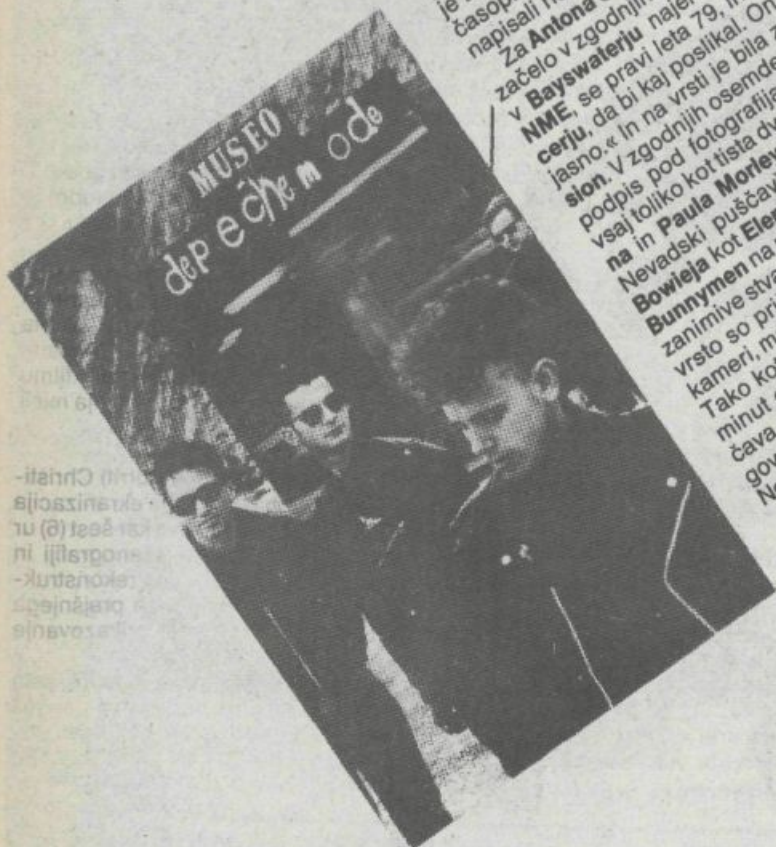
ANTON CORBIJN

Anton Corbijn je Nizozemec in **Anton Corbijn** je fotograf, ampak ti dve stvari ne glede na to, katero na levo postavimo na desno in katero na levo stran, še ne povesta kaj dosti. Precej več pa postane jasnega, če pogledamo kakšno od slik oziroma reprodukcij fotografij desno, levo, zgoraj in spodaj. Tisti, ki k ljub temu niso sposobni eno-časopisu, mi pa bomo namesto tega raje napisali nekaj stavkov.

Za **Antona Corbijna** se je vse skupaj zares začelo v zgodnjih osemdesetih letih, ko si je v **Bayswaterju** najel sobo. Potem je šel v **NME**, da bi kaj poslikal. On je rekel: »Jasno, jasno.« In na vrsti je bila zadeva z **Joy Division**. V zgodnjih osemdesetih letih je njegov podpis pod fotografijami pomenil za **NME** vsaj toliko kot tista dva pod besedili **Penman** in **Paula Morleya**. Njegova kamera je v **Bunnymen** na pariškem pokopališču. Ni kaj, zanimive stvari. Ampak to še ni bil konec. Na vrsto so prišli novi in novi videli na super 8 kameri, malo nadrealistični, malo pa tudi ne. Tako kot tisti z **Depeche Mode**, triintrideset minut dolg »**Museo Depeche Mode**«: puščava, pripovedovalci, od katerih samo eden govori angleško, zato pa sta zraven tudi Norvežan in Italijan...

Še nekaj, **Anton Corbijn** ne bo nikoli posnel scratch videa.

38. MEDNARODNI FILMSKI FESTIVAL BERLIN 1988 12. — 23. FEBRUAR 1988

PREVEČ. Preveč filmov in preveč oseb z akreditivi. Že res da si berlinski filmski festival poskuša doseči cannskega, toda letos so šle stvari že počasi čez vsako razumno mejo. Prepolne dvorane, vrste pred blagajno v press centru, kjer so novinarji dvigali karte za posamezne predstave. Pomanjkanje kart. Za nekatere filme jih nisi dobil več že na dan, ko so jih pričeli prodajati. Določene stvari so se dale urediti samo s pomočjo rohnenja na osebe z one strani pulta. V letu ko je Berlin kulturna prestolnica Evrope ter ko poteka leto evropskega filma, so na berlinskem festivalu pripravili še eno novost, ki to niti ni v veliki meri — filmski sejem so preimenovali v evropski filmski market in s tem opravičilom vrteli letos na marketu še več filmov prejšnja leta. Pa pojdimo po vrsti.

Uradni/tekmovalni program letošnjega festivala ni bil tako bleščeč, kot prejšnja leta, prej nasprotno, bil je poln senzacij z zvenečimi imeni, ki so se na koncu izkazale za grozne izdelke nekoč dobrih režiserjev.

Če začnemo na začetku; že drugi dan je bil na sporedu še eden iz vrste filmov, ki jih zadnja leta štanca Woody Allen, grozljiv izdelek izpraznjenega režiserja z naslovom SEPTEMBER. Na začetku vse kaže na največjo možno idilo, obljubljen srečo in harmonijo. Pozno poletje v družinski hiši v Vermontu. Nasprotje temu prvotnemu vtisu so melanholija, sedanost in preteklost, pomešana razmerja, brezupna upanja in želje po sreči in ljubezni, ki se sprevržejo v bolečino in razočaranje. Se vam ne zdi, da nekaj podobnega od kje drugod že poznamo? Premislite, Woody Allen je zrežiral že 17 filmov in zadnje čase nima najbolj svežih idej, če smo prijazni do režiserja njegovega kalibra.

Alex Cox morda ne spada v sam vrh novohollywoodskih režiserjev je pa njegov film WALKER že tretji slabi film v dveh letih (vse skupaj je posnel tri). Po SID AND NANCY ter STRAIGHT TO HELL je v bistvu zblojena ironija o Williamu Walkerju, ki se čuti od Boga poklican, da v šestdesetih letih prejšnjega stoletja osvobodi Nikaragvo z grotesknimi paralelami in aluzijami na sedanjo imperialistično politiko ZDA do srednjeameriških držav precej nepričljiva in to povsem na nivoju filmske zgodbe. Podobne finte je že pred njim in to mnogo bolj prepričljivo in originalneje uporabljal Derek Jermain v Caravaggiu.

Ravno tako ni posebej navdušil Andrej Mihalkov-Končalovski s filmom ZGODBA O ASJI KLJAČINI, KI JE LJUBILA, NI SE PA POROČILA. Film ki je bil napovedan kot poseben dogodek, in ki je bil prvič prikazan šele lani decembra, kar je dvajset let po nastanku je povsem navadna (morda ne ravno za Sovjetsko zvezo) zgodba o ženski, ki rodi in se odloči živeti sama, iti svojo pot ne glede na oba možka, ki ji ponujata zakon in ljube-

zen. Morda je bila ravno ta odločitev tisti vzrok, ki je film dvajset let zadržal v bunkerju.

Prepričljivo največ žvižgov in negodovanj občinstva pa je pobral film, ki je zaprl letošnji festival in je bil obenem pred festivalom njegov največji hit — KRALJESTVO SONCA (Empire of the Sun) Stevena Spielberga, ki bo, kot vse kaže, že njegov drugi zaporedni neuspeh — po Color Purple.

Najbolj prizanesljiva oznaka letošnjega uradnega programa je — čuden. Čudna je že njegova sestava. Od 31 filmov jih je v konkurenci dvajset, enajst pa jih je bilo prikazanih izven konkurence. In tudi izbor teh je bil zanimiv /presenetljiv: ALICE je film Jana Švankmajerja, češkega animatorja, ki je film posnel v švicarsko nemški koprodukciji. Alice sedi v svoji sobi, okrožena s svojimi igrači ter bere knjigo Lewisa Carrolla ter se naenkrat znajde v Čudežni deželi — tako kot njena soimenjakinja. Film je podrl mejo med sanjami in realnostjo z uporabo animacije in živih posnetkov. Vrženi smo v »čudežno deželo«, naseljeno z lutkami in premikajočimi se objekti ter nadrealističnimi podobami, ki prinašajo novo, bizaro dimenzijo otroškim fantazijam v klasični zgodbi o Alice.

VEČ SVETLOBE! naj bi bile zadnje Goethejeve besede, taisti besedi pa je uporabila za naslov svojega dokumentarnega filma

ruska režiserka Marina Babak. Film v maniri Glasnosti in »nove misli« osvetljuje v obliki kompilacije tabu teme sovjetske zgodovine, ki so postale v obdobju med oktobrsko revolucijo in današnjim časom »blank«, če se izrazimo filmsko, uradnega sovjetskega zgodovinskega pisarja. Neznani oziroma prepovedani posnetki, Trocki, Zinovjev, Buharin in Kamenjev, paralelna primerjava »kulta osebnosti« Stalina in Brežnjeva. Neznana zgodovina Sovjetske zveze je v tem filmu fascinanten dokument novega razvoja misli v Sovjetski zvezi.

MALA DORRITOVA (Little Dorrit) Christine Edzard je izjemno natančna ekranizacija Dickensonovega romana in to kar šest (6) ur trajajoča. Kljub odlični igri, scenografiji in kostumom, ki pričarajo izvrstno rekonstrukcijo Londona v petdesetih letih prejšnjega stoletja, festival ni mesto za prikazovanje pravih televizijskih nadaljevanj.

Projekt, ki je bil zanimiv vsaj v naslovu, sta filma, ki sta ju s svojima družinama posneli režiserki Agnes Varda ter igralka Jane Birkin. Prvi del diptiha BIRKIN DOUBLE JEU VARDA nosi naslov JANE B. PAR AGNES V. in je v bistvu dokumentarec, filmski portret Jane B., igralka z mnogimi obrazi. Termin označuje Birkinovo kot igralko, prav tako pa tudi njeno zasebno življenje. Za Agnes Varda je Jane Birkin v odnosih s Phillipom Le-

otardom, Jean-Pierre Leaudom, Faridom Chopelom, Alainom Souchonom, Lauro Betti, svojo hčerko Charlott Gainsbourg in Mathieujem Demyjem, sinom Agnes Varda. Če je prvi del še prebavljiv kot dokumentarec o neki igralki, je drugi del KUNG FU MASTER za lase privlečena love story med štiridesetletno žensko in petnajstletnim mulcem, norim na video igrice. Štorija, ki je nemogoča tudi za film, kot fikcijo.

D. H.

JUGOSLOVANSKI FILMI NA LETOŠNJEM FESTIVALU

Celovečerci:
 HUODELCI — Franci Slak, v uradnem programu
 VEC VIDENO — Goran Marković, v Panorami

Kratki filmi:
 OBLAST — Zdravko Barišič, v uradnem programu
 MEDVED BOJAN — 2 epizodi — Branko Ranitović, na otroškem festivalu

NAGRADE FESTIVALA
 ZLATI MEDVED — RDEČE ŽITNO POLJE (Hong Goaliang, 1987, Kitajska, Zhang Yimou).
 SREBRNI MEDVED ZA UMETNIŠKI VTIS — Miguel Pereira za film LA DEUDA INTERNA (1987, Argentina)
 SREBRNI MEDVED ZA REŽIJO — Norman Jewison za film MOONSTRUCK
 SREBRNI MEDVED ZA UMETNIŠKI VTIS — Miguel Pereira za film LA DEUDA INTERNA (1987, Argentina)
 SREBRNI MEDVED — Janzusz Zaorski za film »Mama Kroll in njeni sinovi«.
 NAJBOLJŠA ŽENSKA VLOGA — Holly Hunter v filmu BROADCAST NEWS (ZDA, 1987, James Brooks).
 NAJBOLJŠA MOŠKA VLOGA — ex aequo JOERG POSE in MANFRED MOCK v filmu IŠČEVA DRUG DRUGEGA (Einer trage des Anderen last..., NDR, 1987, Lothar Warneke).
 ZLATI MEDVED ZA KRATKI FILM — Zdravko Barišič za film OBLAST
 Srebrni MEDVED ZA KRATKI FILM — Pavel Koutsky za film LJUBEZEN NA PRVI POGLED
 NEMŠKA FILMSKA GLEDALIŠČA so nagradila film CRY FREEDOM Richarda Attenborougha, priznanje pa je dobil film MOONSTRUCK Normana Jewisona.
 Nagrada FIPRESCI — »Komisarka« Aleksandra Askoldova in »Dani, Michi, Renato in Max« Richarda Dinda.

MEDNARODNA ŽIRIJA 38. FILMSKEGA FESTIVALA V BERLINU

Dr. Gulielmo Biraghi — predsednik žirije, pisec in filmski kritik »Il Messaggera«, direktor filmskega festivala v Taormini 1970—1986, direktor beneškega festivala 1987.
Elen Burstyn — filmska in gledališka igralka, igrala v filmih: »Zadnja kinematografska predstava (Bogdanovich)«, »Exorcist« (Fried-

kin), »Alice ne živi več tukaj« (Scorsese, oskar za najboljšo žensko vlogo 1974).
Heiner Carow — vzhodno nemški režiser.
Eberhard Junkerstorff — zahodnonemški producent za hišo Bioskop film. Med drugim je produciral filme »Nož v glavi« (Hauff), »Pločevinasti boben« (Schlöndorff), »Svinčeni časi« (M. von Trotta), Rosa Luxemburg (M. von Trotta).
Tom Luddy — ameriški producent in manager Zoetrope Studia v San Franciscu. Bivši direktor Pacific Film Archiva.
Dr. Heinz Rathsack — direktor Nemške akademije za film in TV v zahodnem Berlinu, član upravnega odbora Stiftung Deutsche Kinemathek.

Daniel Schmid — švicarski režiser, filmi: »Nocoj ali nikoli«, »La Paloma«, »Hecate«, »Jenatsch«. V ženevski operi režiral »Lulu« in »Wilhelm Tell«.
Andrej Smirnov — ruski filmski režiser.
Tilda Swinton — Filmska in gledališka igralka. Igrala v filmih »Carravaggio«, »Friendship's Death«, »The Last of England« in »Egomania«.

Anna-Lena Wibom — Švedska producentka, produciralna »Žrtvovanje« Andreja Tarovskega. Predsednica FIAF-a.
Dr. Pavlos Zannas — pisec, filmski in literarni kritik.

RAZPIS NATEČAJA

Prijatelji in prijateljice pornofilov, pervertiti, vsi občani! Minilo je že leto dni, odkar ste se poglobili v Manifest Tribunega Pornolaborja (Tribuna, št. 5, letnik 86/87). Že leto dni kar sami, ali bolje – v družbi, prebirate Pornolabor; si z njim krajšate čas, njegove nasvete in subtilne namige aplicirate v akciji in na Vaš samosvoj in edinstven način sodelujete v našem gibanju in konstruktivno gradite moralo in prakso naprednega družbenega trenutka. Padlo je porno seme na čudovito plodna tla in generacijam zanamcev rojeva žlahtne ter bujne sadove. Žadoščal je najrahlješi dotik na domovinsko-postkolektivistično čustvo Slovencev, ki se je nemudoma odzval klicu Tribune in vsi družbo obdaroval s pravim blagom, ki je bilo v svoji funkciji osrečevati, informirati in osmišljati narod v našem časopisu nemudoma objavljeno v krepkem tisku.

Pornofilji smo se hitro in uspešno konstituirali kot družbena večina, delujoča na principih apolitičnega pop-anarhizma. Zatorej sem ocenil, da je situacija zrela in čas pravi za korak naprej. Izdal bom knjigo. Zbirko najzlahtnejših tekstov, kar jih boste spisali. Podajte mi roko in skupaj bomo pokazali na lepše čase. Knjiga bo mejnik na težki in serpentinasti poti, ki naspelje v life. **Napišimo jo!** Pokazali bomo širši skupnosti in svetu, da smo živi in prekleto brcamo. Zapustimo sinovom in hčeram neizpodbiten, neponarejen dokument o naši eksistenci, ki žari kot dragulj iz sivine družbenega vsakdana, ki so ga doslej zmogle pretresti le afere denarniškega in oblastniškega karakterja. Naj se naš mali slovenski narod dokaže v džungli Srednje Evrope in slovenskih bratov.

Le kdo si upa dandanes trditi, da ne bo v prihodnosti, bližnji ali daljni, marksistični kulturolog z njemu lastno metodo absurda ali dialektično negacijo ovrgel naša stališča in dokazal nemogoče: potunkal porno med umetnost. Tedaj bo stotisočglava množica pornofilov v spektakularnem mimohodu prevzela Prešernovo nagrado. Zazijali bi v začudenju novoslovenski lovci.

Bodite iskreni, krementiti, ko boste vzeli pero v roke. Naj bo pisanje Tribunega naslova na kuverto, v kateri mi boste poslali Vaše delo, obenem Vaša katarza. Kajti obrnil se boste k delovnemu človeku in njegovim praviim interesom.

Le srečno in obilo uspeha želim piscem, širši publiki pa potrpljenje do izida knjige »NOVELE« v založbi Pornolaborja in drugih avantgardnih subjektov.

Vam hvaležni

PRIMOŽ TRUBA

SPLOŠNI POGOJI NATEČAJA

Pravico sodelovanja na natečaju Pornolaborja imajo vsi občani SRS, pripadniki JLA in slovenskih narodnostnih manjšin v sosednjih državah in republikah. Rok oddaje prispevkov: 6. april 1988

(Pojasnilo: pri selekciji tekstov bo komisija upoštevala tudi vsa dela in prispevke, ki so že prispeli na naš naslov kot odziv na naš klic in zahtevo po ustvarjalnosti porno-tipa v Manifestu.) Pod taktirko Primoža Trube bo komisija v sestavi vodilnih slovenskih pornofilov izbrala najboljše tekste, ki se pokoravajo principom in zakonom pornografije. Teksti bodo natisnjeni v knjigi z naslovom »NOVELE«.

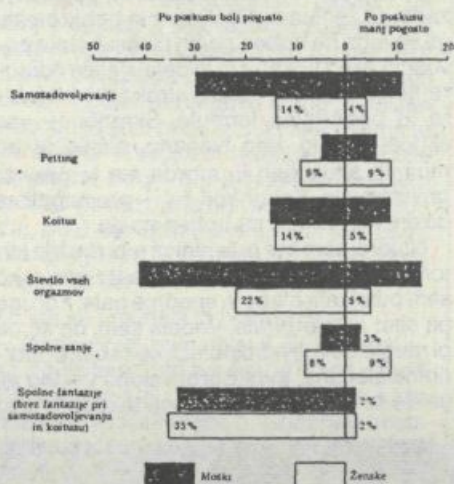
PORNOGRAFIJA JE REŠITEV

Ne dolgo tega sem kot po naključju zaporedoma srečeval otožne in zaskrbljene pornofile. Po vrsti so se pritoževali nad soljudmi, ki jim zaradi porno življenja perejo glave. Med lažnimi moralisti so se znašli pridigarski sekretarji partijske celice, tudi župniki, izrekajoč tovariške kritike (brez pooblastila Vatikana) in seveda življenjske družice, tj. žene, ljubice, tašče... Govorec brez moškega šovinizma, ki mi je kot pornofilu tuj, me odnos ženskega spola do pornoživljenja večkrat preseneti, in sicer negativno. Odkloni me stališče, ki ga ta spol tu in tam zavzame do pornografije, mora prej ali slej postati predmet moje analize. Seveda gre za manjšino, ki jo bomo spreobrnil in krstili v zagrizene pornofile. Naj danes samo posvarim te nasprotnike ženskega spola in se vrnem k sekretarjem in ostalim, ki v spovednici sedijo. Kot nalašč me je znanec iz Maribora za rojstni dan obdaril s knjigo kolege dr. Huberta Požarnika z obetajočim naslovom »Zdrava in motena spolnost«. Ob tej priliki se Mariborčanu v imenu vseh nas in še posebej tistih, ki jih sekirajo sekretarji, ljubeče zahvalim. Čtivo je prava zakladnica statistik, ki jih v rokah zavitim kot križar svoj meč v borbi z nevernikom ali muslimanom. Ustrezno — selektivno navajanje podatkov iz Požarnikovih tekstov bi moralo slednjič zapreti usta reakcionarnim elementom v naši družbi, ki propagirajo kolektivizem ali primerljive abotnosti. Edina možna in obenem edina sprejemljiva razlaga številik govori v prid življenja za užitek, nesofisticiran užitek, tehnično dodelan užitek oropan mističnosti in duhovnosti, brezglavega idealizma in kar je še starokopitnih pojmovan telesnega. Telesno je telesno in konec in nehajmo že enkrat s Sizifovimi delom iskanja božjega v seksu in vsem, kar iz tega sledi.

Preden Vam nekaj študij predstavim, Vas moram opozoriti na dejstvo, ki še podpre moje prepričanje. Študije pred Vami niso povsem aktualne, pač v smislu časa, ki je preteklo, odkar so bile opravljene. Trend oziroma odločneje rečeno razvoj človeške družbe obljublja prihodnost pornografiji in bi študije, opravljene v tem času, še z večjo razliko prevagale v naš prid. Neskrbno bi v Sloveniji tak razplet pripisali tudi aktivnostim Pornolaborja. Upam, da bo kolega Požarnik vztrajal pri svojem delu in nam v kratkem postregel s podatki raziskav, ki jih ne bo opravil nikjer drugje kot med narodom slovenskim. Za že opravljene podvige se kolegu zahvalim in ga obenem povabim na obisk v Pornolabor, kjer bi imel priložnost preizkusiti svoje teorije v praksi. Gotovo bi si neizmerno obogatil življenje.

Sedaj pa pogumno in direktno med številke.

Slika št. 1 nam razodene blagodejni in krepčilni vpliv pornografije na seksualne performanse posameznika. Delujoča kot

Spolno vedenje 24 ur po gledanju pornografskega filma (Sigusch in Schmidt 1973)

stimulator primarnih nagonov, pornografija posredno in v povezavi z anatomskofizičnimi danostmi povzroči izdatnejše zadovoljevanje primarnih potreb. Takšna situacija vodi srečnejšemu življenju nasproti, saj se individuum ob potešenih primarnih lahko posveti efektivni tešitvi sekundarnih potreb. Garancije za 100% uspeh žal ni, vendar so terapevtski aspekti pornografije po svetu in doma dobro znani ter upoštevani in s pridom uporabljani tako med psihiatri, psihologi kot političnimi taktiki.

Nadalje bom navedel še nekaj pravilnih trditvev iz knjige kolege Požarnika. Pravi: ob prisotnosti pornografije v družbi je manj dvojne morale. S tem lahko končno zaprete usta pridigarskim sekretarjem in tudi moralistom v Vaši družini. Nadalje: reakcija na ogled pornofilma je boljša splošna aktivnost. To ugotovitev lahko kolegi kmetje, delavci in študentje preverite z enostavnim obiskom popularnega kina Sloga. Sploh bi svetoval delovnim organizacijam, da uvedejo obvezen ogled pornofilma ali kakšno drugo aktivnost v skladu s principi pornografije pred samim začetkom dela. Po moji lastni oceni lahko pričakujejo dvig produktivnosti za cca. 13—15%. Mikulić in ZIS, čeprav perverta, ne upoštevata te privlačne poti za dvig narodnega dohodka, povečanje izvoza in zmanjšanje sredstev za financiranje delovanja armade. Kot pornoekonomist le stež-

ka dojamem takšne slepote za dejstva s strani omenjenih subjektov.

Poleg tega v knjigi lepo piše: »leta 1969 je namreč Danska kot prva dežela preklcala prepoved pornografskega gradiva in že leto kasneje se je število spolnih prestopkov zmanjšalo za 30%.« Logično sledi, da se v borih desetih letih po sprejetju takšnega zakona število spolnih prekrškov zmanjša na vsega en piškav procent števila deliktov pred veljavo takšnega naprednega zakona. Samoumevno je pričakovati takšen zakon tudi pri nas, saj bi mu po dobrodejnosti in učinkovitosti v izkoreninjanju kriminalitete ne zmogli najti enakega. Zakonodajalec naj se nad tem zamisli, sodnika pa pozivam naj se nam pridruži. Na sliki št. 2 vidimo, kakšno nevarnost predstavljajo tačas delikventi s področja seksa.

	Leto			
	1977	1978	1978	1980
Število ovdob	378	295	348	258
Število kaznovanih	117	113	83	93

Kazenske dejavnosti zoper spolno nedotakljivost in morale v SR Sloveniji (Kazensko sodna statistika 1976—1980)

S področja sodstva naj skočim v medicino in natančneje področje zdravljenja spolnih motenj in sicer motenj doživljanja. Za odpravo alibidimije Požarnik priporoča partnerjem gledanje pornografskih filmov, branje ustrezne literature ali buljenje v ilustrirane revije. Rezultat uporabe teh sredstev na potek zdravljenja je čudovit.

Vsi navedeni primeri ilustrativno dokazujejo vsesplošno uporabnost in učinkovitost pornografije v borbi z negativnimi tendencami v družbi. Če k temu dodam še pomen pornografije za posameznika, njegovo osebno srečo, uspehe v življenju, ... se pornografija še enkrat pokaže kot univerzalni odrešenik naših težav. Seveda pornofilmi ne moremo pričakovati, da bo pod težo argumentov opozicija moralistov utihnila. Saj niti štirideset let diktature proletariata ni obglavilo opozicije. Čeprav je treba priznati, da argumentov diktatorjev po teži sploh ne moremo primerjati s tistimi, ki so na razpolago nam pornofilom.

V eni izmed naslednjih številik bom z veseljem posredoval še nekaj Požarnikovih receptov za doseganje večjih pornouspehov kakor tudi vodič po afrodiziakih. Do tedaj ostajam

večno Vaš Primož Truba

Marjeta Jeršek: NEKE SORTE IMPRESIJA

Začetek:

Ta kemični svinčnik torej premastno piše. Ni važno. Z njim mi bo uspelo napisati vsaj uvod v roman, ki bo govoril o fuku in orgazmu, o dveh stvareh, ki sta najzanimivejši na svetu. Ukvarjal se bo tudi s pojasnjevanjem stavka, ki pravi: Erotika je lirika fuka.

Prav gotovo ni nič perverzega v tem, da sedim v kuhinji za okroglo mizo, papagaj molči v kletki in prepričana sem, da bi bila lahko najboljša pisateljica na svetu. Ljudje bi razgrabili moje knjige o liriki fuka. Namesto tega vsega pa sedim v kuhinji s premastnim svinčnikom, Borut pa že kakšnih pod ducata ur sestavlja poročilo o prepustnosti tal v moji sobi.

Preselila sem se v mamino sobo, ker je papagaj začel blebetati bedarije. Tudi že prej sem se selila iz sobe v sobo, ker sem na vsak način hotela najti najprimernejši prostor za masturbiranje. Moja pička je bila tako mokra, da je naravnost kričala po orgazmu. Zahtevala ga je. Postajala sem vse bolj nemirna, neverjetno živčna in podobno. Moja soba je prav gotovo najprimernejša za drkanje, toda tam je pač Borut neumorno tipkal poročilo o prepustnosti tal. Izvrševal je svoje obveznosti do podjetja, ki ga štipendira, da jim menda sestavlja te zadeve. Prav. V dnevni sobi in v mamini sobi ni bilo kaj dosti šans za kakšne soloerotične dejavnosti, ker sva tam z Borutom včeraj pomila šipe in pometala zavese v koš za perilo. V babičini sobi zaudarja po trohnboli in naftalinu, deka na postelji je umazana in bode — skratka, najprimernejše vzdušje, da ti usahne libido, sla, poželenje, da te vse mine in se ti pička spremeni v puščavo — Sahara stil, smer Kalahari.

V kuhinji je seveda na moč neudobno, da prisotnosti enega pernatega voveurja sploh ne bi omenjala.

Kaj storiti? To se je spraševal že Lenin.

Živčno sem mečkala današnji časopis. Moram priznati, da me je spolno vzburilo ravno branje zunanje političnih novic v Delu. Ne vem pa točno zakaj.

Naposled sem se le odločila, da bom masturbirala v sobi stare mame. Vzela sem ključ iz stranišča, ki zaklepa tudi vse ostale sobe in se v jedro zaklenila. (Le kako se že to jedro zaklepa, hm?) Takoj za tem pa se mi je zatohli prostor spet definitivno zagnusil.

Postajala sem vse bolj zoprna in živčna. Napetost v moji vagini je strmo naraščala. Nazadnje sem se spet vrnila v dnevno sobo (kjer sem prej brala časopis, pila kivijev sirup in kadila). Ta soba je najbližja moji, postavljena ji je natančno nasproti. Spustila sem žaluzije na okna, kakor da bi nameravala gledati televizijo. Na Koprju so predvajali nekakšen zanikrni western. Zvok sem naravnala čisto potihno, tako da sem lahko s konico ušesa skozi dvojna zaprta vrata prisluškovala, kakor Borut tipka poročilo o propustnosti

tal. Neprijetno je bilo predvsem to, da nisem mogla natančno predvideti, kdaj se bo navešil tipkati in bo na primer prišel v dnevno sobo, kjer sem ležala na kavču z razkremenimi nogami, prepotena kot pobegla antilopa, mokra kot meduza in rdeča kot redkvice v obraz, z zasanjano trapastim pogledom zadaj za zenicami. Ha. Prizor in pol, ki pa mu ga seveda na noben način nisem hotela privoščiti. Med tipkanjem je delal daljše odmore, ker je vmes prelistaval strokovno literaturo in podčrtaval formule. Skratka — vse skupaj je bilo zelo tvegano, dišalo je po mučnih situacijah in morda me je prav to privlačevalo. Kakor koli že — premagati se nisem mogla več na noben način.

Najprej sem si s previdnimi gibi dražila kličor. Bilo je zelo neudobno, kajti z eno roko sem odmikala hlače in spodnje gate, z drugo pa sem masturbirala. Vedela sem, da se ne bi mogla dovolj hitro obleči, če bi bila popolnoma slečena, in bi Borut vstopil v sobo ali pa če bi nenadoma zazvonil telefon (v tem

primeru mi sploh ni bilo do tega, da dvignem slušalko, pa čeprav bi telefoniral sam predsednik medgalaktičnega združenja literatov). Ta položaj seveda ni mogel trajati dolgo. Kljub vsemu sem se popolnoma slekla in ko sem spremenila položaj telesa, so mi luknjice žaluzij, skozi katere se je tihotapila polsvetloba, zaplesala pred očmi v modrikastih kontrastih. Televizija je bila pozabljena kulisa. Zvok pisalnega stroja, ki se je izvijal iz moje sobe v kratkih, pretrganih intervalih, me je dražil, nerviral, jezil in hkrati vzburjal.

Potem sem prešla v fazo, ko mi je postalo popolnoma vseeno, ali kdo vstopi v sobo ali ne, ali zazvoni telefon, se zruši strop, eks-

plodira televizor ali kar koli drugega. Edina in najpomembnejša stvar, ki je še obstajala zame v tem trenutku, je bil orgazem, čim intenzivnejši in čim dolgotrajnejši. Ko so Indijanci napadli kavboje sem začutila, da mi prihaja. Počasi, snežno, kakor da bi se topile sladkorne zvezdice v moji vagini. Mešanica sladkorja, snega in vetrne pene. Popolnoma sem se umirila, moji gibi so postali počasnejši, gladko precizni, zavestno odlašajoči, ne-končni. Še nikoli prej mi ni uspelo toliko časa odlagati orgazma. Zvila sem se v klobčič bele volne, mehke mačje dlake, puhastih občutkov in se stisnila užitku naravnost v trebuh. Z enim samim tankim in kratkim gibom sem sprožila plaz naslade, ki se mi je razdivjano razlil vse do globin maternice in me z omotiko nezavednosti vred odvrigel na obalo nekega čisto drugega vesolja. Ves spodnji del telesa se mi je zvil v ostrem krčju, prepognila sem se kot knjiga, ki jo zapreš, pritisnila sem kolena k trebuhu in zarila sredinec globoko v utripajočo nožnico.

Svet naokrog se je prav počasi podrl, sesul v pike in se spet sestavil. Za dobro pest trenutkov sem še obležala brez gibov, potem ko se mi je plima silnega užitka ustavila z bučanjem v ušesih. Potem sem si potegnila hlače na rit in poravnala deko.

Tipkanje je še zmerom cepetalo skozi ozračje tiho, oddaljeno in v neenakomernih intervalih.

Še zmerom sem imela zmešan in sipek pogled v oče, ko sem sklenila, da bom vse tole napisala in sem planila v svojo sobo, da bi izbrskala kakšen primeren svinčnik. Borut je protestiral, ko sem hotela vzeti Parker pen, češ da je to edini kemični svinčnik, ki ne piše mastno. Nisem imela časa, da bi se prepirala z njim o svinčnikih. Torej sem se morala sprijazniti z premastnim svinčnikom, kuhinjsko mizo in z nadvse nujnim masturbiranjem za žaluzijami dneвне sobe.

Sedaj se tale kratka zgodbica počasi izteka. Z libodom, ki se — prozaično rečeno — razrašča v Niagarske slapove (to je verjetno še vedno nepotešena sla ali pa sestradanost, lakota po super fuku), bom odšla v kuhinjo, vzela bom iz hladilnika pivo, gin ali vino. Pokadila bom veliko število cigaret. Buljila bom v TV ekran in morda celo ujela konec westerna. Upala bom, da bodo Indijanci premagali blodolčnike. (Indijanci gotovo bolje fukajo kot kavboji.) Imela bom slabo vest, ker se ne učim za bližnji izpit in ker pišem kvaziporno novele namesto seminar-ske naloge o dolgovihih dežel v razvoju. Odprla bom okno na stežaj in odprla bom TV zvok na stežaj, da mi ne bo treba poslušati, kako Borut v nedogled tipka poročilo o prepustnosti tal v neenakomernih intervalih.

Franjo Frančič: FUKMAŠINE

Ko je Lea to sivo jutro stopala do urednika za književne kritike, niti v najbolj preveržno jebaško potrebnem sanjskem rajcalu sanj, ni vedela, da ima ta stara korenina, ne samo po obsegu in vesoljskih dimenzijah velik kurac, marveč tudi to, da ji bodo njeno kritičsko vulvino pizdenje tudi tiskali. Urednik, sin politika, ki je bil nagnjen k pedofiliji, reden gost socialističnih porno klubov v LJ, je malo rdečelasko pričakal odprtih nog. Niti dveh stavkov nista podčrtala, ko je njegova roka krepko stisnila malo dojko, da je literarna kritičarka zastokala od kurbirsko poželjivega ugodja. Iz pizde se ji je usula taka vlaga, da se je bilo treba samo obrniti, knofi pa so sami odleteli iz krila prirejenega iz žameta. Stari maček si je šlic samo odpel, njegova težko-kalibrska havbica je stala v položaju za izstrel. Z mirno kretljivo je z mize pospravil ropkise zmedenih pesnikov, ki jih je bilo v LJ več kot semaforjev. Nastavil je Leo pod neonsko luč in se zagledal v njeno utripajočo in mokro pizdo. Lea je mižala in njene misli so bile pri Kruti Zelandiji, on, urednik, pa je postal domorodec Le-do, čakala je na njegov veliki bat. Urednik je malo premišljeno mučil s čakanjem in ji po malem gnetel vijolično testo.

— Ne bit kurba, daj, ftakni mi ga, ni mogla prikriti dialekt in potrebnosti. Seveda urednik ni bil noben alternativec, ideale je zgubil že davno, z leti pa je fukal vse več in intenzivneje, s pridom se je znal okoristiti s prednostmi svojega položaja urednika za kulturo in literaturo slovenske vasi. Nagnil se je nad Leo in ji počasi vrtel glavonjo pri sami odprtini, nato ga polovičko zarinil in ga počasi ritmično nabijal, da je Lea nepovezano sople in godla:

... ja, sužnja besede sem, fuck me, o kako je velik, kako je močen, kako reže ...

Stari urednik je bil tiho, sope je delal, saj fuk ni drugega kot kanec erudicije in v 90% fizično delo.

V prerivanju sta padla na tapisom, rdeča lučka na telefonu je utripala, mladi pesnik Bine je klical že tretjič to jutro in premišljal, kaj te počne kulturni urednik, a fuka ali kaj?! Ni vedel kako blizu je bil resnici, v kulturni budilni sceni se je fukala, da se je kresalo in gonilo. **Lektorji so radi jebali mlade pisce**, mladi pisci so sanjali o fuku s starejšimi kolegicami, starejši kolegi so prav malo fukali, večino so bili na proslavah in so lizali in si vtikali prste v rit, najbolj opasni pa so bili pisatelji — politiki, ki so se selili iz vasi do vsi in po stari šegi razdevičevali mlade pesnice in se bratili z gasilci.

Uredniška batina je neumrono delovala, telefon je zvonil, Lea pa je cvilila v verigi vaginalnih orgazmov. Tik preden mu je špricnilo, je stari urednik vzel mašincino ven in porbrizgal Leo po njeni nečisti koži na obrazu polnem aken. Njen jezik je lovil posamezne curke močefita in pička je postala ena sama zmečkana kunjca.

Ko sta opravila svoje, se je mlada kritičarka splazila do uredniškega beta, telefon je spet tiho brnel in ga pričela suzat. Na flavto je igrala prav nerodno, a z žarom. Z ustnicami je zaobjela veliki bet in ga počasi grizljala. Kdo je klical po telefonu, res ni treba ugibati. Urednik je stal za mizo in prelagal včerajno pošto. To je bil šop alternativno eksperimentalno drekoberskih pesmi, pa pesmi o očetnjavi, kozolcih in žgancih. Ne ene ne druge mu niso bile pri srcu, poezije ni več bral od tistega časa, ko mu je prijatelj sourednik dejal za njegovo edino pesniško zbirko, da je čisti buzerantski blef. Batina je spet narasla na svojih trideset centimov, Lea je dihala na škrge. Ker je hotel še nekoliko pobrklati po mizi, jo je obrnil in torpediral od zadaj, po dveh listih pa je spustil dva ostrafala. Bilo je res, še nič koliko obveznosti ga je čakalo ta dan.

Ko sta se urejala ji je hladno dejal:

— Ocenovam bom objavil. Tu je moja vizitka, oglasite se jutri zvečer pri meni, z ženo pripravljava malo zabavo v čast sina, ki je končal likovno akademijo. Spoznali boste nekaj ljudi, ki vam lahko pomagajo pri nadaljnji poti.

Lea si ni mogla kaj, da ne bi pomislila na sina, če ima enako čudovite mere delovne-ga orodja.

— Hvala vam, bilo je poučno, je rekla tiho.

Ko je odhajala po hodniku jo je zajela mrzlica, končno, moje ime bo natisnjeno v časopisu, to bo stara mama presenečena in veseja.

V mali podnajemniški sobici so bile obleke razmetane sem in tja. Lea je naga stala pred ogledalom s knjigo poezije v roki. Ni vedela, kaj naj obleče, da bi bila izzivalna in vabljliva.

V stari villi je ob Mozartovi glasbi kramljala mešana družba socialističnega jet-seta. Kristal, kaviar, arhivsko vino, pogovor o krizi. Tu je bila zbrana smetana slovenske družbe, priznani pevniki, pisatelji in slikarji nosilci več odlikovanj in zvezd z žarki in vencev brez žarkov, tu so bili mladi in stari politiki, gospodarstveniki, ki so zajebali mnogo podjetij, tu so bile njihove priležnice in žene, tu je bil bivši duhovnik, ki je zdaj redno pisaril pisma bralcev in tako postal izredno popularen, bil je bivši minister, pa mladi urednikov sin, slikar, ki se je vrnil iz poti klasične ture vzhoda. V Nepalju je nabavil tri kile shita in to je bilo za ta večer usodno, morda pa tudi ne. Zadnji je na zabavo prispel nori polkovnik v pokoju, ki je slovel po tem, da je dajal bičati mlade rekrute s šibo po goli riti. Bičanje je opravljal sam, dokler ni po nesrečnem slučaju prebičal sina znanega funkcionarja na zvezni ravni, ki je bil iz vojske odpuščen zaradi vnetja lasišča.

Ko je mladi slikar, ki je Lei pravkar razlagal, da bo prav kmalu uničil ves svoj opus in pustil vsa ta zahodna jajca in se posvetil

meditaciji, je urednik velel prinesiti močeradovca.

Želel je pač sterilno sceno razmigati. Poučeni vedo, da močeradovec izvira iz Tuhijske doline in so ga poleg šmarnice pili mnogi naši vodilni delavci. Natočili so vsakemu šilce in nazdravili. Dame in tovarišice so se nekoliko kremžile, zamižale so in le požrle dol.

Družbica je takoj postala bolj živahna in na željo mladega slikarja so vsi pokadili kalorični dim miru za spravo med generacijami.

Lea je strmela in bledela, to je bila zabava njenih skritih upov. Pogledavala je za znanim dramatikom, ki je slovel kot fajter in strašni ljubimec. A le starejših žensk nad 50 let.

Po narkotično kozmični dozi je prišlo do prvih izpadov. Obleke so postale pretesne, Mozarta je zamenjal debil pop slovenskih skupin.

— O my good, tako zadušljivo je, je rekla gospa polkovnica in se ozirala okoli. Nerodno se ji je bilo sleči, ker je nosila moževo sivomaslinasto spodnje perilo, a se je le opogumila. Nek prozaist, ki je že leta pisal dolgočasne knjige, ki jih ni nihče bral je bil bolj sramežljiv, s'ekel je vse sicer, a ne nogavic, dolgih gat in kravate. Te dele oprave je obdržal do zadnjih jutranjih ur orgije. Lea je popolnoma gola stala ob mladem slikarju in ga vzpodbujala, da se naj tudi on čimprej sleče. Luči so diskretno izgubljale moč še nad zadnjimi ovirami, grupni seks se je razpočil, kot nekoč čitalništvo, tabori ali sedaj proslave. Ni se več vedelo, kdo ga komu tišči, kdo ga komu fafa, kdo koga podpira in podira. Lea se je znašla sama v sobici z mladim slikarjem, ki je imel žal delovno orodje precej manjših dimenzij, kot njegov oče. A zato je bil njegov jezik oster kot konica razbeljene jeklene špice. Kmalu so se v sobico primajali še polkovnik, pisatelj, večni politik in afriški študent, ki bi skoraj pokvaril ves scenarij.

Leo so obdelovali iz vseh strani, jo nasajali in nabijali, ona pa je uživala tudi v bolečini in trganju dankine kože. Najbolj neizprosena je bil bivši vojak, ki ji ga je zabijal v usta, pisatelj in večni politik sta bila zadovoljna z ostalimi odprtini.

Zunaj je začelo snežiti. Mladi pesnik Bine je taval po opustelih ulicah prestolnice. Tisto jutro se je pozanimal, kje stanuje kulturni urednik in sklenil, da mu razbije vsaj eno okno. A kaj je zgroženo ugledal, ko se je preko vrta prikradel do hiše? Ni mogel kaj, da mu ne bi stopil, storil pa ni tega, kar je nameraval. Iz žepa je vzel sprej in na veliko napisal preko pročelja vile:

FUKMAŠINE!

A naslednje jutro je že nekdo prebelil grafit.

Michel Petrucciani

MALI VELIKAN SWINGA

Bilo je v četrtek, 18. februarja, ob osmih zvečer. Manj kot polovica sedežev v parterju Srednje dvorane CD je našla svoje odjemalce. Le kakih dvesto najbolj zadržanih jazzomanov je prišlo na koncert, za katerega bi lahko že zdaj mirno trdili, da sodi v najožjo konkurenco za jazz koncert leta v Ljubljani (kakšne hude konkurence se nam sicer najbrž ni treba bati; žal!). Propagande za ta izjemni dogodek namreč skoraj ni bilo. Vse kaže, da se je ves aparat CD (Cultural Dinosaur) z vso težo vrgel samo v pripravo pomopoznega »Borisa Godunova«; kdo bi pri tem mislil še na »nekega Petruccianija«!

Nekaj čez osmo so se pojavili na odru glasbeniki: basist, bobnar in vodja tria Michel Petrucciani — slednji v naročju krepkega možakarja temnejše polti, ki je maestra previdno in nežno spustil na stolček ob klavirju. Petrucciani je namreč že od rojstva žrtev bolezni, ki se ji po domače reče »bolezni steklenih kosti«. Njegova rast se je zaradi bolezni ustavila pri borih 90 centimetrih, težek pa je vsega 25 kilogramov. Pogled na drobno telo s kratkimi rokami in nogami nehote porodi dvom — kako more biti mladenič (star je komaj 26 let, čeprav jih kaže več) s takšno telesno hibo virtuoz na tako gromozanskem instrumentu kot je klavir?! Na odgovor ni bilo treba dolgo čakati. Čim so njegovi živahni prsti, ki so — mimogrede rečeno — normalne velikosti, zaplavali po črnobelih tipkah, je postala vizualna podoba popolnoma irelevantna, kajti komando so prevzela ušesa. In srce. Začela se je velika magija Michela Petruccianija. Mag se je zill

s svojim glasbilom v eno in iz drobovja velike črne pošasti so privrele na dan silovite, valovite harmonije, vsak posamezen zvok je prekipeval od neverjetnih emocij in energije, igrive melodične linije so se prepletale z viharnimi perkusijami, neutrudljivi prsti so se zaletavo, pa nato spet umirjeno poganjali preko klaviature in puščali za seboj neverjetno zgoščeno zvočno sliko, ki je preplavila dvorano. Trdne temelje te zvočne slike sta v ozadju zelo spretno gradila preostala dva člana tria, ki sta od časa do časa skočila v ospredje z učinkovitim, lucidnim in zelo umestnim soliranjem. V repertoar je Petrucciani med svoje skladbe vpletel še precejšnje število jazzovskih, swingerskih klasik, ki pa jih je preigraval tako sveže in intenzivno, da je z njih pometel ves prah in niti za trenutek niso zvenele obrabljeno ali že slišano. Kot glavni cilj svojega življenja si je Michel namreč zadal težko nalogo, da bo kljub tolikim predhodnikom in neštetim vplivom ostal »one and only« — Michel Petrucciani. In to mu je več kot uspelo. V enem od mnogih intervjujev je celo izjavil: »Že kot otrok sem sanjaril o tem, da bi postal to, kar sem zdaj. Mislim, da me je 'nekaj odzgoraj' rešilo pred tem, da bi bil 'navaden'«.

V svojem edinstvenem stilu je združil najboljše prvine igranja velikih mojstrov klavirskega jazza: bogato harmoničnost Billa Evansa, trdo, energično perkusivnost McCoya Tynerja, neprekosljiv občutek za sinkopiranje in poigravanje Theloniousa Monka, tehniko leve roke pa je najbolj intenzivno naštudiral pri Artu Tatumu. Kot svojega glavnega idola in vzor je vedno navajal Billa Evansa, najgloblje spoštovanje pa izraža tudi do ostalih mojstrov kot so: Chick Corea, Herbie Hancock, Tyner in ostali.

Njegov glasbeni background je torej jasno razviden in sam ga nikakor ne skuša skrivati. Michelova glasbena zgodovina pa je tipično wunderkindovska. Rodil se je 1962. leta v izrazito »jazzovsko orientirani družini«. Njegova brata Louis in Philippe sta igrala bas in kitaro, sam pa je sodeloval v družinskem bendu z igranjem bobnov, ko je bil še več kot rosn mlad. Vendar pa se je kmalu navdušil za klavir, za katerega pravi, da se mu je zdel kot ogromna pošast, ki se mu je posmehovala s svojimi neštetimi zobmi (tipke). Razmišljal je, kako bi to zver napadel in ukrotil. Kmalu pa je ugotovil (ko mu je v četrtem letu starosti oče kupil klavir), da je potrebno za krotitev klavirja veliko moči in vaje. Čeprav je že tedaj dajal prednost jazzu, za kar ga je navdušil Duke Ellington, ki ga je mali Michel videl na TV, ga je oče prisilil v osemletni striktno klasični študij. To je seveda pustilo zelo pozitivne posledice na njegovi tehniki, naučilo ga je tudi samodiscipline, čeprav daje na odru vedno prednost

emocijam in tveganju. Prav tveganje pa je tisti element, za katerega Michel pravi, da ga je pripeljal v prvo ligo jazzovskih pianistov tako zgodaj. »Včasih moraš zamenjati kakšno stvar v harmoničnih vzorcih,« govori Petrucciani, »jaz poskušam variirati s svojimi uvodi, smerjo in dolžino solo obrazcev, s svojo harmonijo. Vse dokler se mi cela stvar zdi dovolj sveža in upam, da se tako zdi tudi publiki.«

Naj postržem še z drugim delom Michelove biografije. Pri trinajstih letih je potem končno predsedal iz klasie na jazz in zelo kmalu je na nekem lokalnem jazz festivalu imel priložnost zaigrati v bendu trobentača Clarka Terryja. Nato je sestavil svoj lastni bend in kot osemnajstletnik končno zajadral čez veliko lužo in potegnil na turnejo s seboj saksofonista Charlesa Lloyda. Vse ostalo pa je že zgodovina. Do danes je izdal deset LP-jev v različnih zasedbah in solo. Zadnje časa najraje igra v triu. Jazz kritiki na vseh koncertih sveta ga kujejo v zvezde, igra pred polnimi dvoranami (napolnil je tudi Vatroslav Lisinski v Zagrebu) in v najbolj uglednih jazz klubih (takoj po mini YU turneji je imel napovedano serijo koncertov v Village Vanguard, ki velja za najimenitnejši Newyorški jazz klub)...

Vam je zdaj žal, ker vas ni bilo 18. februarja zvečer v Srednji dvorani CD?! Lahko vam je!

IZTOK ABERŠEK

Fotografija Iztok Aberšek

ODPOVED DRUŽBENE POGODBE

Svojestven paradoks bi lahko za koga bil dejstvo, da je knjiga **Pozdravi iz Babilona** izšla lanskega novembra, in bi jo marsikaka zlobna misel lahko jemala tudi za darilo založbe KRT našemu prazniku republike (beri države), torej darilo državi sami. V tej luči bi lahko bilo toliko bolj nesmiselno, da je izšla samo v tisoč izvodih, ki so se do konca leta napol že preselili v zasebno last navdušenih bralcev.

Zato trdim, da je ta knjiga izšla v občutno premajhni nakladi, saj bi jo lahko množično naročale državne, partijske, politične, mladinske, sindikalne organizacije, mladinske brigade, ob raznih priložnostih pa bi jo lahko delili kot posebno obliko priznanj na raznih srečanjih — od znanstvenih simpozijev in komunističnih shodov do turističnih in ekonomsko-tržaško-nakupovalnih posvetov. Pozdravi iz Babilona bi bili torej na najboljši poti, da postanejo tisto, kar bi resnično zaslužili — **NOVA BIBLIJA, ZAVEZA POST—CIVILIZACIJSKE DRUŽBE.**

Seveda bi se ob tem vprašali, kaj bi omejnjeni tipi bralcev lahko imeli od branja teh pozdravov. Kakor kdo — tisti, ki bi začeli brati na koncu, bi lahko veselo drkali (se erotično vzburljali), tisti, ki bi začeli na začetku, bi jo odrinili kot »spet nekaj teoretičnega«, ostali pa kakor kdo. V vsakem primeru bi s tem izgubili bistveno značilnost te knjige: njena teoretskost je ponotrjana in obenem izjemno ekstrovertna. To je **živa** teorija, ki se je iz kabinetov rešila na ulice in parke, v koncertne dvorane in zakajene špelunke, v zelene parke in onesnaženo okolje v svetu, kjer vladajo generali in transnacionalne denarne združbe.

Vendar knjiga ne ostaja samo pri tem, da naslavlja in odpira tako pomembna vprašanja kot so ekologija, mirovništvo, boj proti delu, boj proti represiji nasploh, pravica do drugačnosti in različnosti, erotične deviacije in podobno, ampak se naslavlja na pomembna idejna (no, pa tudi ideološka, če hočete) in teoretska vprašanja, ker problematizira samoumevnost tudi takšnih svetinj kakor so nova levica, feminizem ali anarhizem. K vsem tem sklopom pa moramo dodati vsaj še eno izjemno razsežnost te knjige — njeno literarnost: tako dobesedno prezentno v nekaterih literarnih izdelkih, kakor mnogokrat že kar literarni jezik v neliterarnih zapisih.

Morda je figura, na katero bi se navezal ravno Tuli Kupferberg, znani (zdaj že v letih) beatniški pesnik. Srečamo ga v podobi vojske kot rdečo nit in eno plast Makavejevega filma W. R.: Misterij organizma, kjer je zapeta tudi njegova pesem. Srečamo ga kot ustanovitelja benda The Fugs v šestdesetih letih, benda, ki je edini, za katerega vemo, da so ga ustanovili (beat) pesniki — od začetka je bil z njimi še A. Ginsberg, predvsem pa so hoteli šokirati javnost s skrajnimi temami: te-

BABILONA

lesna spolnost, mamila, politične zadeve. V knjigi **Pozdravi iz Babilona** srečamo Tulija Kupferberga kot avtorja ene ilustracije (stripa) in avtorja zgodbe kratkega stripa, ki ga je narisal neko drug.

Pa vendar ni knjiga nikakršna zbirka nostalgije, hipijevstva in preživelih radikalcev, ampak morda samo vrh ledene gore tistega, kar ameriški sourednik in souvodničar **Bob Black** poimenuje *underground* oziroma *disidente disidentstva*. Drugo poimenovanje je *marginalnost*. Kar koli si že predstavljamo pod temi oznakami, je vendarle neujemljivo in neopredelljivo, dokler knjige ne preberemo in na podlagi njenega bogastva raznolikosti vsebin morda prej začutimo kot racionalno spoznamo, kaj naj bi to bilo. Lahko da gre za nekakšen svet v senci ali podsvet, ki je pomembno povezan s sodobnimi množičnimi mediji, komunikacijskimi prednostmi in množično kulturo — od stripa do rocka ali/in performanca. Gre za novo kulturo v senci stare, gre za avantgarde, ki se sploh ne čutijo kot take in to prepuščajo bojnim poljem kulture starega sveta. Gre stvarjenje novega brez predsodkov in omejenosti.

S tega vidika knjiga daje slutiti realen podsvet, toda tako neujemljiv v svojih kodih in posebnostih, da se iz nje nobeni mehanizmi družbenega nadzora in represije ne morejo kdovekaj naučiti (sicer pa tako ali tako vedo večino stvari, ki so zanje dovolj pomembne!). Največja vrednost knjige pa je njeno poantiranje pomena informacij in (ne)svobode pri **izmenjavi** idej oziroma sploh možnosti za kaj takega. Predstavlja mesto

(utopijo) nedržavnega in neideologiziranega (v smislu sistemov in režimov) razmišljanja in ustvarjanja ter osmišljanja eksistenčnih vprašanj, vprašanj smislov in nesmislov bivanja. S tega vidika je globoko ameriška (to izvrstno ugotavlja souvodničar in sourednik **Gregor Tomc** v podpoglavju, ki govori o Ameriki, posebej pa obravnava tudi medije = vprašanjem komunikacije) in globoko eksistencialna (recimo Blackovi teksti o boju proti delu). Toda če bi pričakovali, da se bomo srečali s pirječevsko dilemo bistva in bivanja v filozofičnem smislu, se motimo, prej tržimo na življenjsko razreševanje te dileme v aktu samoizražanja (zame = hedonizem).

Zbirka zapisov, grafik, pamfletov, posterjev in nesuhoparnih teoretskih tekstov, ki ne »potrebujejo opomb« in se torej poserjejo na citatologijo, je lahko tudi razvedrilno branje, stimulacija okostenelega duha v sivi obleki ali pa uteščenje nedojemanja, če ni nobene stične (emocionalne ali racionalne) točke med vsebino in naslovljencem. Vsekakor pa je vprašanje, ali distancirano branje te knjige ni enostavno voajersko samozadostno ugodje použivanje neke eksotike za tiste bralce (bralke), ki jim je to sicer zanimivo, ujeti pa so v takšne konvencije (tudi lastne) in »boje«, da spregledajo mehanizme, ki jih producirajo, in ti so tudi stična točka raznoraznih realnosti vključno s tukajšnjo in zdajšnjo.

Vprašanje vsebin v tej knjigi torej ni vprašanje »ameriške realnosti in slovenske utopije«, ampak vprašanje sposobnosti priznavanja različnih realnosti, ki nosijo podobne vsebine; podobnih prizadevanj v različnih pogojih z drugačnimi sredstvi in drugačnimi rezultati in ne nazadnje sposobnost pripoznavanja vsega tega kot možne že obstoječe in hkrati utopične stvarnosti ne samo v Ameriki in ne samo v ameriškem načinu življenja. Prav tako to ni nič drugega kot način življenja, vendar vsakokrat se tako razlikujočega in specifičnega, da so skupni imenovalci včasih lahko tudi oblika nasilja nad njim.

Ta knjiga torej odpira vprašanja življenjskih prepričanj, ki radikalno kažejo na nezmožnost dojetja sveta po ustaljenih vzorcih in mrežah, ki se realnosti dotikajo samo v voljih medijskih stičišč. Knjiga stoji na mestu razklanosti družbe oziroma izven nje. Ravno tisto, kar razkriva obstoječa razmerja, šele omogoča, predvsem pa načinja vprašanje odpovedi družbene pogodbe ter življenja **TUKAJ IN ZDAJ**, ne pa življenja v obljubah in odrekanju (v imenu neke nikoli uresničene boljše prihodnosti). Knjiga, ki jo lahko berete samo zato, ker je tukaj in zdaj, dokler pač ne bo razprodana. Študenti imajo pri Krtu 50% popust.

MARJAN OGRINC

BIG BLACK

Intervju z vodjo benda Stevejem Albini-jem, ki je nastal malo po razpadu skupine in je bil objavljen v januarški številki italijanskega mesečnika Rokerilla.

V samo štirih letih delovanja so se Steve Albini in njegovi Big Black afirmirali, kot eden najbolj provokativnih, agresivnih in glasbeno intelektualnih bandov, ki so izšli iz širokega kroga Postpunka — Made in USA. Njihov zadnji album Songs About Fucking je že nekaj časa hit ameriških študentskih radijskih postaj. »Manijak« Steve Albini si je s svojimi seksističnimi, antisemitskimi in rasiističnimi izjavami nakopal na glavo celo vrsto pristašev iz desničarskih krogov. Kako vidi to in pa preteklost, kot tudi prihodnost v samostojnih projektih, Steve Albini?

— Kako je izgledala scena v Chicagu, ko ste vi začeli igrati; se je dogajalo kaj pomembnejšega?

S. A.: Tako je, punk scena iz začetka osemdesetih je bila zelo zanimiva, čeprav so samo Naked Raygun presegli lokalne okvire popularnosti. Ni bilo primernih klubov, v katerih bi lahko nastopala vsa ta množica dobrih skupin in glasbenikov. Tako je večina igrala le sama zase, iz gole zabave.

— Študiraš novinarstvo, si kdaj delal kot novinar?

S. A.: Po pravici povedano sem šel med zadnjim letom študija na univerzi delat za nek lokalni časopis v nekem mestu v Indiani. Vse skupaj pa je bilo tako bedno, da sem kaj hitro nehal in vse skupaj pustil.

— Kako so nastali Big Black?

S. A.: Najprej sem igral v nekakšni newwave skupini, a so me vrgli ven, ker se nisem oblačil dovolj po modi. Začel sem iskati nove ljudi in posnel demo trakove, da bi lahko razložil, kaj bi rad. To brezuspešno iskanje se je končalo tako, da so postali ti trakovi že praktično prvi Big Black produkt, 12 inčar Lungs. Šele po izidu plošče sem prišel do pravih tipov, Santiaga Duranga in Jeffa Pezzatija, oba iz Naked Raygun. Kasneje je Pezzatija zamenjal Dave Riley, Santiago je ostal in to je to.

— Zakaj si se odločil za ritem mašino, nisi našel primernega bobnarja ali gre za čisto kreativno odločitev?

S. A.: Oboje, na začetku se nisem mogel odločiti, po prvih vajah pa me je mehanski aspekt instrumenta navdušil. Brez mašine bi se počutil kot da smo odpustili enega od nas.

— Vaši začetki se mi zdijo precej pod vplivom angleškega punk new wavea, predvsem Wire...

S. A.: Wire so mi pomenili eno glavnih inspiracij. Ko sem delal sam in tudi na prvih ploščah, je bilo to početje najbrž še bolj očitno kot si upam priznati.

— Bi bil lahko to eden od vzrokov za vaš uspeh v Angliji?

S. A.: Pravzaprav ne. V Angliji ameriški bendi že nekaj časa niso moderni, še posebej tisti, ki razlagajo svoje »jankee« poreklo.

— Bral sem, da ti ni všeč identifikacija s sceno, ki jo vsaj teoretično predstavljajo Sonic Youth, Butthole Surfers, Scratch Acid itd. Zdaj, po razpadu Big Black, še vedno negiraš obstoj te scene?

S. A.: Ja! Zato, ker nimamo nič oprijemljivo skupnega. Na primer, če vprašaš Butthole, če imajo kaj skupnega s Swansi, bodo brez dvoma užaljeni. Seveda velja tudi obratno.

— Uporaba hrupa torej ni podobnost?

S. A.: Hrup ne more biti odločilen, zato ker ne obstaja nikakršna avtorjeva pravica do hrupa. Ta je bil vedno prisoten. Edini skupni moment se mi zdi zavestna želja po izogibanju katerim koli stilističnim klišejem, želja igrati kot nihče drug. Ker znani stereotipi tukaj odpadejo, si izmislijo nove in jih vtaknejo

v enega od teh novih. Neobstoj pravil pri vseh teh skupinah ni samemu sebi namen, to pa je tudi razlog več, da jih mora kritika oblikovati sama, še posebej ko so v to prisiljeni in morajo »obvlada« posebne glasbene fenomene.

— Nekoč si rekel, da se da veliko povedati o neki skupini že na podlagi cover verzij, ki jih igrajo. Zakaj torej, The Model Kraftwerkov in She's A Whore skupine Cheap Trick?

S. A.: So skupine, ki so še posebej pomembne za naša prva leta delovanja. The Model, kot komad je bil vedno eden takih. Cheap Trick, hm, razumeti moraš, da je vsak, ki je odraščal v Mid-Ovest Ameriki v sedemdesetih, še pred punkom, poslušal Cheap Trick in omgoče še kaj drugega. Oni so pomenili adrenalin posebne vrste.

— Sedemdeseta, leta hard rocka z Led

Zeppelin na čelu, ki so danes predmet ekstenzivne reevalvacije?

S. A.: Ne! Takrat so me zanimali samo Cheap Trick, še posebej, ker sami sebe niso nikoli preveč resno jemali. Stalno so dajali vtis da pervertirajo celoten koncept rock'n'rolla. Led Zappelin, recimo bobnar, mi niso nikoli nič pomenili. Niti se ne strinjam z ljudmi, ki iščejo nove vrednote v bandih kot Bad Company ali Heart. Sicer pa imam tako precej zapleten okus in pred Ramonesi, Stogesi in MC 5, ni bilo ničesar, kar bi mi bilo všeč.

— Na več mestih te obtožujejo rasizma, antisemitizma in seksizma. To tvoji teksti skoraj potrjujejo. Toda nihče, ki te pozna ali pozna glasbo Big Black, še pomislil ne bi, da si reakcionist. Kako je torej s tem?

S. A.: Očitno nisem! Sem pa proti kakršni koli obliki zatiranja misli in paternalističnega pristopa. Filozofsko se strinjam z večino pozicij, ki jih zastopa levica. A smešno je, da prav ta levica ne prenese, da nekdo odkriva hipokrizijo in nespremenljivost njihovih konceptov. Prav to pa včasih rad počnem.

— Tvoji opisi fizičnega nasilja v pesmih in v tvojih izjavah so zelo kruti, na kakšen način te vznemirja nasilje?

S. A.: Mogoče sem fasciniran nad nasiljem ravno zato, ker sam nisem nasilen. Ne prenesem nasilja in opresije, hkrati pa mi je všeč na način prizorov, zvokov, besed... Umetnost ti daje možnost raziskovanj, ki jih ne moreš realizirati v realnosti. Prestavitev predmeta iz realnosti dogodkov je garancija in nuja umetniške predstavitve. Če te zanima nasilje, a hočeš pri tem ohraniti celo glavo, ga moraš pač opisovati.

— Je nasilje tudi oblika reakcije na sranje tega desetletja?

S. A.: Ja. Na nek način je vse, kar delam ali govorim, poskus izolacije in diferenciacije. Če samo pomisliš, da je bil Reagan izvoljen celo dvakrat, ti je kmalu jasno, koliko imaš skupnega s tako idiotsko nacijo. To, kar imajo, je točno to, kar si zaslužijo, z vsem nasiljem vred.

— Kaj pa idioti v glasbenem poslu?

S. A.: Ne moreš mimo njih, saj največkrat prav oni vodijo stvari. Na primer, kako smešno je, ko hoče biti rock bussines »čist«, vodi razne akcije proti drogi itd. AMERIŠKA GLASBENA INDUSTRIJA ŽIVI OD DROGE! Vabim ljudi, naj se drogirajo, že zato da se oddaljim od te hipokrizije.

— Zakaj tako dolg premor med Atomizer in Headache?

S. A.: Čisto tehnični razlogi. Za snemanje smo potrebovali več časa kot smo predvidevali. Vmes smo zamenjali tudi založbo, zapustili Homestead, kjer so nas hoteli obrati in šli k Touch And Go.

— Kako je s tvojo založbo, Ruthless.

S. A.: Ravno se pripravljamo na izdajo plošče skupine RIFLE SPORT iz Minneapolisa. Mogoče tudi DIDJITS, URGE OVERKILL in DIG THAT HOLE, kar zanimivi bendi iz okolice...

— Mid-Ovest postaja v zadnjih letih vse bolj zanimiv...

S. A.: Ni rečeno. Povsod po Ameriki je veliko solidnih bandov. Tukajšnji imajo mogoče več samozaupanja in manj notranjih zavor.

— Povej mi še kaj več o vašem razpadu, kako da je prišlo do tega prav zdaj?

S. A.: Čisto praktični razlogi, Santiago je hotel nadaljevati študij prava, sam pa nisem hotel nadaljevati brez njega. Dobra odločitev tudi zaradi publike, ki je postala totalno ogabna in sam način, kako so nas začeli obravnavati, ki je čisto v nasprotju s tem, kar smo hoteli. Nismo bili več ljudje, postali smo ta čudi stvar — »rock glasbenik«. Tako v Ameriki kot Evropi, ni bilo več človeške komunikacije. Takoj ko so nas predstavili kot Big Black, je bilo konec poštenih pogovorov.

— Boš še igral?

S. A.: Imam novo skupino, še brez imena. Zasedba in glasba sama bo čisto nekaj drugega.

— V vaši glasbi je bilo vse več hrupa, še posebej na Songs About Fucking. Boš nadaljeval v tej smeri?

S. A.: Veliko hrupa smo uporabili prav zaradi odnosa s publiko. Proti koncu našega delovanja sem imel občutek, da smo jim všeč zaradi čisto zgrešenih razlogov, kot da bi nas poslušali zaradi naših idej, filozofije ali ker smo moderni. OGABNO! Songs About Fucking naj bi bila čim bolj brutalna plošča, glasba kakršno imamo radi in tudi konec z delom občinstva. Hoteli smo se osvoboditi te grozne etikete, ki so nam jo hoteli prilepiti. Na žalost nam ni uspelo. V prihodnosti se

bom trudil delati še bolj po svoje in se ne bom oziral na druge.

priredil marjan novak

almanah TERRA

izbor sodobne domače in tuje znanstvene fantastike

TERRA — združenje za propagiranje znanstvene fantastike v vseh izraznih oblikah je pripravilo prvi slovenski ZF almanah, ki je razdeljen na dva dela:

prvi del obsega novele slovenskih avtorjev: S. Kuščer, B. Meserko, T. Peršak, M. Remec, S. Resnik, M. Rotner, B. Slokan in J. Zlobec. V drugem delu pa so predstavljeni tuji avtorji: Richard Cowper, Philip K. Dick, Fritz Leiber, George R. R. Martin, Robert Sheckley in drugi. Almanah zaokrožujeta dva teoretična prispevka o ZF. Knjiga obsega 300 strani, prednaročniška cena je 18.000 din in je plačljiva:

a) v enem obroku b) v dveh obrokih po 9.000 din
Prednaročila sprejemamo do 25. 4. 1988. Poleg tega, da je prednaročniška cena za 30% nižja od prodajne cene, bodo vsi prednaročniki s knjigo prejeli tudi ZF poster Terra.

Knjige je mogoče plačati s pošto nakaznico na naslov: TERRA, p.p. 451. 61001 Ljubljana

Almanah **TERRA** izide konec maja 1988.

NAROČILNICA

Naročam ..... izvodov knjige almanah **TERRA**

Način plačevanja:

a) v enem obroku

b) v dveh obrokih po 9.000 din

(ime in priimek)

(naslov)

(št. vs. izk.)

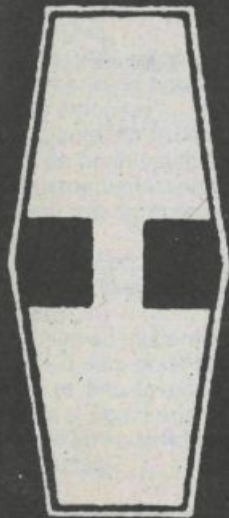
(poklic)

PODPIS

THE DARK SIDE OF THE SUN

SOLITELI

Očitek posnemanja kateri koli gledališki uprizoritvi je avtorsko delo napačnega očitarja. Gledališka uprizoritev je namreč mozaik, katerega kamenčki so nabrani od enega konca vesoljne neskončnosti do drugega, pa od zdajle do stvarjenja sveta še bolj nazaj in vsak mozaik ima svojo ustvarjalno pravico. Kaj smešno bi bilo, ako bi nosilci pravice do Prešernove zapuščine (z gorečnostjo ponosa do take pravice in dolžnosti, ki jo gorijo nosilci zapuščine Ivana Mraka) napadli Ivana Cankarja, češ da je literarno frazo od vina pijan izumil France Prešeren. Zato pustimo, da toži Sifrer Smodeta za ukraden ljubezenski glazbeni stih, če hoče in glejmo vsako uprizoritev takšno, kakršna je ona sama — če je scenarij kvalitetnejši od knjige, po kateri je napisan (ali obratno), naj knjiga (ali film) umre, tukaj ni nobene sentimentalnosti!

Zdaj pa bo počasi treba ugrizniti v kovinsko sceno ovalne dvorane — oblizniti Sonce in ne dobiti opeklin. Najudobnejša za sedenje je prva vrsta, kjer lahko udobno stegneš noge pod žičnato mrežo in se počutiš kot na konjskih dirkah nekje v ameriški provinci. Scenografija je zgruntana (priljubljen izraz Nika Logarja, vse bolj priljubljenega študenta igre) na principu up-looking principa, zato je možnost ležečega sedenja v prvi vrsti (aluzija na ljubljansko kinoteko) privilegirana. V tem položaju je spremljanje dogajanja na stejdji (M. Č. bogati zapis z besednim zakladom prej omenjenega N. L.) optimalno, še posebej v medigrni modne revije. Da pa bi se publike ne razvedrilo s preveliko komoditeto, poskrbijo tehnike zastraševanja gledališkega gledalca (večni princip: zastraši in vladaj). Ogenj je že eden izmed njih, ogenj na več načinov — iz plesarskega metalca plamenov, iz varilnega aparata (če ne poslušajš svarila delfskega preročišča in ne natakneš zaščitnih očal — si kaznovan z ojdipovsko slepoto), sikajoče iskre, ki jih rojeva bruhačoča brusilnica (tovarne Iskra ni med sponzorji).

Močni reflektorji, ki z neizprosno natančnostjo potovanja po obrazih iščejo krivca (travma iz JLA, ko te snop baterijske svetlobe kliče na stražo ali na vojaški preplah). Pa dolgočasna popolna tišina in tema, ki bi jo moj pogumni prijatelj z Dolenjske najbrž protestno ogovoril — Ančka, luč, pob se je usróu. Tudi zvočniki so postavljeni po face principu, iz katerih plane zvočni grom v sicer nekaj hudega slutečega človeka, kakor plane pes, če se preveč približaš ograji. O scenariji, ki je natančno od sile komplicirana, je enostavno težko spregovoriti nekaj enostavnih besed. Če se napotiš k tehniški popolnosti, je treba stvar do tja tudi sfurat. Mehanizen, ki je uprizoritev spremenil v robbota je postavil sceno kot Schwarzen-

gerjevega Terminatorja v ring z dekliško Sneguljčico (odlične skrobatsko aritistične skeče ne dopolni izraz igralčevega obraza, kar bi si dodobra lahko privoščil film z montažo in kamero, ki ima srečnica v primerjavi z očesom objektiv). Igralci so se, preden je bil izdelek — predstava dokončan, iskreno nagarali, vesoljski pripravniki iz filma The right stuff so vrtičkarji v primerjavi z letošnjimi četrtošolci, med katerimi preverjeno nihče ni zahteval dublerja v nevarnih prizorih. Markantno so zveneli izostreni dialogi, kontrapunktirani s težkimi fizičnimi akcijami (Matjaž Tribušon Turbo — Janez Škof, ki je napovedal akademjski come-back). Igralci so se borili s feršterkerijo zaman, a borili so se hrabro, pri Gojcu se za vruga nisem mogel znebiti občutka, da zelo trpi med igranjem, ne vem, mogoče se motim. Zavidanja vredni so bili rumeni kombinezoni, mlada sonca, ki so poplesavala okrog Heliosovega komete. Scenografija ni prignala do konca in — škoda. Zelene piramide iz penaste gume niso bile trava in če so hotele biti trava, so samo škodile gledalčevi domišljiji, tudi menjavanje scenskih elementov ni bilo utemeljeno — se reče, če igralec, medtem ko odnaša z odra mizo, govori nek tekst, bi moral ta tekst prepričati gledalca, da se vpraša — ja, kam pa nese tega hudiča? Najneznatnejša tehnična napaka, nekaj desetink sekunde prepozno ali prezgodaj povzroči dizaster v vesoljeplovstvu, za predstavo, napovedano kot 75-minutno, pa ni nič hudega, če traja zdrilana pet minut manj (lahko pa bi gledališko upravičila časovno napoved z dejansko popolno točnostjo izvedbe, recimo z veliko uro — monitorjem, ki bi ves čas opazna odštevala sekunde in predstava bi se dirigirano končala). Močno konkurenco v smislu opozicije scenografiji v dvorani so vzpostavile garderoberke Cankarjevega doma, ki so z ihtavim besom belih ročic stiskale ročice za upravljanje njihovih ovalnih, elektrificiranih obešalnikov, ki so se vrteli, da je bilo veselje. Ihtava jeza seveda ni bila brez vzroka, ki se mu v tem primeru reče nevoščljivost svojim kolegicam stevardesam, ki so delovale v sami dvorani, dobile prave gledališke napotke in bile omenjene v uvodnem monologu — napovedi, tako da se bo večina njih navdušeno prijavila k sprejemnim skušnjam na AGRFT. Za povedati je, da se priokuša rahel moški princip v zasnovi uprizoritve, kar je najbrž posledica spola snovalcev (bi bila če bi bile režirale ženske tudi medigra ženskih manekenk)? Tudi muslimanska delitev na moški in ženski prostor med molitvijo je moška finta — ženske načelno ne pristajajo na nikakršne ločitve in bi hotele biti zraven tudi pri ponedeljkovem kegljanju, če k sreči ne bi bila na programu tévé nadaljevanka. Manekenke na vesolj-

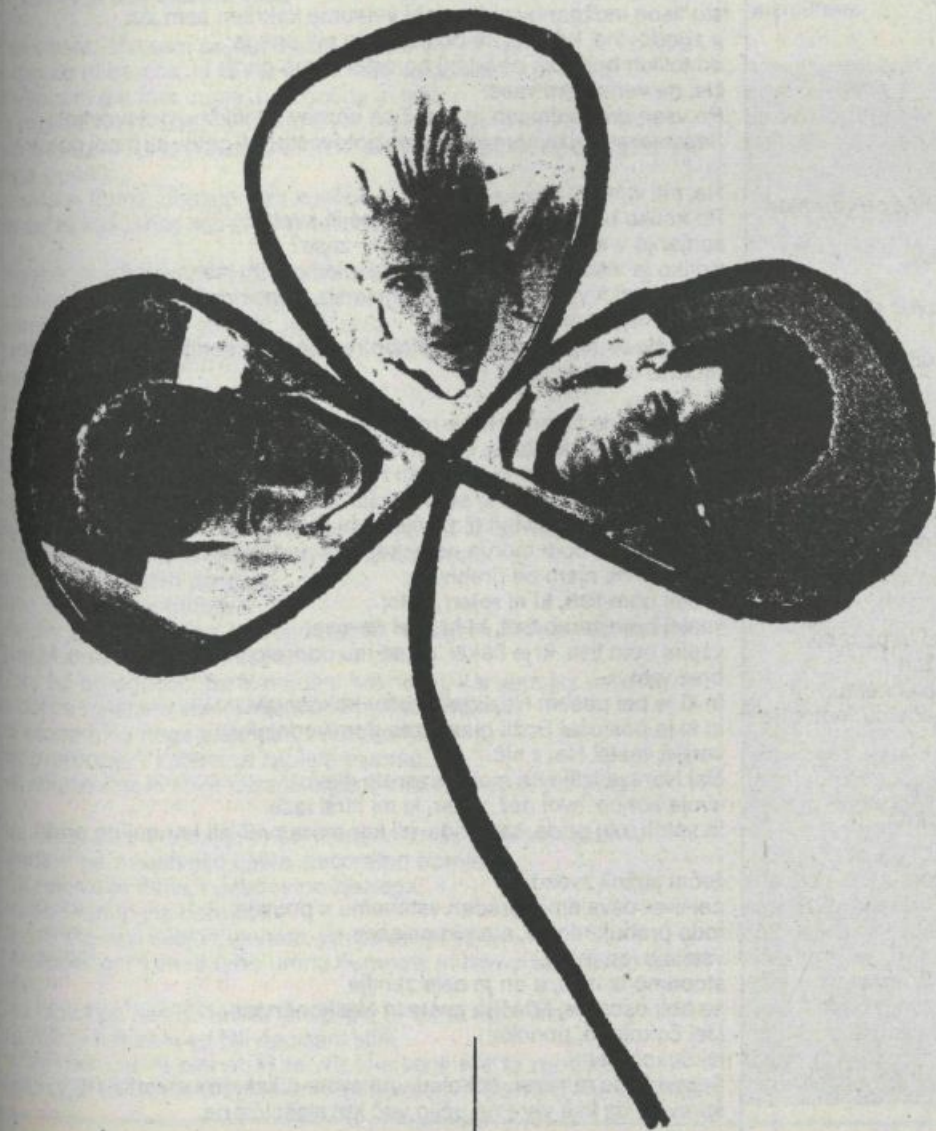
skem plovilu (odličen reklamni spot) in mučeniška fikcija so bile ravno zato, ker bi jih lahko skozi železno mrežo prijel za gleženj — bolj daleč od v kletki stisnjene stepnega volka gledalca, kot kdaj koli, podobno, kot zvezda v jasni, kristalni noči, ki jo lahko skoraj poljubiš, dotaknil pa se je ne boš nikdar. Ob tem se je treba spomniti mučno lepega prizora v filmu Midnight express, ki se dogaja v primitivni kabini za obiske, kjer dekle obiše svojega fanta, nekje v turških zaporih.

Dobrih domislic v predstavi nikakor ni nič — hoja po trupu velikega, gladkega oklepa s pomočjo magnetov, v slowmotionu spominja na podvodno hojo pogumnega polinezijca po trupu velikega delfina, štos iz risank Buggs Bunny show — na, ujemi, he he, bombo, Bowling krogla, ki dobro stilizira planet Zemljo, odličen osvetlitveni efekt varjenja, sicer precej smrdljiv, a smrdljivi so tudi najodličnejši francoski siri. Močna muzika in izrazna gestikulacija igralcev, ki nepopustljivo sledi krutemu ritmu predstave proti koncu primora gledalca, da popusti in se prepusti vrhu predstave, kjer se boj človeka s tehniko vzpostavi v prvem planu, ko igralec s samsonovsko močjo zadržuje loputi, ki ju hidravlika brez najmanjšega napora, popolnoma flegma — dviguje. Da bo igralec

premagan, je jasno, vendar pa padajoče kaplice znoja s čela napovedujejo, da bo vzklik iz njih nov rod in imperiju, ki je izvedel uspešen kontra udarec, le-ta udarec rekontriral. Katarza je torej dosežena in uprizoritev s tem potrjena in opravičena — človek, ki se za svojo vero bori s svojim kompletnim psihofizičnim ustrojem, bo preživel, bo zmagovalec v smislu harakirija ali pa s potiskanjem puščice skozi celo telo, ker je to edini način, da jo, trikotno zašiljeno, izvleče.

Osnovna scenska zamisel o gledalcu v vesoljski ladji, ki spremlja pripoved Galilejevega duha, plavajočega med zvezdami, je sicer izvrstna, niso pa priviti še vsi vijaki na plovilu, niti zvezde še niso razpostavljene v pravo iluzijo, ki jo mora nuditi teater. Razlog je nenazadnje v rôkih oddaje uprizoritve, ki vlivajo strah in nemoč v ustvarjalni proces, pa tudi za nekaj kocin sredstev iz brade Borisa Godunova bi prišlo predstavi prav. Za približevanje koncu zapisa je treba še nujno citirati enega izmed predavateljev na AGRFT — če so bili fantje prepričani, da morajo narediti tako, kot so, potem so absolutno tudi morali narediti tako, kot so in to je dobro. Zadnjo besedo v predstavi (žal določeno in predpisano) je imel Mile Korun, zadnjo v tem zapisu pa

MAKAR ČUDRA.

S
O
L
I
T
E
R
I
E

FERNANDO PESSOA (1888—1935)

Fernando António Nogueira Pessoa, eden največjih pesnikov evropskega dvajsetega stoletja, se je rodil v Lizboni pred sto leti, 13. VI. 1888. Njegova najslavnejša posebnost je v tem, da je svoj pesniški opus delil in objavljaj pod svojim pravim »ortonimom« ter pod četrto »heteronimi«, kakor je sam imenoval svoje psevdonime, in ti so:

Ricardo Reis, Alberto Caeiro, Álvaro de Campos in Coelho Pacheco. Specifičnost njegovega razcepljenja na več cseb pa je v tem, da se za razliko od mnogih pesnikov, ki so tudi objavljali pod različnimi psevdonimi, teh »heteronimov« ni posluževal naključno, marveč je v sebi pravzaprav odkril in oblikoval petero oseb različnih pesnikov, izmed katerih je imel vsakdo ne le povsem svojski in avtonomni pesniški izraz, marveč mu je njihov skupni nosilec sestavil lasten podroben življenjepis. Redko kdo je za **Pessoovega** življenja vedel za to skrivnostno različnost v enem in za to nenavadno enost v različnem, saj skorajda ni imel prijateljev, uspeh in slava pa sta se, kot skoraj vedno, izogibala tudi njega.

Kot večplastna in vsestranska osebnost, se **Fernando Pessoa** ni ukvarjal zgolj s samim pesnenjem, temveč je pisal tudi druge drame, novele, detektivske romane, književne kritike, razprave o filozofiji, religiji, marketingu ter spise s področij estetike, politologije, astrologije in okultizma.

Umril je sam in skoraj neznan — objavil je eno samo samostojno knjigo: **Mensagem** (Sporočilo, 1933) — po vojni pa je oseba nekdanjega lizbonskega samotarja, nekakšnega peteroedinega poeta, zbudila pravi kult pri vseh povojnih rodovih portugalskih pesnikov, k čemur je mnogo pripomogla tudi recepcija pri vseh evropskih narodih, razen kajpak pri nas. S pričujočo (zasilno) predstavitevjo želimo priklicati **Fernanda Pessoa** tudi med slovenske ljubitelje poezije, predvsem pa bi radi spodbudili naše morebitne prikrite poznavalce portugalsčine, da se lotijo prevajalskega dela.

pripravil Václav Jarm

TABACARIA (Trafika)

Nič nisem.
Nikoli ne bom nič.
Ne morem hoteti biti nič.
Če to izključim, imam v sebi vse sanje sveta.

Okna moje sobe,
moje sobe enega od milijonov svetov, za katerega nihče ne ve, kateri je (a ko bi to vedel, kaj bi vedel?),
vi gledate na skrivnost ulice v nenehnem vrvežu ljudi,
na ulico, nedosegljivo za vse misli,
resnično, nemogoče resnično, določeno, nespoznavno določeno,
s skrivnostjo stvari pod kamenjem in bitji,
s smrtjo, ki meče plesen po zidovih in sive lase po človeku,
z usodo, ki vozi s tovorom vsega po poti nič.

Premagan sem danes, kakor da sem spoznal resnico,
jasnoviden sem danes, kakor da umiram
in kakor da nisem več v sorodu s stvarmi,
razen enega z bogom, te hiše in tega uličnega vogala,
ki se spreminjajo v vrsto vagonov, in razen žvižgajočega odhoda
iz notranjosti moje glave,
in stresa mojih živcev in škripanja kosti v gibanju.

Zmeden sem danes kakor tisti, ki je razmišljal, našel in pozabil.
Razcepljen sem danes na predanost, ki sem jo dolžan
Trafiki na drugi strani ulice kot nečemu zunanje resničnemu,
in na predanost občutku, da je vse sen, kot nečemu notranje
resničnemu.

V vsem sem se zmotil.
Ker pa nisem nameraval ničesar, je bilo morda vse nič.
Nauk, ki so mi ga dali,
sem pustil skoz dvoriščno okno.

Na poljanah sem bil z nekimi nameni.
Toda tam sem srečal le bilke stebila,
če so bili tam ljudje, so bili enaki drugim ljudem.
Zapuščam okno, sedam v nalonjač. O čem misliti?

Kaj vem o tistem, kar bom, jaz, ki ne vem, kaj sem?
Sem mar tisto, kar mislim? Toda jaz mislim, da sem tisoč stvari.
A toliko jih je, ki mislijo, da so isto, da tega ne more biti toliko.

Veleum? V tem trenutku
sto tisoč možganov vidi v sebi veleume kakršen sem jaz,
a zgodovina, kdo ve, ne bo zapisala niti enega;
od tolikih bodočih osvajanj bo ostal samo gnoj.
Ne, ne verjamem vase.
Po vseh umobolnicah je množica norcev s tolikšno gotovostjo!
Sem mar jaz, ki nimam nikakršne gotovosti, bolj gotov ali manj gotov?

Ne, niti vase . . .
Po koliko podstrešjih in nepodstrešjih sveta
sanjarijo v tem času veleumi-sami-zase?
Koliko je visoko letečih stremljenj, plemenitih, jasnovidnih,
da, v resnici visoko letečih, plemenitih, jasnovidnih —
in kdo ve, če uresničljivih,
ki ne bodo nikoli videla svetlobe resničnega sonca, in ki ne bodo
prodrli do ušes ljudi.

Svet pripada tistemu, ki se rodi, da ga osvoji,
ne pa tistemu, ki sanja, četudi upravičeno, da ga more osvojiti.
Sanjal sem več, kot je uresničil Napolen.
Na svoje umišljene prsi sem privijal več človeštva kakor Kristus,
na skrivaj sem ustvaril filozofije, ki bi jih ne napisal noben Kant,
toda sem, in bom morda na veke, tip s podstrešja,
čeravno na njem ne prebivam;
vselej bom **tisti, ki ni rojen za to;**
vselej bom samo **tisti, ki je imel darove;**
vselej bom tisti, ki je čakal, da se mu odprejo vrata pred zidom, ki je
brez vrat,
in ki je pel pesem Neskončnosti v kokošnjaku,
in ki je poslušal Božji glas v zasutem vodnjaku,
verjeti vase? Ne, v nič.
Naj Narava izlije na mojo razgreto glavo
svoje sonce, svoj dež, veter, ki mi mrši lase,
in sploh, naj pride, kar pride, ali kar mora priti, ali kar naj ne pride.

Srčni sužnji zvezd,
cel svet osvajamo, preden vstanemo s postaje;
toda prebujamo se, a on je nejasen,
vstajmo, on je tuj,
stopamo iz hiše, a on je cela zemlja,
še bolj osončje, Mlečna cesta in Neskončnost.
(Jej čokolado, punčka;
jej čokolade!
Sprevidi, da ni razen čokolade na svetu nikakršne metafizike,
sprevidi, da vse vere ne učijo več kot slaščičarna.

Jej, mala packa, jej!
 Ko bi mogel jaz jesti čokolado tako resnično kot ti!
 Toda jaz razmišljam, in ko strgam srebrni papir, ki je pravzaprav iz kositra
 vržem vse po tleh, tako kot sem vrgel življenje.)

Vsaj vsebuje nekaj bridkosti tistega, kar nikoli ne bom,
 nagli lepopis teh stihov,
 zatišje, ki ga je porušilo Nemogoče,
 vsaj posvečam sebi določen prezir brez solz,
 plemenit vsaj po široki kretnji, s katero mečem
 v gibanje stvari neoznačeno perilo, kar sem jaz,
 in ostajam v stanovanju brez srajce.

(Ti, ki tolažiš, ker ne obstajaš, in po tem tolažiš,
 ali ti, grška boginja, razumljena kakor kip z dihom življenja,
 ali ti, rimska patriacijka, neizmerno plemenita in usodna,
 ali ti, princesa trubadurjev, preljubka in okitena,
 ali ti, markiza iz osemnajstega stoletja, razgaljena in daljna,
 ali ti, slavna spogledljivka iz časa naših očetov,
 ali nekaj sodobnega — ne razumem jasno, kaj —
 naj me vse to, četudi karkoli, in karkoli si že ti, navdahne, če more
 navdahniti!

Moje srce je izpraznjeno vedro.
 Kakor tisti, ki kličejo duhove, kličem sebe samega in ne nahajam
 ničesar.

Stopim k oknu in vidim ulico z vsemogočno jasnostjo.
 Vidim trgovine, vidim pločnike, vidim kočije, ki vozijo mimo.
 Vidim živa oblečena bitja, ki hodijo drug mimo drugega,
 vidim pse, ki ravno tako obstajajo,
 in vse to me muči kot obsodba na izgon,
 in vse to je bolj tuje kot vse.)

Živel sem, učil sem se, ljubil sem in celo verjel sem,
 a danes ni berača, ki bi mu ne zavidal samo zato, ker ni jaz.
 V vsakem gledam cunje, brazgotine in laži
 in mislim: morda nisi nikoli ne živel, ne se učil, ne ljubil, ne verjel,
 (kajti mogoče je proizvesti resničnost vsega tega, ne da bi karkoli od
 tega počel);
 morda si komaj obstajal, kot kuščar, ki so mu odrezali rep,
 pa se ta kuščarjev rep še premetava.

Iz sebe sem napravil tisto, česar nisem vedel,
 a tistega, kar bi iz sebe mogel narediti, nisem napravil.
 Domino, ki sem ga oblekel, je bil slab.
 Précej so me prepoznali za tistega, ki nisem bil, jaz nisem zanimal in
 sem se izgubil.

Ko sem hotel sneti masko,
 mi je bila prilepljena na obraz.
 Ko sem jo snel in se videl v zrcalu,
 sem bil že ostarel.
 Bil sem pijan, nisem več znal obleči domina, ki ga nisem slekel.
 Vrgel sem masko in spal sem v portiji kot pes,
 ki ga ravnateljstvo prenaša,
 zato, ker je nepogubljiv,
 vendar bom jaz opisal ta dogodek, da dokažem, da sem vzvišen.
 Glasbeno bistvo mojih nepotrebnih stihov,
 ki mi bo omogočilo, da te najdem kot nekaj, kar sem jaz ustvaril,
 in da ne ostanem vselej nasproti Trafike nasproti,
 ko stopam na noge spoznanju obstajanja
 kot preproga, v katero se zapleta pijanec,
 kot rogoznica, ki so jo ukradli cigani, in ki ni vredna pet para.

No, Gospodar Trafike je prišel k vratom in se na vratih ustavil.
 Gledam ga z nejevoljo glave, nespretno obrnjene
 in z nejevoljo duha, nezadostno bistrega.
 On bo umrl in jaz bom umrl.
 On bo zapustil svojo čumnato, jaz pa svoje stihe.
 V določenem trenutku bo umrla čumnata in ravno tako bodo umrli
 stih.

Čez določen čas bo umrla ulica, kjer je ždela čumnata
 in jezik, v katerem so bili napisani stih.
 Potem bo umrl ta planet, ki se vrti, kjer se je vse to zgodilo.
 Na drugih trabantih drugih kozmičnih sestavov bo nekaj kakor ljudje

najprej sestavljajo nekaj kakor stihe in živelo v nečem kakor
 čumnata,
 vselej ena stvar nasproti druge,
 vselej ena stvar toliko nekoristna, kolikor druga,
 vselej nemogoče ravno tako neumno kot resnično,
 vselej skrivnost dna ravno tako določena kot sen skrivnosti površja,
 vselej to ali vselej drugo, ali niti eno niti drugo.

Medtem je neki človek stopil v Trafiko (da si kupi tobak?)
 in sprejemljiva resničnost se hitro zgrne nadme.
 Napol se dvignem, odločen, samozavesten, človeški,
 in nameravam pisati te stihe, v katerih pravim nasprotno.
 Ko jih mislim pisati, si prižgem cigareto,
 in pri cigareti mi ugaja, da se osvobodim vseh misli.
 Sledim dimu kakor neodvisni popotnici
 in uživam v tankočutnem in metodajnem trenutku,
 v osvoboditvi od vsakršnega umovanja
 in v spoznanju, da je metafizika nasledek trenutnega
 nerazpoloženja.

Potem se zavalim v naslonjač
 in nadaljujem s kajenjem.
 Toliko, kolikor mi Usoda dopusti, bom nadaljeval s kajenjem.

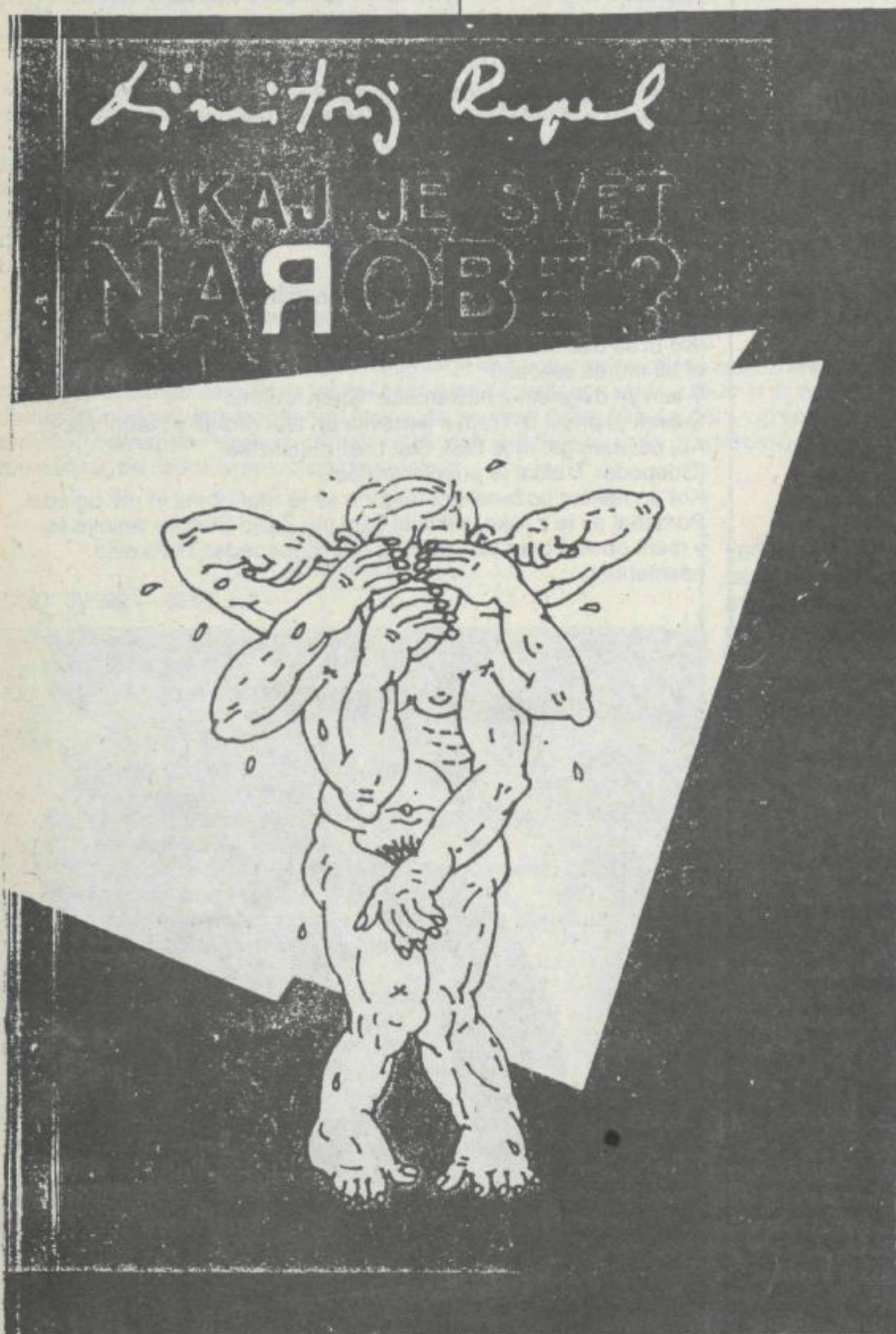
(Ko bi se oženil s hčerko svoje perice,
 bi bil morda srečen.)
 V tem se dvignem z naslanjača. Grem k oknu.
 Človek je prišel iz Trafike (spravlja pri tem drobiž v hlačni žep?).
 Ah, poznam ga: to je Štef, Štef brez metafizike.
 (Gospodar Trafike je prišel k vratom.)
 Kot po nekem božanskem nagonu se je Štef obrnil in me ugledal.
 Pomahal mi je z roko, zaklical sem mu Živijo Štef!, in vesolje se
 v meni obnovi brez vzorov in upanj, a gospodar Trafike se
 nasmehe.

1. I. 1928 — 29. VII. 1987

ZAKAJ JE SVET NAROBE ALI SMEŠNA KNJIGA, KI TO NI

Dimitrij Rupel je v prostor, ki nikdar ni gledal na humor oziroma na literaturo, ki naj bi bila namenjena predvsem in ne samo tudi zabavi, vsaj približno prijazno in ji je zmeraj očital plehkost, aktualističnost ali pa nonšalantnost, nekakšen nihilizem, ki gre lahko preko vsega usodnega, ne da bi se ga kakor koli dotaknilo, je po svoji funkciji nekakšno slepilo za mase, ki z njegovo pomočjo zdravijo svoje komplekse, v precejšnjem delu svoje literarne produkcije nekako uporno vnašal tovrstno literaturo in to ne z zanemar-

ljivim uspehom. Njegovi romani, novele in drame so vztrajno bili to, kar nekaterim ni bilo všeč, aktualni, tudi aktualistični, parodije, ki so bile na nekaterih mestih že skoraj prozorne, satire spet na stvari, ki se niso zdele v domeni kakršne koli vsaj pogojne »visoke literature«. Na nek način so rušili fast and hard lines visoke in nizke, pogrošne ali pa že ne več z negativnimi konotacijami uporabljane oznake za žanrsko literaturo. S tem so ob vsem drugem opravili tudi funkcijo odpiranja določenega prostora za drugačno, za-

radi njihove precejšnje popularnosti med bralstvom pa sta se jim morali odpreti tudi literarna zgodovina in teorija, jih upoštevati kot eno od možnih variant slovenske proze in dramatike.

Seveda pa s samim opozarjanjem na fenomen politično aktualističnega, humornega, ki v tem prostoru ni prevladujoče, še ni bila zagotovljena tudi njegova literarna kvaliteta, inventivnost, ki zmeraj presega meje že predolgo znanega, ponavljane, s tem pa že tudi stereotipnega, dolgočasnega. Ruplova proza, o kateri naj bi se glede na njegovo zaenkrat zadnjo knjigo predvsem govorilo, je v svojih najbolj uspešnih delih ali pasusih uspevala povezati aktualističnost z dovolj inventivno poetiko, tehnopoetskimi prijemi, ki so na formalni ravni rušili stereotip aktualistično-političnega pisanja, ki si zaradi drznosti, ki jo bralci od njega pričakujejo, lahko privoščijo tudi stilno-formalno neinventivnost, ne da bi to povprečni bralci sploh opazili. Tam pa, kjer mu to ni uspelo, je njegova proza problematična, za povprečnega bralca sicer briljantna v svoji drznosti, za zahtevnejšega moteča zaradi tega, ker enostavno ne teče, na ravni jezika, sintakse je nekaj motečega.

To se je zgodilo tudi s pretežnim delom njegove knjige kratkih humoristnih zgodb, šaljivih in nagajivih pripovedovanj, ki nočejo biti nič več kot zabavna, kar seveda ni niti približno narobe. Problem se vzpostavi nekje med zamisljivo in ustrezno ubeseditivjo te zamisli kot njenim uresničenjem. To, kar naj bi bilo zabavno, enostavno to ni, deluje kot nekaj že ne vem kolikokrat povedanega, kot sicer dobra šala, ki pa smo jo že slišali. In v tem je problem. **Ruplovih** osemnajst razlag, zakaj je svet narobe, sicer premore nekaj motivno-tematske inventivnosti, ki pa se zgubi v ne dovolj selekcioniranem pisanju, ki zato, ker bralca utruja s svojo — recimo temu — razvlečenostjo, enostavno ni več toliko smešno kot zdolgočaseno. Realizacija **Ruplove** zamisli neobremenjene humorne proze pa je — mogoče še bolj — motena na nivoju jezika. Neposrednost in aktualnost humornega pisanja tu namreč ni povezana tudi s povzemanjem in že tudi avtorskim oblikovanjem v tistem času aktualne oziroma prakticirane govorice, ki mora biti, če hočemo doseči stopnjo inventivnosti in hkrati obdržati status aktualnosti, dovolj up to date predvsem pa dovolj živa, žargonsko, slengovsko in socialno zvrstno obarvana. *Zakaj je svet narobe* pa tako na žalost ni več knjiga, ki bi jo lahko brali s peresno lahkoto, tudi tisti najbolj uspešni pasusi (Ker je človek zlahka pogrešljiv in zamenljiv...) pri tem ne morejo pomagati. Je že tako. Kar pa še ne pomeni, da se knjige ne spleča prebrati.

Tomaž Toporošič

